

Utbildningsutskottets betänkande 2020/21:UbU11

Lärare och elever

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om lärare och elever med hänvisning till gällande bestämmelser, pågående arbete och aviserade och vidtagna åtgärder. Motionerna tar upp frågor om bl.a. läraryrket, fortbildning, rektorer och skolledare, resursskolor och särskilda undervisningsgrupper, elever med skolfrånvaro, nyanlända elever samt elevers hälsa.

I betänkandet finns 23 reservationer (M, SD, C, V, KD, L) och sex särskilda yttranden (M, SD, C, V, KD, L).

Behandlade förslag

Cirka 200 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2020/21.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet	8
Ärendet och dess beredning.....	8
Utskottets överväganden.....	9
Läraryrket	9
Utskottets ställningstagande.....	16
Fortbildning för lärare	17
Utskottets ställningstagande.....	23
Rektorer och skolledare	24
Utskottets ställningstagande.....	28
Särskolan m.m.	29
Utskottets ställningstagande.....	34
Elever med särskilda behov	35
Utskottets ställningstagande.....	39
Elever med skolfrånvaro.....	40
Utskottets ställningstagande.....	44
Undervisning för nyanlända	45
Utskottets ställningstagande.....	49
Elevhälsan	50
Utskottets ställningstagande.....	55
Idrott och hälsa	56
Utskottets ställningstagande.....	60
Skolmältider	61
Utskottets ställningstagande.....	63
Motioner som bereds förenklad.....	64
Reservationer	65
1. Läraryrket, punkt 1 (M).....	65
2. Läraryrket, punkt 1 (L)	65
3. Fortbildning, punkt 2 (V).....	67
4. Fortbildning, punkt 2 (KD).....	68
5. Fortbildning på akademisk nivå, punkt 3 (KD, L).....	69
6. Rektorer och skolledare, punkt 4 (M).....	69
7. Rektorer och skolledare, punkt 4 (KD).....	71
8. Särskola, resursskola och särskild undervisningsgrupp, punkt 5 (M) ...	72
9. Särskola, resursskola och särskild undervisningsgrupp, punkt 5 (KD, L)	72
10. Inkluderingsstanken i skolan, punkt 6 (SD, KD)	73
11. Utredning om mottagande i särskola, punkt 7 (KD)	74
12. Elever med särskilda behov, punkt 8 (SD)	74
13. Elever med särskilda behov, punkt 8 (KD).....	75
14. Elever med skolfrånvaro, punkt 9 (KD)	76
15. Elever med skolfrånvaro, punkt 9 (L).....	76
16. Undervisning för nyanlända, punkt 10 (C)	77
17. Undervisning för nyanlända, punkt 10 (V)	78
18. Elevers hälsa, punkt 11 (KD, L)	78
19. Elevers hälsa, punkt 11 (V)	80
20. Skolpsykologers förebyggande arbete, punkt 12 (M, KD)	81
21. Fysisk aktivitet, punkt 13 (M, KD).....	81

22. Skolgårdar som stimulerar till fysisk aktivitet, punkt 14 (KD).....	82
23. Skolmåltider, punkt 15 (SD).....	83
Särskilda yttranden	84
1. Motioner som bereds förenklat, punkt 16 (M).....	84
2. Motioner som bereds förenklat, punkt 16 (SD)	84
3. Motioner som bereds förenklat, punkt 16 (C).....	84
4. Motioner som bereds förenklat, punkt 16 (V)	84
5. Motioner som bereds förenklat, punkt 16 (KD).....	85
6. Motioner som bereds förenklat, punkt 16 (L).....	85
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	86
Motioner från allmänna motionstiden 2020/21	86
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 16	106

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Läraryrket

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:3053 av Annika Hirvonen Falk (MP),

2020/21:3224 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkandena 1, 5 och 6,

2020/21:3233 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 4,

2020/21:3280 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkandena 3 och 11 samt

2020/21:3320 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 13.

Reservation 1 (M)

Reservation 2 (L)

2. Fortbildning

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:181 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 1,

2020/21:854 av Lena Rådström Baastad (S) yrkande 4,

2020/21:1308 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 1,

2020/21:3052 av Annika Hirvonen Falk och Janine Alm Ericson (båda MP) yrkande 3 och

2020/21:3626 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkandena 37, 47, 48, 50 och 51.

Reservation 3 (V)

Reservation 4 (KD)

3. Fortbildning på akademisk nivå

Riksdagen avslår motion

2020/21:3224 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 7.

Reservation 5 (KD, L)

4. Rektorer och skolledare

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:3325 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkandena 2–6, 9 och 10 samt

2020/21:3626 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkandena 55–58.

Reservation 6 (M)

Reservation 7 (KD)

5. Särskola, resursskola och särskild undervisningsgrupp

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:3233 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 6,

2020/21:3280 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 9 och

2020/21:3319 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 15.

Reservation 8 (M)

*Reservation 9 (KD, L)***6. Inkluderingsstanken i skolan**

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:1832 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 74 och

2020/21:2032 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 49.

Reservation 10 (SD, KD)

7. Utredning om mottagande i särskola

Riksdagen avslår motion

2020/21:3626 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 27.

Reservation 11 (KD)

8. Elever med särskilda behov

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:1882 av Joakim Järrebring och Kenneth G Forslund (båda S),

2020/21:2032 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 50 och

2020/21:3626 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkandena 19, 24, 25, 29 och 31.

Reservation 12 (SD)

Reservation 13 (KD)

9. Elever med skolfrånvaro

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:792 av Ola Johansson (C) yrkande 1,

2020/21:3233 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 7 och

2020/21:3626 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 18.

Reservation 14 (KD)

Reservation 15 (L)

10. Undervisning för nyanlända

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:306 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkande 10,

2020/21:2529 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 3, 6 och 8 samt

2020/21:2770 av Arin Karapet (M) yrkandena 1 och 3.

Reservation 16 (C)

Reservation 17 (V)

11. Elevers hälsa

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:169 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 13,

2020/21:396 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 1,

2020/21:1178 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2020/21:1612 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 23,

2020/21:2696 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 8,

2020/21:3050 av Mats Berglund m.fl. (MP) yrkande 7,
2020/21:3065 av Rebecka Le Moine och Annika Hirvonen Falk (båda MP) yrkande 2,
2020/21:3226 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 4,
2020/21:3274 av Juno Blom m.fl. (L) yrkandena 3 och 6 samt
2020/21:3275 av Juno Blom m.fl. (L) yrkande 11.

Reservation 18 (KD, L)

Reservation 19 (V)

12. Skolpsykologers förebyggande arbete

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:3135 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 6 och

2020/21:3139 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 25.

Reservation 20 (M, KD)

13. Fysisk aktivitet

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:2580 av Ulrika Jörgensen (M),

2020/21:2734 av Annika Hirvonen Falk m.fl. (MP) yrkande 1,

2020/21:3338 av Lotta Finstorp m.fl. (M) yrkande 6 och

2020/21:3515 av Alexandra Anstrell m.fl. (M) yrkande 1.

Reservation 21 (M, KD)

14. Skolgårdar som stimulerar till fysisk aktivitet

Riksdagen avslår motion

2020/21:3626 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 34.

Reservation 22 (KD)

15. Skolmåltider

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:1933 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 18,

2020/21:1934 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 9 och

2020/21:2897 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1.

Reservation 23 (SD)

16. Motioner som bereds förenklad

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 25 mars 2021

På utbildningsutskottets vägnar

Gunilla Svantorp

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Gunilla Svantorp (S), Roger Haddad (L), Kristina Axén Olin (M), Lars Püss (M), Patrick Reslow (SD), Caroline Helmersson Olsson (S), Daniel Riazat (V), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Robert Stenkvist (SD), Linus Sköld (S), Christian Carlsson (KD), Tomas Kronståhl (S), Michael Rubbestad (SD), Annika Hirvonen (MP), Maria Nilsson (L), Roza Güclü Hedin (S) och Niels Paarup-Petersen (C).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlar utbildningsutskottet 199 motionsyrkanden om lärare och elever från allmänna motionstiden 2020/21. Av dessa bereds 127 motionsyrkanden förenklat eftersom de tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden. Motionsyrkandena tar upp frågor om bl.a. läraryrket, fortbildning, rektorer och skolledare, resursskolor och särskilda undervisningsgrupper, elever med skolfrånvaro och elever med särskilda behov, nyanlända elever samt elevers hälsa.

En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilaga 1. Motionsyrkanden som bereds förenklat finns i bilaga 2.

Den 2 februari 2021 lämnade Utbildningsdepartementet (statsrådet Anna Ekström) information till utskottet bl.a. om åtgärder för att lätta på lärares och skolledares arbetsbörda under pandemin. Den 4 februari 2021 informerade Skolverket om åtgärder för att lätta på lärares och skolledares arbetsbörda under pandemin. Den 11 mars 2021 informerade Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) utskottet om stöd i skolan och problematisk skolfrånvaro. Den 23 mars lämnade Utbildningsdepartementet information om resursskolor.

Bakgrund

Skolväsendet omfattar enligt skollagen (2010:800) skolformerna förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning, som inkluderar utbildning i svenska för invandrare (sfi), samt särskild utbildning för vuxna. I skolväsendet ingår också fritidshem. Utbildning inom skolväsendet anordnas av det allmänna eller av enskilda när det gäller förskolan, förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och fritidshemmet. Regelverket är så långt det är möjligt gemensamt för alla skolformer och skolhuvudmän.

I det här betänkandet behandlar utskottet främst frågor om lärare och elever i skolväsendet. Under våren 2021 behandlar utskottet även motionsyrkanden om frågor inom utbildningsväsendet i två andra betänkanden: 2020/21:UbU10 Övergripande skolfrågor och 2020/21:UbU12 Grundläggande frågor om utbildning.

Utskottets överväganden

Läraryrket

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår yrkanden om bl.a. arbetsmiljön i skolan, lärares arbetsvillkor, trygghet och studiero samt karriärstegsreformen. Jämför reservation 1 (M) och 2 (L).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:3320 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 13 föreslås att förskolan ska inkluderas i den karriärstegsreform för lärare som syftar till att göra yrket mer attraktivt bl.a. genom höjda löner.

I partimotion 2020/21:3233 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 4 föreslår motionärerna att skolledare och lärare ska få de förutsättningar och mandat som krävs för att på ett framgångsrikt sätt kunna främja trygghet och studiero i skolan. Motionärerna föreslår bl.a. ett ordningslyft för skolan, ett reformerat anmälningssystem och att det ska införas konsekvenstrappor och förväntansdokument. Ett liknande förslag framförs i kommittémotion 2020/21:3280 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 11.

I kommittémotion 2020/21:3224 av Roger Haddad m.fl. (L) lämnas förslag om ett mer attraktivt läraryrke med goda arbetsvillkor och hög lön som inger respekt och status såväl i klassrummet som i det omgivande samhället. I yrkande 5 föreslås att skollagen och läroplanen ska förtydligas i syfte att stärka lärarnas mandat i klassrummet. Enligt motionärerna bör lagstiftningen även förtydligas när det gäller elevernas inflytande över skolans verksamhet. Exempelvis måste det framgå att det är lärarna som beslutar om undervisningsmetoder och läxor. I yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om en vidareutveckling av lärarlegitimationsreformen. Syftet är att stärka läraryrkets attraktivitet så att fler väljer läraryrket och så att legitimerade lärare som gått över till andra yrken lockas att återgå till lärarrollen.

I kommittémotion 2020/21:3280 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 3 föreslår motionärerna åtgärder för att stävja den pedagogiska segregationen, bl.a. genom satsningar på att skapa bättre arbetsvillkor för lärare i utsatta områden.

I motion 2020/21:3053 av Annika Hirvonen Falk (MP) föreslås att alla skolor och alla elevers studiemiljö återkommande ska utvärderas för att få fart på arbetsmiljöarbetet. Vidare framförs att det är viktigt att elever och elevskyddsombud utses och involveras i skolans arbetsmiljöarbete.

Gällande rätt

Skollagen

I 5 kap. skollagen (2010:800) finns bestämmelser bl.a. om arbetsmiljö och ordningsregler. Av 5 kap. 3 § framgår att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. I 5 kap. 4 § hänvisas till arbetsmiljölagens (1977:1160) bestämmelser om krav på en god arbetsmiljö. Vidare framgår det av 5 kap. 5 § bl.a. att ordningsregler ska finnas för varje skolenhet. De ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp på varje skolenhet. Det är rektorn som beslutar om ordningsregler. I 5 kap. 6 § första stycket anges att rektorn eller en lärare får vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero eller för att komma till rätta med en elevs ordningsstörande uppträdande.

Enligt 5 kap. 7–23 §§ får det beslutas om utvisning ur klassrummet, kvarsittning, tillfällig omplacering, tillfällig placering vid en annan skolenhet, avstängning samt omhändertagande av föremål. Vidare framkommer av 10 kap. 30 § andra stycket att elever i kommunala skolor kan flyttas till en annan skola om det är nödvändigt med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero.

När det gäller barns och elevers inflytande över utbildningen framgår av 4 kap. 9 § skollagen att de fortlöpande ska stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Vidare ska informationen och formerna för barnens och elevernas inflytande anpassas efter deras ålder och mognad och eleverna ska alltid ha möjlighet att ta initiativ till frågor som ska behandlas inom ramen för deras inflytande över utbildningen. Elevernas ansvar och inflytande betonas även i läroplanerna.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 310) anges att det vid varje förskole- och skolenhet ska bedrivas ett systematiskt arbete med barnens och elevernas inflytande. Skolväsendet ska enligt förarbetena bidra till fostran av demokratiska medborgare och har därmed ett viktigt socialisationsuppdrag. Detta förutsätter att barn redan från förskoleåldern har en viss grad av inflytande genom att kunna påverka sin egen situation och verksamhetens innehåll. Möjligheterna till inflytande för barn och elever kan i vissa avseenden behöva utvecklas och förbättras och hinder för deltagande och inflytande undanröjas. Barn och elever ska ges inflytande över undervisningen, förskole- och skolmiljön och verksamheten i övrigt. När det gäller elevernas möjlighet att ta initiativ till frågor som ska behandlas inom ramen för deras inflytande över utbildningen framgår vidare att skolorna bör ha rutiner för hur frågor slussas från t.ex. klassnivå till ett forum för samråd (prop. 2009/10:165 s. 311). På individ- och gruppnivå bör barns och elevers inflytande över undervisningen ges en vid tolkning och innefatta alla frågor som rör dem. Det finns enligt förarbetena ingen motsättning mellan barns och elevers rätt till inflytande och att rektorn och förskolechefen har ansvaret för

det pedagogiska arbetet eller att lärare och förskollärare har ansvaret för undervisningen.

Arbetsmiljölagen

I arbetsmiljölagen (1977:1160) finns bestämmelser om kraven på en god arbetsmiljö. Arbetsmiljölagen gäller för både elever och skolpersonal i grundskolan fr.o.m. förskoleklassen och i gymnasieskolan. Av 6 kap. 17 § arbetsmiljölagen framgår att huvudmannen ska ge de som genomgår en utbildning tillfälle att medverka i arbetsmiljöarbetet på arbetsstället, om det är rimligt med hänsyn till utbildningens art och utbildningsperiodens längd. Omfattningen och utformningen av elevernas deltagande i skolans arbetsmiljöarbete ska anpassas efter deras ålder, mognad och övriga förutsättningar när det gäller elever i förskoleklassen och elever i årskurserna 1 till 6 i grundskolan, specialsolan och i motsvarande utbildningar samt i sameskolan samt elever i grundsärskolan, gymnasiesärskolan och motsvarande utbildningar. Elever i grundskolans årskurs 7–9, specialsolan årskurs 7–10 och gymnasieskolan samt motsvarande utbildningar företräds i arbetsmiljöarbetet av elevskyddsombud.

Lärarlegitimation

Legitimationssystemet för lärare och förskollärare regleras dels i skollagen, dels genom kompletterande bestämmelser i förordningen (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare (behörighetsförordningen) och dels i föreskrifter från Skolverket. Enligt huvudregeln i 2 kap. 13 § skollagen får endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning bedriva undervisning i skolväsendet. Vidare får i huvudsak endast legitimerade lärare eller förskollärare anställas som lärare eller förskollärare i skolväsendet utan tidsbegränsning (2 kap. 20 §). Det är endast lärare eller förskollärare som har en behörighetsgivande examen enligt behörighetsförordningen som efter ansökan kan beviljas legitimation av Skolverket (2 kap. 16 § skollagen).

Det ska anges på legitimationen vilken behörighet läraren eller förskolläraren har att bedriva undervisning i skolväsendet, dvs. vilken eller vilka skolformer eller fritidshem, årskurser eller motsvarande, ämnen eller ämnesområden som behörigheten avser (2 kap. 16 § fjärde stycket skollagen och 4 kap. 4 § behörighetsförordningen). Det är alltså inte legitimationen i sig utan behörigheten som styr var i skolväsendet läraren eller förskolläraren får undervisa.

I skollagen finns även vissa undantag från kraven på legitimation och behörighet för att få bedriva undervisning i skolväsendet (2 kap. 17 §).

Om det inte finns någon att tillgå inom huvudmannens organisation som uppfyller kraven enligt 2 kap. 13 § eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna eller barnen, får en annan lärare eller förskollärare bedriva undervisningen. En sådan lärare eller förskollärare ska vara lämplig

att bedriva undervisningen och i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande. En sådan person får undervisa under högst ett år i sänder. Detta gäller dock inte om undervisningen avser modersmål, ett yrkesämne i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå eller kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning på gymnasial nivå eller avser individuella kurser eller orienteringskurser i kommunal vuxenutbildning (2 kap. 18 §).

Enligt 3 kap 16 § skollagen ska beslut om betyg fattas av den eller de lärare som bedriver undervisningen. Om läraren eller lärarna inte är legitimerade, ska beslutet fattas tillsammans med en lärare som är legitimerad. Kompletterande bestämmelser om betygsättning finns i 6 kap. 3–6 §§ skolförordningen (2011:185).

Läroplansändringar för trygghet och studiero och en god arbetsmiljö

I augusti 2018 fattade regeringen beslut om ändringar i läroplanen för förskoleklassen, grundskolan och fritidshemmet, i läroplanen för sameskolan och i läroplanen för gymnasieskolan. Läroplanerna kompletterades bl.a. så att de markerar att elever ska visa respekt för, och hänsyn mot, skolans personal och andra elever. Vikten av att eleven genom egen ansträngning och delaktighet tar ansvar för sitt lärande och för att bidra till en god arbetsmiljö betonas också. I läroplanerna förtydligades även rektorns ansvar när det gäller trygghet och studiero. Ändringarna bygger på Skolkommisionens förslag i betänkandet Samling för skolan (SOU 2017:35). Ändringarna trädde i kraft den 1 juli 2019.

Av läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, läroplanen för sameskolan och läroplanen för gymnasieskolan framgår när det gäller elevernas ansvar och inflytande att eleverna ska ges inflytande över utbildningen och att de fortlöpande ska stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Skolans mål är bl.a. att varje elev tar ansvar för sitt lärande och för att bidra till en god arbetsmiljö, visar respekt för och hänsyn mot skolans personal och andra elever som en del av det gemensamma ansvaret för arbetsmiljön på skolan. När det gäller ansvar och inflytande ska läraren bl.a. svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll, tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen och förbereda eleverna för delaktighet och medansvar för de rättigheter och skyldigheter som präglar ett demokratiskt samhälle.

Bakgrund och pågående arbete

Särskilt om förbättrad arbetsmiljö och ökad arbetsro

Ett flertal åtgärder har vidtagits och pågår som syftar till att minska lärarnas administrativa arbete och höja läraryrkets attraktivitet. I det följande redovisas ett urval av det arbete och de insatser som pågår.

Pågående arbete för att minska lärarnas administrativa arbete

Hösten 2017 beslutade riksdagen att resultaten från de nationella proven ska ha en särskild betydelse i betygsättningen och att uppsatser och andra uppgifter som prövar skriftlig framställning bör få genomföras på dator. Ett av syftena med förändringarna var att minska den tid som lärare lägger på administration (prop. 2017/18:14, bet. 2017/18:UbU5, rskr. 2017/18:44). Arbetet med att införa digitala nationella prov pågår inom Skolverket.

I september 2018 gav regeringen Skolinspektionen i uppdrag att, inom ramen för sitt kvalitetsgranskningssuppdrag, följa upp och utvärdera garantin för tidiga stödinsatser (U2018/03700/S [delvis] och U2018/03704/S). Myndigheten ska i utvärderingen också analysera om och i så fall hur lärarnas administrativa arbete påverkas av garantin. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 16 december 2022.

Utredningen om en bättre skola genom mer attraktiva skolprofessioner

Utredningen om en bättre skola genom mer attraktiva skolprofessioner (dir. 2016:76 och 2017:11) överlämnade i mars 2018 slutbetänkandet Med undervisningsskicklighet i centrum – ett ramverk för lärares och rektorers professionella utveckling (SOU 2018:17). När det gäller lärares administrativa arbete lämnade utredningen bl.a. förslag om att Skolverket ska göra återkommande lärartidsstudier och erbjuda huvudmännen stöd för analys och utvecklingsarbete för att arbeta systematiskt med frågan om hur lärares och skolledares arbetstid används med kärnuppdraget i centrum. När det gäller hur karriärstegsreformen och lärarlönesatsningen bör utvecklas menade utredningen att båda satsningarna tar sikte på att bidra till att stärka yrkets attraktionskraft och leda till att kvaliteten i skolväsendet höjs och att elevernas resultat förbättras. Utredningen föreslog att statsbidraget till skolhuvudmän som inrättar karriärsteg för lärare skulle kopplas till professionsprogrammet. Några ändringar föreslogs inte i fråga om Lärarlönelyftet.

Utredningens förslag bereds inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet).

Samling för fler lärare

Inom ramen för regeringens initiativ Samling för fler lärare har regeringen bjudit in nyckelaktörer för diskussioner om hur fler lärare kan utbildas, hur lärarbristen kan hanteras och hur läraryrkets attraktivitet kan fortsätta att höjas. Initiativet innehåller även satsningar på ett nationellt professionsprogram för lärare och skolledare, på fler lärarassistenter, på en utbyggnad och reformering

av lärarutbildningarna och för fler vägar in i läraryrket (Reformer för en jämlik kunskapsskola, Utbildningsdepartementet, 3 december 2019).

Statsbidrag för anställning av lärarassistenter

I vårändringsbudgeten för 2019 (prop. 2018/19:99) föreslog regeringen ett nytt riktat statsbidrag för anställning av lärarassistenter. Bakgrunden är att prognoser visar att det kommer att saknas ett stort antal lärare 2030 samt att lärare utför ett stort antal arbetsuppgifter som skulle kunna utföras av andra personalkategorier. Genom att avlasta lärarna från sådana arbetsuppgifter kan de i högre grad fokusera på sitt kärnuppdrag, dvs. undervisningen. På så sätt kan kvaliteten i undervisningen stärkas och studieron i skolorna öka. I sitt yttrande till finansutskottet delade utbildningsutskottet denna uppfattning (ytr. 2018/19:UbU3y). Riksdagen beslutade enligt regeringens förslag (bet. 2018/19:FiU21, rskr. 2018/19:288).

Enligt förordningen (2019:551) om statsbidrag för anställning av lärarassistenter lämnas statsbidrag till en huvudman för kostnader för att utöka antalet eller behålla ett utökat antal lärarassistenter hos huvudmannen. Kommunala och fristående huvudmän för förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola kan söka statsbidraget. Skolverket ska följa upp hur statsbidraget har använts.

Stödmaterial för pedagogisk personal

Skolverket har på regeringens uppdrag tagit fram stödmaterial för hur lärarassistenter, socionomer och andra yrkesgrupper ska kunna avlasta lärare (U2019/02106/GV). Inom ramen för uppdraget har Skolverket bl.a. utrett vilka arbetsuppgifter som enligt skolförfattningarna kan utföras av andra än lärare. Skolverket har identifierat sex områden:

- trygghet och studiero
- praktiskt arbete i anslutning till undervisning
- hantering av förbrukningsmaterial och läromedel
- it-relaterade frågor
- mentorskap och extra anpassningar
- särskilt stöd.

I stödmaterialiet identifierar Skolverket uppgifter som enligt skolförfattningarna behöver utföras av lärare, t.ex. att planera och genomföra undervisningen, samt redogör för de områden där lärarassistenter, socionomer och andra yrkesgrupper kan avlasta lärare.

Stödmaterial för att främja en god arbetsmiljö

Skolverket har på sin webbplats samlat stödmaterial till rektorer och huvudmän för att hantera lärarbristen på lokal nivå. Lärarförsörjningen är ett av de prioriterade områdena inom myndighetens arbete med intern styrning. Stödmaterialiet syftar bl.a. till att underlätta och inspirera i det strategiska arbetet med kompetensförsörjning, främja en god arbetsmiljö och ökad kvalitet i undervisningen, samt att strukturera arbetet när det gäller introduktion,

kompetensutveckling, kollegialt lärande och verksamhetsutveckling (Skolverkets webbplats, Lärarförbundet, hämtad den 13 januari 2021).

Särskilt om trygghet och studiero

Utskottsinitiativ om trygghet och studiero i skolan m.m.

Under riksmötet 2017/18 föreslog utbildningsutskottet med stöd av sin initiativrätt enligt 9 kap. 16 § riksdagsordningen ett tillkännagivande till regeringen om att den ska låta utreda regelverket för trygghet och studiero i skolan med inriktning mot en skärpning av skollagen och se till att det informeras om och vidtas lämpliga insatser för att underlätta tillämpningen av det aktuella regelverket bland lärare, rektorer och huvudmän. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag den 18 april 2018 (bet. 2017/18:UbU19 punkt 17, rskr. 2017/18:221). Regeringen angav i skrivelse 2020/21:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2020 att tillkännagivandet inte är slutbehandlat (skr. 2020/21:75 s. 225).

Uppdrag att ta fram ett förslag till en nationell plan för skolans arbete med trygghet och studiero

I februari 2020 tillsatte regeringen en utredare att biträda Utbildningsdepartementet att ta fram ett förslag till en nationell plan för skolans arbete med trygghet och studiero (U2020/00707/S). Uppdraget bygger på en överenskommelse mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna. Utredaren hade i uppdrag att lämna förslag som ska ingå i den nationella planen för trygghet och studiero som för skolväsendet ska ange riktningen för ett långsiktigt och systematiskt arbete, hur lärarnas arbete för att upprätthålla studieron kan stärkas samt andra åtgärder som ökar skolans möjligheter att ingripa vid ordningsstörningar samt att analysera hur skolorna kan förebygga att elever utsätts för kränkande eller annat olämpligt innehåll genom skolans digitala verktyg. Vidare skulle utredaren lämna författningsförslag

- som avser ett mobiltelefonförbud för eleverna vid deltagande i undervisning, med rätt för rektorn eller läraren att bestämma att mobiltelefoner kan eller ska användas vid olika tillfällen för bestämda syften
- för att elever som hotat eller utsatt andra elever eller skolpersonal för våld lättare ska kunna stängas av eller omplaceras
- som syftar till att skolan ska främja att elever och vårdnadshavare tar del av skolans ordningsregler.

Förslagen redovisades för Utbildningsdepartementet den 16 december 2020 och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Karriärstegsreformen

Den 1 juli 2013 infördes ett s.k. målsättningsstadgande i skollagen som innebär att skolhuvudmän ska sträva efter att inrätta karriärsteg för särskilt

yrkesskickliga lärare (prop. 2012/13:136, bet. 2012/13:UbU15, rskr. 2012/13:266). Vidare infördes möjligheten för huvudmän att söka statsbidrag för karriärstegen förstelärare och lektor. Syftet med att införa karriärstegsreformen var att möjliggöra för skickliga lärare att göra karriär utan att behöva lämna undervisningen och därigenom bidra till yrkets attraktivitet, förbättrad undervisning och förbättrade studieresultat. År 2014 infördes ett extra statsbidrag till skolhuvudmän som inrättar karriärsteg för fler lärare i förskoleklasser och grundskolor i utanförskapsområden så att dubbelt så många förstelärare kan anställas i dessa områden (förordningen [2014:145] om extra statsbidrag till skolhuvudmän som inrättar karriärsteg för lärare i förskoleklasser och grundskolor i utanförskapsområden). Vidare beslutade regeringen 2016 om extra statsbidrag för att inrätta karriärsteg för skolhuvudmän som gör insatser inom ramen för Samverkan för bästa skola och för att stärka utbildningens kvalitet för nyanlända.

Den 1 juli 2020 ersattes statsbidragen för karriärsteg för lärare, för lärare i utanförskapsområden och för skolledare och extra karriärtjänster av ett samlat statsbidrag för karriärsteg för lärare. Satsningen ska stärka kompetensförsörjningen inom skolan genom att öka läraryrkets attraktivitet genom bättre villkor samt utvecklings- och karriärmöjligheter. Statsbidraget ska gå till löner för karriärtjänsterna förstelärare och lektorer. Det nya statsbidraget förändrar inte kraven för vilka som kan utses till förstelärare och lektorer (Utbildningsdepartementet, Samlat statsbidrag för karriärsteg för lärare fr.o.m. hösten 2020, pressmeddelande den 29 december 2019).

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att ett flertal yrkanden berör förslag om arbetsmiljön i skolan och om ordning och arbetsro. Utskottet vill här framhålla att en skolmiljö som präglas av ordning och arbetsro för både lärare och elever är en av de viktigaste förutsättningarna för att barn och ungdomar ska kunna inhämta och utveckla kunskaper och nå utbildningens mål. I detta sammanhang vill utskottet därför hänvisa till ett urval av insatser och pågående arbete som syftar till att förbättra skolans arbetsmiljö och till att göra läraryrket mer attraktivt. Regeringen bereder för närvarande förslag om en nationell plan för skolans arbete med trygghet och studiero, som bl.a. berör hur lärarnas möjligheter att upprätthålla studiero kan stärkas, åtgärder som ökar skolans möjligheter att ingripa vid ordningsstörningar samt avstängning av elever som hotar eller utsätter andra elever eller skolpersonal för våld. Utskottet anser att regeringens beredning bör inväntas. Utskottet vill i sammanhanget även påminna om de läroplansändringar som började gälla 2019 och som betonar dels rektorns ansvar när det gäller trygghet och studiero, dels att elever ska visa respekt för skolans personal och andra elever samt ta ansvar för att bidra till en god arbetsmiljö. Vidare finns det i skollagen och i arbetsmiljölagen bestämmelser om arbetsmiljö och om ordningsregler. Utöver detta har regeringen också tagit initiativ till Samling för fler lärare, ett initiativ som bl.a.

omfattar frågor om att hantera lärarbristen och åtgärder för att stärka läraryrkets attraktivitet. Regeringen bereder även förslagen från Utredningen om en bättre skola genom mer attraktiva skolprofessioner, däribland förslag som berör karriärstegsreformen. Utskottet vill inte föregripa det pågående arbetet.

När det sedan gäller yrkanden om begränsningar av elevers rätt till inflytande på arbetssätt och arbetsformer och på undervisningens innehåll vill utskottet hänvisa till att det framgår av förarbetena till skollagen att det inte finns någon motsättning mellan elevernas rätt till inflytande och det övergripande ansvar som rektorn har för det pedagogiska arbetet och som läraren har för undervisningen. Utskottet kommer noggrant att följa utvecklingen på området och regeringens fortsatta arbete när det gäller läraryrkets attraktivitet och arbetsmiljön i skolan. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2020/21:3053 (MP), 2020/21:3224 (L) yrkandena 1, 5 och 6, 2020/21:3233 (L) yrkande 4, 2020/21:3280 (L) yrkandena 3 och 11 samt 2020/21:3320 (M) yrkande 13.

Fortbildning för lärare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår yrkanden om fortbildning för lärare och fortbildning på akademisk nivå.

Jämför reservation 3 (V), 4 (KD) och 5 (KD, L).

Motionerna

Fortbildning

I motion 2020/21:854 av Lena Rådström Baastad (S) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att se över förutsättningarna för lärares och skolledares professionella utveckling.

I kommittémotion 2020/21:181 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 1 föreslår motionärerna att regeringen ska utreda möjligheten att ställa högre krav på huvudmännen att möjliggöra fortbildning av obehörig personal inom förskolan till förskollärare, inom skolan till lärare och inom fritidshemmen till lärare för fritidshem. Vidare bör även behöriga lärare ges möjlighet till fortbildning och kompetensutveckling.

I kommittémotion 2020/21:1308 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 1 föreslås att regeringen utreder hur fortbildning i de estetiska uttryckssätten kan införas för förskolans pedagoger. Det är enligt motionärerna svårt att få tillräckliga kunskaper i dessa delar under förskolläraryrket och därför måste det finnas möjlighet till fördjupning i yrkeslivet.

I kommittémotion 2020/21:3626 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 37 föreslås en utredning om att inrätta enheter för utbildning och praktiktäna

forskning. Dessa ska enligt motionärerna motsvara de finska övningsskolorna där lärare kan få praktisk pedagogisk utbildning under ledning av aktiva skolforskare. I yrkande 47 i samma motion lämnar motionärerna förslag om legitimerade lärares rätt till fortbildning av hög kvalitet samt att fortlöpande få del av forskning och utveckling inom metodik, pedagogik och didaktik. Det behöver även finnas möjlighet att forska inom sitt område. Vidare lämnas i yrkande 48 förslag om skolledares skyldighet att inventera pedagogers behörighet både för att ta till vara spetskompetens och särskild kompetens och för att täcka in eventuella förbättringsområden. I yrkande 50 anförs att de lärare i de lägre årskurserna som saknar utbildning i läsinlärning behöver få en kompletterande utbildning i detta, och i yrkande 51 betonas vikten av att professionsprogrammet utgår från vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Det är enligt motionärerna viktigt att professionsprogrammet nu kommer på plats, så att lärare kan förlita sig på god utbildning och fortbildning genom hela arbetslivet.

Enligt motion 2020/21:3052 av Annika Hirvonen Falk och Janine Alm Ericson (båda MP) yrkande 3 bör regeringen överväga olika lösningar så att alla yrkesverksamma lärare får kunskaper i sexualitet och samtycke.

Fortbildning på akademisk nivå

I kommittémotion 2020/21:3224 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 7 lämnas förslag om ökade möjligheter till akademisk fortbildning för lärare, exempelvis i de ämnen som läraren undervisar i eller i ämnesmetodik.

Gällande rätt

Av 2 kap. 34 § skollagen framgår att huvudmannen ska se till att personalen vid förskole- och skolenheterna ges möjligheter till kompetensutveckling. Huvudmannen ska vidare se till att förskollärare, lärare och annan personal vid förskole- och skolenheterna har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet.

Enligt förordningen (2015:1047) med instruktion för Statens skolverk ska myndigheten svara för nationellt prioriterade kompetensutvecklings-, fortbildnings- och stödinsatser inom ramen för nationella skolutvecklingsprogram, sammanställa och sprida kunskap om resultat av forskning och svara för riktade utvecklingsinsatser inom prioriterade områden (7 §). Myndigheten ska vidare särskilt ansvara för den statliga befattningsutbildningen enligt förordningen (2011:183) om befattningsutbildning och fortbildning för rektorer och annan personal med motsvarande ledningsfunktion i skola, förskola och fritidshem (8 §).

Med stöd av förordningen (2002:760) om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor får lärosätena på uppdrag av myndigheter anordna uppdragsutbildning för andra än anställda hos uppdragsgivaren (3 §). Exempel på sådan utbildning är den utbildning som lärosätena anordnar på uppdrag av

Skolverket, t.ex. fortbildning av lärare och förskollärare och befattningsutbildningen för rektorer.

Bakgrund och pågående arbete

De nationella skolutvecklingsprogrammen

Inom ramen för de nationella skolutvecklingsprogrammen (U2015/03844/S) genomför Skolverket ett stort antal fortbildningsinsatser. Syftet med de nationella skolutvecklingsprogrammen är att utveckla och stärka utbildningen för att ge eleverna de bästa förutsättningarna för att utvecklas så långt som möjligt. Insatserna ska bl.a. ge lärare fler metoder i undervisningen för att kunna anpassa den efter elevers olika behov. Insatsen omfattar följande åtta program:

- betyg och bedömning
- digitalisering
- elevhälsa och barns omsorg
- kunskaper och värden
- nyanlända och flerspråkiga barns och elevers lärande
- skola och arbetsliv samt vidare studier
- styrning och ledning
- systematiskt kvalitetsarbete.

Insatserna inom de nationella skolutvecklingsprogrammen är under ständig utveckling, och antalet insatser varierar därför över tid. På Skolverkets webbplats finns information om de insatser som finns tillgängliga inom de olika programmen. I januari 2021 presenterades ett åttiotal insatser inom de åtta programmen på myndighetens webbplats (den 18 januari 2021).

Inom ramen för de olika programmen erbjuder Skolverket kompetensutvecklingsinsatser som genomförs ute på skolor och hos huvudmän eller genom uppdragsutbildningar vid universitet och högskolor. Inom ramen för programmet om kunskaper och värden omfattas bl.a. Läslifytet, en kompetensutvecklingsinsats som riktar sig till lärare i förskola och skola samt till skolbibliotekarier. Inom kunskaper och värden erbjuder även Nationellt centrum för språk-, läs- och skrivutveckling (NCS) i samarbete med Läslifytet en utbildning för språk-, läs- och skrivutvecklare.

Ett professionsprogram för förskollärare, lärare och rektorer

I budgetpropositionen för 2020 föreslog regeringen att det skulle avsättas medel för ett första steg i införandet av ett professionsprogram för lärare och rektorer (prop. 2019/20:1 utg.omr. 16 s. 111). Införandet av ett professionsprogram bygger på förslag som lämnades dels i Skolkommissionens slutbetänkande (SOU 2017:35), dels i betänkandet Med undervisningsskicklighet i centrum – ett ramverk för lärares och rektorers professionella utveckling (SOU 2018:17). Regeringen framförde bl.a. att undervisningens

kvalitet är en avgörande faktor för att höja resultaten i skolan och målpuffyllelsen i förskolan. Med ett sammanhållet system för förskollärares, lärares och rektorers kompetensutveckling kan skolutveckling främjas, professionernas attraktionskraft stärkas och förutsättningar skapas för högre kunskapsresultat. Medlen utgör en grund för den del av programmet som syftar till att inrätta ett nationellt meriteringssystem för förskollärare och lärare. I budgetpropositionen för 2021 framförde regeringen att den bedömer att en nationell struktur för ett yrkesutvecklande kompetensutvecklingsutbud bör skapas samt att förutsättningar bör ges för att professionerna ska kunna bidra till och driva utvecklingen av yrkesskicklighet. Regeringen föreslog därför att 39 miljoner kronor skulle avsättas för 2021 för det fortsatta arbetet med att inrätta ett professionsprogram. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (prop. 2020/21:1 utg.omr. 16 s. 93, bet. 2020/21:UbU1, rskr. 2020/21:141).

Regeringen har framfört att målet är att professionsprogrammet ska ge en nationell struktur för att utveckla, erkänna och använda kompetens i förskolan, skolan och vuxenutbildningen. Programmet ska utgå från tillitsbaserad styrning och förtroende för professionen. Bakgrunden till införandet av programmet är att regeringen bl.a. ser att det behövs bättre och mer relevant kompetensutveckling, bättre förutsättningar för lärare och skolledare att uppdatera sina kunskaper under yrkeslivet och ta del av nya fakta och ny forskning, en tydligare nationell struktur för att möjliggöra transparenta karriärvägar samt bättre yrkesutveckling och fler lärare (Utbildningsdepartementet, Lärares och rektorers kompetens måste säkras, den 14 februari 2020).

Skolverket har i regleringsbrevet för 2021 (U2020/06608) fått i uppdrag att genomföra insatser för fortsatta förberedelser av de framtida professionsprogrammen. Insatserna ska vara i linje med de förslag som Utredningen om en bättre skola genom mer attraktiva skolprofessioner lämnade i sitt betänkande (SOU 2018:17). Uppdraget ska redovisas till regeringen (Utbildningsdepartementet) senast den 15 mars 2022.

En reformerad lärarutbildning

Regeringen tillsatte i oktober 2019 en utredning (U2019/03432/UH) med uppdrag att ta fram förslag på åtgärder dels för ökad kvalitet i lärarutbildningen, dels för att underlätta för fler att bli lärare. Utredningen skulle även lämna förslag på hur kopplingen mellan teori och praktik kan stärkas och hur fokus på metodiken kan öka samt lämna förslag på hur den kompletterande pedagogiska utbildningen (KPU) kan kortas ned och studietakten höjas. Uppdraget omfattade även att lämna förslag på hur möjligheterna att jobba på en skola och studera till lärare parallellt kan förbättras. Uppdraget redovisades till regeringen (Utbildningsdepartementet) den 31 mars 2020.

I Utbildningsdepartementets promemoria Ökad kvalitet i lärarutbildningen och fler lärare i skolan (U2021/0030) vidareutvecklades utredningens förslag, särskilt förslagen om omfattningen av den lärarledda tiden, permanentning och

vidareutveckling av övningskolor och övningsförskolor, förlängning av försöksverksamheten med praktikinära forskning, fortsatt främjande av arbetsintegrerad lärarutbildning och en ny kompletterande pedagogisk utbildning till grundlärare med behörighet i färre ämnen. Utredningen lämnade även ett antal nya förslag om lärarutbildningen och om lärares fortbildning. Promemorian är på remiss t.o.m. den 15 april 2021.

Utöver vad som anges ovan har ytterligare satsningar genomförts som syftar till att reformera lärarutbildningen. I budgetpropositionen för 2020 anslogs medel bl.a. till sommarkurser för en snabbare KPU och medel för arbetsintegrerad lärarutbildning, vilket ger möjlighet att arbeta och studera till lärare parallellt. Satsningar har även gjorts för att höja kvaliteten i den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) genom att permanenta försöksverksamheten med övningsförskolor och övningskolor. Sedan 2020 får alla universitet och högskolor som bedriver lärarutbildning särskilda medel för verksamhet med övningsförskolor och övningskolor inom förskolläraryrket och lärarutbildningarna. Kammarkollegiet har i uppdrag att betala ut dessa medel (prop. 2019/20:1 utg.omr. 16 s. 170). I budgetpropositionen för 2021 föreslogs också fler platser på KPU, en förlängning av KPU för personer med forskarexamen och en fortsatt finansiering av forskarskolor för lärarutbildare. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (prop. 2019/20:1 utg.omr. 16, bet. 2019/20:UbU1, rskr. 2019/20:120 och prop. 2020/21:1 utg.omr. 16, bet. 2020/21:UbU1, rskr. 2020/21:141). Därutöver infördes i september 2020 vissa ändringar i förordningen (2011:689) om vissa behörighetsgivande examina för legitimation som lärare och förskollärare och om högskoleutbildningar för vidareutbildning av lärare och pedagogisk personal inom förskolan som leder till lärar- eller förskolläraryrket. Ändringarna innebär att fler som arbetar som lärare eller förskollärare utan att ha en examen kan bli behöriga till den särskilda vidareutbildningen av lärare och förskollärare som saknar lärar- eller förskolläraryrket (den s.k. VAL-satsningen). Enligt förslag i budgetpropositionen för 2021 görs en ytterligare förstärkning av VAL under 2021–2024 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 16 s. 150).

Vissa insatser för ökad lärarkompetens

Den 23 mars 2021 överlämnade regeringen en proposition till riksdagen med förslag på åtgärder som syftar till ökad lärarkompetens. I propositionen framför regeringen att skollagen och behörighetsreglerna behöver ses över kontinuerligt för att hantera lärarbristen. Propositionen innehåller förslag på ett antal åtgärder som syftar till ökad lärarkompetens och på olika sätt hanterar lärarbristen inom vissa skolformer, bl.a. att huvudmannens ansvar för att all personal ges möjlighet till kompetensutveckling ska förtydligas i skollagen. Detta är enligt regeringen särskilt viktigt för att personal som arbetar i verksamheter som bedrivs på entreprenad ska ges bättre möjligheter till kompetensutveckling. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2021.

Regeringen har inhämtat Lagrådets yttrande över lagförslaget. Lagrådet hade inga invändningar mot förslaget (Lagrådets yttrande den 18 februari 2021).

Särskilt om sex- och samlevnadsundervisning

Stärkt kompetens i sexualundervisning

I budgetpropositionen för 2020 angav regeringen att sex- och samlevnadsundervisning ska vara en obligatorisk del av lärarutbildningen liksom kunskaper om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. För att säkerställa att nytutexaminerade lärare har kompetens att undervisa om identitet, sexualitet och relationer infördes den 1 januari 2021 nya examensmål i lärarutbildningarna. Beslutet är en del i arbetet med att reformera lärarutbildningen i enlighet med den sakpolitiska överenskommelsen mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna. De nya examensmålen börjar tillämpas i lärarutbildningar som startar höstterminen 2021 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 16 s. 170).

Ändringar i läroplanerna när det gäller sexualitet, samtycke och relationer

För att förbättra kvaliteten och stärka likvärdigheten i undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer beslutade regeringen i februari 2021 om förstärkta skrivningar inom det kunskapsområde som i dag kallas sex och samlevnad i läroplanerna för grundskolan, grundsärskolan, sameskolan, specialskolan, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och vuxenutbildningen. Bland annat har skrivningarna förtydligats om att undervisningen inom detta kunskapsområde ska bedrivas återkommande och bidra till att främja elevernas hälsa och välbefinnande samt stärka deras förmåga att göra medvetna och självständiga val. Skolan har en viktig roll i att bidra till att skapa en samtyckeskultur, där sex bygger på ömsesidig frivillighet och sexuella trakasserier inte normaliseras. Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang, bl.a. i pornografi. Förändringarna innehåller även nya skrivningar om hedersrelaterat våld och förtryck. Med dessa läroplansförändringar och ett nytt uppdrag till Skolverket om att stärka det systematiska arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck (U2020/06608 [delvis]) stärks enligt regeringen skolans arbete med att bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck.

Förändringarna i läroplanerna ska tillämpas från höstterminen 2022 då även de reviderade kursplanerna för grundskolan börjar gälla. Beslutet bygger delvis på den sakpolitiska överenskommelsen mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna (pressmeddelande den 4 februari 2021, Utbildningsdepartementet Skolans undervisning om sexualitet, samtycke och relationer förbättras).

Genomförda insatser

För att stärka det förebyggande arbetet mot sexuella trakasserier fick Skolverket i regleringsbrevet för 2018 i uppdrag att göra insatser för att utveckla sex- och samlevnadsundervisningen och arbetet mot kränkande behandling i skolan. Uppdraget redovisades till regeringen (Utbildningsdepartementet) i mars 2019. Av redovisningen framgår bl.a. att Skolverket har gjort ett antal insatser i enlighet med uppdraget, exempelvis nya stödmaterial på Skolverkets webbplats och en ny webbkurs för lärare i grundskolans senare år om undervisning i sex och samlevnad. Skolverket har även i samverkan med Riksförbundet för sexuell upplysning (RFSU) reviderat ett kunskapsmaterial om sexualitet och kön för lärare i naturkunskap och biologi. Skolverket har även reviderat ett stödmaterial om hedersrelaterat våld och förtryck samt publicerat information som syftar till att klargöra hur sex- och samlevnadsundervisningen kan bedrivas i skolan. Inom ramen för de nationella skolutvecklingsprogrammen finns inom programmet om kunskaper och värden utbildningar och stödmaterial som handlar om hur skolans personal kan möta både läroplanens krav på och möjligheter till undervisning i sex och samlevnad inom grund- och gymnasieskolan.

Utskottets ställningstagande

När det gäller yrkanden med förslag om förutsättningarna för och innehållet i fortbildning för lärare vill utskottet anföra följande. Skolverket har i uppdrag att ansvara för den nationellt prioriterade fortbildningen inom ramen för nationella skolutvecklingsprogram, för att sammanställa och sprida kunskap om resultat av forskning och för riktade utvecklingsinsatser inom prioriterade områden. Inom ramen för detta uppdrag genomför Skolverket ett flertal fortbildningsinsatser för lärare och förskollärare, däribland fortbildning i sex och samlevnad och läs- och skrivutveckling inom ramen för Läslyftet. Insatserna genomförs dels på skolorna genom kollegialt lärande, dels genom uppdragsutbildningar på akademisk nivå på universitet och högskolor. Utskottet anser att Skolverket erbjuder ett brett utbud av fortbildningsinsatser för lärare, även om inte fortbildning inom alla ämnen och kunskapsområden finns tillgänglig samtidigt. Utskottet vill även understryka huvudmannens ansvar för den fortbildning och kompetensutveckling som erbjuds genom huvudmannens försorg.

Utskottet kan konstatera att det finns ett behov av bättre och mer relevant kompetensutveckling samt bättre förutsättningar för lärare att uppdatera sina kunskaper och ta del av nya fakta och forskning. Utskottet ser därför positivt på det arbete som pågår inom Skolverket för att förbereda införandet av professionsprogrammen. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 15 mars 2022. Som framgår ovan har även förutsättningarna för obehörig personal inom förskola och skola att delta i KPU och i den s.k. VAL-satsningen utökats, bl.a. genom förordningsändringar och genom att ytterligare medel har avsatts för fler utbildningsplatser. Därutöver vill utskottet

påminna om att försöksverksamheten med övningsskolor har permanentats. Vidare överlämnade regeringen den 23 mars 2021 en proposition till riksdagen med förslag på åtgärder som syftar till ökad lärarkompetens. Propositionen, som bl.a. innehåller förslag om ett förtydligande i skollagen av huvudmännens ansvar för personalens möjligheter till kompetensutveckling, ska beredas i utbildningsutskottet under våren 2021. Utskottet vill inte föregå detta arbete.

Med hänvisning till pågående arbete ser utskottet ingen anledning att vidta åtgärder med anledning av motionsyrkanden med olika förslag dels om fortbildning, dels om akademisk fortbildning för lärare. Som framkommer ovan erbjuds redan i dag en del av Skolverkets fortbildningsinsatser på akademisk nivå. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna 2020/21:181 (V) yrkande 1, 2020/21:854 (S) yrkande 4, 2020/21:1308 (V) yrkande 1, 2020/21:3052 (MP) yrkande 3, 2020/21:3224 (L) yrkande 7 och 2020/21:3626 (KD) yrkandena 37, 47, 48, 50 och 51.

Rektorer och skolledare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår yrkanden om bl.a. utbildning för rektorer och skolledare och fortbildning för yrkesverksamma rektorer.

Jämför reservation 6 (M) och 7 (KD).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:3325 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 2 lämnas förslag om en justerad inriktning för befattningsutbildningen för rektorer. Enligt motionärerna bör utbildningen ge kunskaper dels om den statliga styrkedjan, dels om hur man ställer krav på den lokala huvudmannens stöd, ledning och styrning. I yrkande 3 föreslås att det ska införas en obligatorisk fördjupningsutbildning som ska påbörjas tre år efter avslutat rektorsprogram. Utbildningen bör enligt motionärerna främst behandla det systematiska kvalitetsarbetets roll i styrkedjan för skolan. Vidare föreslår motionärerna i yrkande 4 att det ska inrättas en utbildning för skolchefer och andra chefer över rektorer med fokus på verksamhetsanalyser och stöd, styrning och ledning. I yrkande 5 föreslås att regeringen skyndsamt ska kartlägga de hinder som begränsar fristående aktörer när det gäller att starta och bedriva rektorsutbildningar. I yrkande 6 lämnas förslag om en stärkt rektorsroll. Motionärerna framhåller att huvudmännen har ansvar för att stärka skolledarnas förutsättningar att utöva sitt ledarskap, dvs. att kunna leda såväl daglig drift som utveckling av verksamheten. Vidare föreslås i yrkande 9 att även personer från andra yrkeskategorier än lärare ska kunna bli rektorer. Motionärerna framför i yrkande 10 att ett rektorslyft bör införas och att kompetensutvecklingen för rektorer ska stärkas.

I kommittémotion 2020/21:3626 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 55 föreslås att behörighetskraven för utbildning i pedagogiskt ledarskap ska vara minst filosofie kandidat och två års arbetslivserfarenhet. Motionärerna föreslår vidare att utbildningen ska vara tillgänglig även för dem som vill bli rektorer och för förstelärare. I yrkande 56 efterfrågas en utredning om varför erfarna ledare från andra sektorer ofta inte blir lika långvariga inom skolan, och i yrkande 57 betonas rektorers rätt till handledning och behov av återkommande fortbildning för att utveckla sitt pedagogiska ledarskap. Vidare framför motionärerna i yrkande 58 att utredningen om skolans huvudmannaskap också bör utreda vad som krävs för att komma bort från de dubbelkommandon som rektorer ska hantera och skapa tydligare styrning av skolan.

Gällande rätt

I 2 kap. 9–12 §§ skollagen regleras ledningen av utbildningen inom skolväsendet. Enligt 2 kap. 9 § ska det pedagogiska arbetet vid en förskole- eller skolenhet ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Av 2 kap. 10 § framgår att rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i skollagen eller av andra författningar.

Enligt 2 kap. 8 a § skollagen ska huvudmannen vidare utse en eller flera skolchefer som ska biträda huvudmannen med att se till att de föreskrifter som gäller för utbildningen följs i huvudmannens verksamhet inom skolväsendet.

Som rektor får bara den anställas som genom utbildning och erfarenhet har pedagogisk insikt (2 kap. 11 §). Enligt 2 kap. 12 § ska varje huvudman se till att rektorerna går en särskild befattningsutbildning eller en utbildning som kan jämföras med denna. Utbildningen ska påbörjas snarast möjligt efter det att rektorn har tillträtt sin anställning och vara genomförd inom fyra år efter tillträdesdagen. Denna skyldighet gäller dock inte för bl.a. rektorer som tidigare gått befattningsutbildningen eller en äldre statlig rektorsutbildning eller genom utbildning eller yrkeserfarenhet har förvärvat kunskaper som en högskola som anordnar befattningsutbildning har jämfört med sådan utbildning.

Bakgrund och pågående arbete

Rektorsprogrammet

Rektorsprogrammet är en grundläggande statlig befattningsutbildning för skolledare. Utbildningen vänder sig till rektorer både i grund- och gymnasieskolan och i förskolan, men i mån av plats även till skolledare med motsvarande ledningsfunktion som rektor men med annan titel, exempelvis biträdande rektorer. Utbildningen löper över tre år, är en akademisk uppdragsutbildning på avancerad nivå och omfattar 30 högskolepoäng.

Skolledaren behöver avsätta ca 20 procent av sin arbetstid under tre år till studierna.

Utbildningen innehåller tre kunskapsområden: Kursen skoljuridik och myndighetsutövning syftar till att öka förståelsen för och stärka kompetensen i de lagar, förordningar och andra styrdokument som styr skolväsendet samt hur de bör tillämpas. Kursen mål- och resultatstyrning syftar till att stärka och utveckla deltagarnas kompetens att tillämpa skolväsendets styrdokument i praktiken genom ett målinriktat arbete med barns och elevers kunskapsutveckling och medborgerliga bildning i fokus. Kunskapsområdet skolledarskap syftar till att stödja, syna och systematisera rektorers pedagogiska ledarskap och stärka rektorers kompetens att leda och samordna all personal med fokus på alla barns och elevers välmående, lärande och bildning (Skolverket, Rektorsprogrammet, Måldokument 2021–2027).

Enligt 2 kap. 2 § förordningen (2011:183) om befattningsutbildning och fortbildning för rektorer och annan personal med motsvarande ledningsfunktion i skola, förskola och fritidshem är syftet med utbildningen att ge rektorer och annan personal med motsvarande ledningsfunktion kunskaper om de krav som anges i föreskrifter som gäller inom skolan, förskolan och fritidshemmet samt att utveckla deras roll som ledare så att verksamhetens kvalitet kan säkerställas. Målet med utbildningen är att deltagarna får sådana kunskaper att de kan ansvara för att elever och barn får en likvärdig och rättssäker utbildning, skapa förutsättningar för måluppfyllelse på såväl individ- som verksamhetsnivå samt ansvara för att verksamheten som helhet utvecklas.

Utbildning för skolchefer

Skolchefsutbildningen vänder sig särskilt till skolchefer som utsetts av huvudmännen. Utbildningen behandlar följande fyra områden som speglar det ansvar som skollagen tillskriver skolchefen:

- funktionen som skolchef – ansvar och mandat
- uppdrag och styrning – lagar och regler
- systematiskt kvalitetsarbete – utvärdering, uppföljning, data och analysarbete
- organisera för en bättre skola – skolchefens roll

Utbildningen pågår under två år och utgår även från de ordinarie uppgifter som skolchefer utför i sitt arbete.

Fortbildning för rektorer och skolledare

Pedagogiskt ledarskap för rektorer (tidigare Rektorslyftet) är en statlig fortbildning för rektorer. Målgruppen är de rektorer eller biträdande rektorer som har gått befattningsutbildningen för rektorer eller en äldre statlig rektorsutbildning. Skolledaren ska därefter ha arbetat minst ett år som rektor eller biträdande rektor med ansvar för läroplansstyrd verksamhet.

Fortbildningen är på avancerad akademisk nivå. Studierna är på 7,5 högskolepoäng och löper över en termin. Staten och huvudmannen delar på kostnaden.

Inom ramen för det nationella skolutvecklingsprogrammet Styrning och ledning finns även insatsen Introduktion till styrning av skolan. Fortbildningen vänder sig till personer på huvudmannanivå, exempelvis personer som introducerar nya nämndledamöter, och syftar till att ge en ökad förståelse för skolsystemet och till att skapa en grund för samarbete mellan förvaltning och nämnd. Skolverket erbjuder vidare stödmaterial för rektorer och skolledare som ger vägledning i hur introduktionsperioden för nyanställda lärare och förskollärare kan organiseras och som ger en bra start i yrket. Skolverket har även utarbetat dels ett självskattningsverktyg, Koll på kompetens, dels ett stödmaterial om strategisk kompetensförsörjning, vilka båda syftar till att underlätta och inspirera i det strategiska arbetet med kompetensförsörjning. Inom ramen för styrning och ledning erbjuds vidare fortbildningsinsatser inom bl.a. systematiskt kvalitetsarbete, att leda digitalisering och att leda förändring som särskilt riktar sig till rektorer, skolledare och huvudmän.

Professionsprogram för lärare och skolledare

I Skolkommisionens slutbetänkande (SOU 2017:35) framfördes att det behövs bättre villkor för befattningsutbildningen för rektorer. Som redogjorts för ovan i avsnittet Fortbildning föreslog kommissionen även att ett nationellt professionsprogram ska inrättas, bl.a. i syfte att främja lärares och skolledares professionella utveckling och skolutveckling samt skapa generella förutsättningar för kapacitetsbyggande i skolväsendet. Ett av professionsprogrammets utvecklingsspår avser lärare som vill bli skolledare. Vidare föreslogs i betänkandet Med undervisningsskicklighet i centrum – ett ramverk för lärares och rektorers professionella utveckling (SOU 2018:17) att rektorer inom skolväsendet ska omfattas av det föreslagna professionsprogrammet och att två nationellt reglerade nivåer ska införas för rektorer: rektor och meriterad rektor.

Som framgår ovan framförde regeringen i budgetpropositionen för 2020 att ett professionsprogram för lärare och rektorer ska införas. Bakgrunden är bl.a. behovet av bättre och mer relevant kompetensutveckling och bättre förutsättningar för lärare och skolledare att uppdatera sina kunskaper under yrkeslivet och ta del av nya fakta och ny forskning. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (prop. 2020/21:1 utg.omr. 16 s. 93, bet. 2020/21:UbU1, rskr. 2020/21:141). Ett nationellt professionsprogram för lärare och skolledare bereds inom Regeringskansliet.

Skolverket har i regleringsbrevet för 2021 (U2020/06608) fått i uppdrag att genomföra insatser för fortsatta förberedelser av de framtida professionsprogrammen. Insatserna ska bl.a. innefatta en mentorsutbildning för en kvalitativ introduktionsperiod, en rekryteringsutbildning för blivande rektorer och kompetensutveckling för rektorer i praktisk organisation och arbetsmiljö. Insatserna ska vara i linje med de förslag som Utredningen om en bättre skola

genom mer attraktiva skolprofessioner lämnade i sitt betänkande (SOU 2018:17). Uppdraget ska redovisas till regeringen (Utbildningsdepartementet) senast den 15 mars 2022.

Förutsättningar för ett statligt huvudmannaskap för skolan

I december 2020 utsåg regeringen en särskild utredare att ta fram ett beslutsunderlag som kan skapa förutsättningar för ett statligt huvudmannaskap för samtliga skolformer utom förskolan och den kommunala vuxenutbildningen (dir. 2020:140). Utredaren har bl.a. i uppdrag att

- föreslå hur staten kan ta över arbetsgivarskapet för lärare och skolläda-re och eventuellt övriga yrkesgrupper i de skolor som i dag drivs av offentliga huvudmän
- föreslå en finansieringsmodell där staten ansvarar för finansieringen av skolan
- föreslå hur staten kan ta över ansvaret för ledning av utbildningen och den dagliga driften i de skolor som i dag drivs av offentliga huvudmän
- analysera konsekvenserna för bl.a. det kommunala självstyret, möjligheter till anpassning utifrån lokala behov och förutsättningar samt möjligheter till ansvarsutkrävande.

Uppdraget bygger på en överenskommelse mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna och ska redovisas senast den 31 maj 2022.

Utskottets ställningstagande

Som utskottet tidigare har framfört är det väl medvetet om de utmaningar som dagens rektorer och förskolechefer står inför. Rektorer och skolläda-re har också en nyckelroll i utvecklingen av skolan och förskolan och ansvarar för att dessa verksamheter utvecklas mot uppställda mål. Detta ställer stora krav på skolläda-rens kompetens. Utskottet vill understryka att det är huvudmännen som ansvarar för att skolläda-rena har nödvändig kompetens för att kunna leda verksamheten mot målpuppfyllelsen.

När det gäller yrkanden med förslag om befattningsutbildningen för rektorer och skolchefer och om fortbildning och handledning för rektorer anser utskottet att man inte bör föregripa det pågående arbetet med att införa ett nationellt professionsprogram för lärare och skolläda-re. Som redovisats ovan ska professionsprogrammet bl.a. omfatta kompetensutvecklingsinsatser, en rekryteringsutbildning för rektorer och en mentorsutbildning för en kvalitativ introduktionsperiod. Utskottet vill även påminna om att det redan i dag erbjuds fortbildning med inriktning mot styrning och pedagogiskt ledarskap för rektorer och skolläda-re som är på avancerad akademisk nivå. Utskottet vill inte heller föregå den utredning som ska se över förutsättningarna för ett statligt huvudmannaskap.

När det sedan gäller yrkanden om att även personer som inte har pedagogisk yrkesbakgrund ska kunna bli rektorer vill utskottet hänvisa till

skollagens bestämmelser om att endast den som genom utbildning och erfarenhet har pedagogisk insikt kan anställas som rektor. Utskottet anser heller inte att ett yrkande med förslag om att fristående aktörer ska kunna bedriva rektorsutbildning bör tillstyrkas. Utskottet anser att gällande regelverk är väl avvägt och ser ingen anledning att föregripa det arbete som pågår. Därmed avstyrks motionerna 2020/21:3325 (M) yrkandena 2–6, 9 och 10 samt 2020/21:3626 (KD) yrkandena 55–58.

Särskolan m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår yrkanden bl.a. om särskola, resursskola och särskild undervisningsgrupp, om inkluderingstanken i skolan och om särskoleutredningar.

Jämför reservation 8 (M), 9 (KD, L), 10 (SD, KD) och 11 (KD).

Motionerna

Särskola, resursskola och särskild undervisningsgrupp

Enligt kommittémotion 2020/21:3319 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 15 behöver särskolan och resursskolan utvecklas. Motionärerna menar att särskolans och resursskolans uppdrag och upplägg bör ses över och att lärarbristen med koppling till dessa skolformer bör utredas.

I partimotion 2020/21:3233 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 6 framför motionärerna att det är av stor vikt att det i grundskolan finns möjligheter till stöd i ett tidigt skede och särskilda undervisningsgrupper, så att alla elever som behöver mer hjälp och lärarstöd kan få det.

I kommittémotion 2020/21:3280 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 9 föreslås särskilda satsningar på speciallärare och fler särskilda undervisningsgrupper för elever med behov.

Inkluderingstanken i skolan

I kommittémotion 2020/21:1832 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 74 föreslår motionärerna en översyn av inkluderingstanken i skolan som innebär att alla elever ska lära sig samma sak, på samma tid och i samma klassrum. Inkludering har lett till exkludering och många elever blir utan extra stöd och hjälp i storklass, menar motionärerna. Ett motsvarande förslag finns i kommittémotion 2020/21:2032 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 49.

Utredning om mottagande i särskola

Enligt kommittémotion 2020/21:3626 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 27 bör en utredning tillsättas om hur man kan säkerställa att kommunernas särskoleutredningar är jämförbara och kvalitetssäkrade.

Gällande rätt

Särskolan

Av 1 kap. 1 § skollagen framgår att skolväsendet bl.a. omfattar skolformerna grundskolan och gymnasieskolan. Ytterligare bestämmelser finns bl.a. i skollagens 11 kap. om grundskolan, 18 kap. med allmänna bestämmelser om gymnasieskolan och 19 kap. om utbildning på program i gymnasieskolan.

Grundskolan riktar sig till elever som inte bedöms kunna nå upp till grundskolans kunskapskrav på grund av att de har en utvecklingsstörning. Utbildningen i grundskolan ska enligt 11 kap. 2 § skollagen syfta till att ge elever med utvecklingsstörning en utbildning som är anpassad för dem, som ger kunskaper och värden och som utvecklar elevernas förmåga att tillägna sig dessa. Utbildningen ska utformas så att den bidrar till personlig utveckling, förbereder eleverna för aktiva livsval och ligger till grund för fortsatt utbildning. Utbildningen ska även främja allsidiga kontakter och social gemenskap och ge en god grund för ett aktivt deltagande i samhällslivet. Av 7 kap. 5 § skollagen framgår att ett beslut om att en elev ska tas emot i grundskolan ska föregås av en utredning som omfattar en pedagogisk, psykologisk, medicinsk och social bedömning. Samråd med barnets vårdnadshavare ska hållas när utredningen genomförs. För grundskolan gäller läroplanen för grundskolan 2011 (Lsär 11, reviderad 2018).

Utbildningen i gymnasieskolan ska enligt 18 kap. 2 § skollagen ge elever med utvecklingsstörning en utbildning som är anpassad för dem, som ska ge en god grund för yrkesverksamhet och fortsatta studier samt för personlig utveckling och ett aktivt deltagande i samhällslivet. Gymnasieskolan ska påbörjas av ungdomar efter avslutad utbildning i grundskolan eller motsvarande, fram t.o.m. det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år (18 kap. 4 §). Gymnasieskolan är vidare en frivillig skolform som består av nationella och individuella program (18 kap. 8 §). Elever som går något av de nio nationella programmen kan välja mellan skolförklarad utbildning eller lärlingsutbildning (18 kap. 11 §). Utöver de nationella och individuella programmen finns bl.a. särskilda varianter av de nationella programmen. Utbildningen i gymnasieskolan är avsedd att genomgå under fyra läsår men får fördelas på längre tid.

Av 3 kap. 2 § skollagen framgår att alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som

möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Vidare ska elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Särskild undervisningsgrupp

Av skollagens 3 kap. 5 § framgår att om det framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt. Av 3 kap. 8 § framgår att särskilt stöd får ges i stället för den undervisning som eleven annars skulle ha deltagit i eller som komplement till denna. Det särskilda stödet ska i första hand ges inom den elevgrupp som eleven tillhör. Vidare framgår det av 3 kap. 11 § att om det finns särskilda skäl får särskilt stöd ges enskilt eller i en annan undervisningsgrupp (s.k. särskild undervisningsgrupp) än den som eleven normalt hör till.

Av förarbetena till skollagen framgår att särskild undervisningsgrupp kan betyda undervisning i annan gruppering inom skolenheten eller undervisning i andra lokaler med annan personal. Ett beslut om placering i särskild undervisningsgrupp eller enskild undervisning ska alltid fattas av rektorn. Undervisningen i särskild undervisningsgrupp kan ske hela eller delar av dagen och omfatta samtliga eller vissa ämnen (prop. 2009/10:165 s. 292 f.).

Resursskolor

Begreppet resursskolor finns inte i skollagen. Utbildningen i fristående grundskolor får dock enligt 10 kap. 35 § skollagen begränsas till att avse elever som är i behov av särskilt stöd. Högsta förvaltningsdomstolen har i rättsfallet HFD 2017 ref. 50 slagit fast att det inte strider mot skollagen att även kommunala huvudmän organiserar s.k. resursskolor.

Bakgrund och pågående arbete

Januariöverenskommelsen

Av den sakpolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet, den s.k. januariöverenskommelsen, punkt 52 Ge rätt stöd i rätt tid, framgår följande:

Inkluderingsstanken har gått för långt: gör det lättare att få särskilt stöd i mindre undervisningsgrupp (Uppdrag till Skolverket hösten 2019). Resursskolor ska utvecklas. Insatser görs för att stärka särskolan. Öka skolans kunskap och stöd för barn med neuropsykiatriska svårigheter. Specialpedagogik för lärande byggs ut. Fler speciallärare och lärare i

svenska som andraspråk ska fortbildas. Investera i goda lärmiljöer och små grupper i förskola och fritidshem.

Utredningen om elevers möjligheter att nå kunskapskraven

I juni 2020 presenterade Utredningen om elevers möjligheter att nå kunskapskraven delbetänkandet En annan möjlighet till särskilt stöd – reglering av kommunala resursskolor (SOU 2020:42). I betänkandet föreslogs bl.a. en reglering av kommunala resursskolor och att begreppet resursskola ska föras in i skollagen för både kommunala och fristående resursskolor. Enligt utredningen saknas nationella utvärderingar av resursskolors kvalitet och Skolverket bör därför samla in statistik om resursskolor. När det gäller dagens lagstiftning om möjligheten till gruppindelning framfördes i delbetänkandet att skollagen ger ett betydande utrymme för flexibla lösningar vad gäller gruppindelning av såväl elever som är i behov av särskilt stöd som övriga elever. Utredningen bedömde att reglerna om särskild undervisningsgrupp och enskild undervisning i sig inte utgör något hinder för att ge elever särskilt stöd i den formen men att det däremot kan finnas andra faktorer på skolnivå som motverkar förekomsten av särskilda undervisningsgrupper. Mot den bakgrunden bedömde utredningen att det inte är lagstiftningsåtgärder som krävs för att förenkla placeringen av elever som är i behov av särskilt stöd i särskilda undervisningsgrupper.

Utredningen redovisade sitt slutbetänkande den 26 februari 2021 (SOU 2021:11). Bland utredningens slutsatser när det gäller särskolan kan bl.a. nämnas förslag om att det ska införas en garanti för tidiga stödinsatser för elever som läser ämnena svenska, svenska som andraspråk och matematik enligt grundsärskolans kursplaner, att grundsärskolans timplaner ska förändras för att bättre möta elevernas behov och öka flexibiliteten för eleverna att läsa utifrån olika timplaner och att grundsärskolan ska byta namn till anpassad grundskola och gymnasiesärskolan till anpassad gymnasieskola. Utredningen har även föreslagit att Skolverket och SPSM ska få i uppdrag att ta fram ett stöd för den utredning som ska genomföras för att ta ställning till en elevs behov av särskilt stöd.

Betänkandet bereds inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet).

Tilläggsbelopp

För att åstadkomma en mer likvärdig tillämpning av bestämmelserna om tilläggsbelopp i skollagen (bl.a. 10 kap. 37 och 29 §§ skollagen) fick Skolverket i regleringsbrevet för 2021 i uppdrag av regeringen att ta fram stödmaterial så att barn och elever får det stöd de har rätt till. I uppdraget ingår att tillgängliggöra den rättspraxis som finns när det gäller det tilläggsbelopp som bl.a. ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd och förtydliga vilka krav som bör ställas på både ansökan och utredningen om rätten till tilläggsbelopp. För att stärka likvärdigheten och skapa ökad trygghet för elever som har behov av extraordinära stödinsatser ska Skolverket

återkomma till regeringen med en analys av utvecklingen av hantering, beviljanden och bedömningar av tilläggsbelopp till fristående resursskolor. Uppdraget ska redovisas senast den 31 augusti 2021.

Särskilt om mottagande i särskola

I Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2018:251) om mottagande i grundsärskola och gymnasiesärskola samt urval till gymnasiesärskolans nationella program finns råd och kommentarer om bl.a. utredningar inför beslut om mottagande. Av råden framgår att det är elevens hemkommun som ansvarar för att en utredning genomförs som kan ligga till grund för en samlad bedömning av om eleven kan tas emot i grundsärskolan eller gymnasiesärskolan. I utredningen ska det alltid ingå en pedagogisk, psykologisk, medicinsk och social bedömning för att ge en så allsidig bild som möjligt av eleven. Skolverkets allmänna råd innehåller detaljerad information om utredningen och vad de fyra bedömningarna ska innehålla. Av råden framgår även att beslut om mottagande i särskolan är myndighetsutövning mot enskild och ett särskilt ingripande beslut för den det berör. Det är därför viktigt att ärenden om mottagande blir ordentligt utredda, att beslut fattas på välgrundade underlag och att vårdnadshavarna har insyn i processen. Det är också viktigt att kommunen har rutiner för hur arbetet ska gå till. Vårdnadshavarnas medgivande är som huvudregel en förutsättning för mottagande i grundsärskolan. Endast i undantagsfall kan en elev bli mottagen utan vårdnadshavares medgivande.

Skolinspektionens regelbundna tillsyn

Frågan om mottagande i särskola ingår i Skolinspektionens regelbundna tillsyn på huvudmannanivå. Myndigheten publicerar årligen statistik om den regelbundna tillsynen som visar hur många av de granskade huvudmännen som uppvisade brister vid tillsynen och fick ett föreläggande. Av statistiken framgår att det 2019 var 13 procent av de granskade huvudmännen med verksamhet inom grundsärskolan (4 av 32 huvudmän) som uppvisade brister och fick ett föreläggande när det gäller huruvida hemkommunen ser till att mottagandet i grundsärskolan föregås av en utredning som omfattar en pedagogisk, psykologisk, medicinsk och social bedömning samt att samråd hålls med elevens vårdnadshavare. Samma år var det 4 procent av de granskade huvudmännen med verksamhet inom gymnasiesärskolan (1 av 26 huvudmän) som uppvisade brister och fick ett föreläggande när det gäller huruvida hemkommunen prövar om en sökande tillhör målgruppen och ser till att ett beslut om mottagande föregås av en utredning som omfattar en pedagogisk, psykologisk, medicinsk och social bedömning” (Skolinspektionens webbplats, Regelbunden tillsyn 2019, hämtad den 2 februari 2021).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla särskolans viktiga roll för att ge en anpassad utbildning till elever med utvecklingsstörning. Utbildningen i särskolan ska så långt som möjligt motsvara utbildningen i grundskolan. Utbildningen ska samtidigt ge eleverna kunskaper och värden som utvecklar elevernas förmåga att tillägna sig dessa. Vidare ska utbildningen bl.a. utformas så att den bidrar till personlig utveckling, förbereder eleverna för aktiva livsval och ger en god grund för ett aktivt deltagande i samhällslivet.

När det gäller yrkanden om att se över och utveckla särskolan och resursskolan samt om att utöka möjligheten till särskilda undervisningsgrupper vill utskottet anföra följande. Utskottet kan konstatera att arbete pågår för att stärka och utveckla dessa skolformer. Exempelvis framgår det av januariöverenskommelsen att den s.k. inkluderingstanken har gått för långt och att det ska bli lättare att få stöd i särskild undervisningsgrupp, att resursskolorna ska utvecklas och att insatser för att stärka särskolan ska genomföras. Här kan även nämnas Skolverkets uppdrag att ta fram stödmaterial så att barn och elever får det stöd de har rätt till. Vidare har Skolverket under 2021 i uppdrag att se över utvecklingen av hanteringen och beviljandet av tilläggsbelopp till fristående resursskolor. Utskottet avvaktar även regeringens beredning av slutbetänkandet Bättre möjligheter för elever att nå kunskapskraven – aktivt stöd- och elevhälsoarbete samt stärkt utbildning för elever med intellektuell funktionsnedsättning (SOU 2021:11). Utskottet kan konstatera att utredningen bl.a. har lämnat ett flertal förslag om särskolan och om att det i skollagen bör införas en reglering av kommunala resursskolor. När det gäller särskilda undervisningsgrupper bedömde utredningen däremot att den nuvarande regleringen ger utrymme för flexibla lösningar för gruppindelning men att det kan finnas faktorer på skolnivå som motverkar förekomsten av särskilda undervisningsgrupper. Vidare föreslogs att det ska tas fram ett stöd för huvudmännens utredningar om elevers behov av särskilt stöd. Utskottet ser inga skäl att föregå den fortsatta beredningen av utredningens förslag.

När det gäller yrkandet om jämförbara och kvalitetssäkrade särskoleutredningar vill utskottet understryka att det är elevens hemkommun som ansvarar för att en utredning genomförs och att det av hänsyn till de elever som berörs är av stor vikt att kommunerna har utarbetade rutiner för hur detta arbete ska gå till.

Med hänvisning till pågående arbete och gällande regelverk anser utskottet inte att några åtgärder från riksdagen är motiverade med anledning av motioner dels om särskola, resursskola och särskild undervisningsgrupp, dels om inkluderingstanken i skolan, dels om särskoleutredningar. Därmed avstyrks motionerna 2020/21:1832 (SD) yrkande 74, 2020/21:2032 (SD) yrkande 49, 2020/21:3233 (L) yrkande 6, 2020/21:3280 (L) yrkande 9, 2020/21:3319 (M) yrkande 15 och 2020/21:3626 (KD) yrkande 27.

Elever med särskilda behov

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår yrkanden bl.a. om elever med särskilda behov och om samverkan.

Jämför reservation 12 (SD) och 13 (KD).

Motionerna

I motion 2020/21:1882 av Joakim Järrebring och Kenneth G Forslund (båda S) lämnas förslag om en NPF-säkrad skola (NPS står för neuropsykiatrisk funktionsnedsättning) och om att det borde införas en nationell kvalitetsymbol för skolor som uppfyller fastställda normer och riktlinjer inom NPF-säkringsområdet.

I kommittémotion 2020/21:2032 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 50 anför motionärerna att elever med funktionsnedsättning måste få större delaktighet i ämnet idrott och hälsa i skolan.

Enligt kommittémotion 2020/21:3626 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 19 bör ett nationellt handlingsprogram tas fram som tydliggör hur elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar ska stödjas och bemötas, hur skolan ska arbeta med s.k. hemmasittare och unga som varken arbetar eller studerar samt hur stöd och samverkan med föräldrar ska gå till. Ett liknande förslag lämnas i yrkande 25 i samma motion.

I yrkande 24 föreslås att föräldrar ska få möjlighet att företrädas av ett särskilt ombud i överläggningarna med skolan och kommunen. Enligt förslaget i yrkande 29 bör regeringen verka för att det tas fram en struktur för samverkan mellan föräldrar till barn med funktionsnedsättning och förskola, skola, fritidshem, hälso- och sjukvård, socialtjänst och LSS-omsorg. Vidare uppmanas regeringen i yrkande 31 att agera för att stödja familjer med synskadade barn i kontakten med skolan, på eget initiativ eller på uppdrag av föräldrarna eller barnhabilitering och syncentral.

Gällande rätt

Av förarbetena till skollagen framgår att med funktionsnedsättning avses en nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga (prop. 2009/10:165 s. 334). Detta överensstämmer med definitionen i Socialstyrelsens termbank och innebär att bl.a. elever med syn- och hörselnedsättningar, rörelsehinder, nedsättningar inom ramen för autismspektrumet, adhd och dyslexi omfattas (prop. 2013/14:148 s. 29).

Av 1 kap. 4 § andra stycket skollagen framkommer att skolan i utbildningen ska ta hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. I skollagen finns även bestämmelser som uttrycker skolans

kompensatoriska uppdrag. I 2 kap. 8 b § tydliggörs att kommunerna ska fördela resurser till utbildning inom skolväsendet efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Vidare framgår det att rektorn inom varje skolenhet ansvarar för att fördela resurser efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov (2 kap. 10 §).

Av 3 kap. 2 § skollagen framgår att alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser.

Av 3 kap. 5 § framgår att om det framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås och inte annat följer av den utredning som ska göras enligt 3 kap. 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Av 3 kap. 8 § framgår att särskilt stöd får ges i stället för den undervisning som eleven annars skulle ha deltagit i eller som komplement till denna. Det särskilda stödet ska i första hand ges inom den elevgrupp som eleven tillhör. Enligt 3 kap. 9 § ska ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas.

Bakgrund och pågående arbete

Garanti för tidiga stödinsatser i förskoleklassen och lågstadiet

Sedan den 1 juli 2019 gäller en garanti för tidiga stödinsatser i förskoleklassen och lågstadiet i grundskolan, specialskolan och sameskolan. Syftet med garantin är att en elev som är i behov av stöd tidigt ska få stöd utformat utifrån sitt behov. Sammanfattningsvis innebär garantin att om det utifrån ett nationellt kartläggningsmaterial, ett nationellt bedömningsstöd eller ett nationellt prov finns en indikation på att en elev i förskoleklassen eller i lågstadiet inte kommer att nå kunskapskraven i svenska, svenska som andraspråk eller matematik, ska ansvarig lärare avgöra om eleven är i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd. Om det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som ska uppnås ska åtgärder sättas in skyndsamt. De extra anpassningar som vidtas ska följas upp både i slutet av förskoleklassen och i slutet av lågstadiet, och resultatet av uppföljningen ska överföras till ansvarig lärare i nästa årskurs. Garantin ska anses vara uppfylld när de åtgärder som garantin omfattar har vidtagits. I detta ingår att de extra anpassningar som har planerats också har genomförts och följts upp för att säkerställa att de gett resultat.

I samband med riksdagens behandling av regeringens förslag om en garanti för tidiga stödinsatser (prop. 2017/18:195, bet. 2017/18:UbU10, rskr.

2017/18:333) ställde sig riksdagen också bakom två tillkännagivanden till regeringen.

- Regeringen bör göra en översyn och analys av den lagstiftning som gäller rätten till särskilt stöd och av skolornas praktiska tillämpning av lagstiftningen, där särskilt brister i de lägsta årskurserna ska belysas, samt ge Skolinspektionen i uppdrag att under två år särskilt granska skolornas arbete med stöd till elever som inte når kunskapsmålen.
- Regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att göra en utvärdering av effekterna av att införa den föreslagna lagstiftningen om en garanti för tidiga stödinsatser.

Regeringen angav i skrivelse 2020/21:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2020 att tillkännagivandet inte var slutbehandlat (skr. 2020/21:75 s. 226).

I september 2018 gav regeringen Skolinspektionen i uppdrag att, inom ramen för sitt kvalitetsgranskningsuppdrag, följa upp och utvärdera garantin för tidiga stödinsatser (U2018/03700/S [delvis] och U2018/03704/S).

Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 16 december 2022.

Specialpedagogiska skolmyndighetens uppdrag

Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) ska enligt förordningen [2011:130] med instruktion för Specialpedagogiska skolmyndigheten verka för att alla barn, elever och vuxenstuderande med funktionsnedsättning får tillgång till en likvärdig utbildning och annan verksamhet av god kvalitet i en trygg miljö. Myndigheten ska bidra till goda förutsättningar för barnens utveckling och lärande samt förbättrade kunskapsresultat för elever och för vuxenstuderande. Myndigheten har även i uppdrag att ge råd och stöd i specialpedagogiska frågor som rör barn och ungdomar med funktionsnedsättning till huvudmän med ansvar för utbildning inom skolväsendet. Myndigheten erbjuder bl.a. kompetensutveckling till personal i skolor och förskolor.

När det särskilt gäller neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) har SPSM bl.a. tagit fram stödmaterial och studiepaket bestående av bl.a. filmer, föreläsningar och texter som vänder sig till pedagogisk personal som arbetar med barn och elever med NPF, såsom autismspektrumtillstånd och adhd. Myndigheten har även stödmaterial för pedagogisk utredning av läs- och skrivsvårigheter (dyslexi). På sin webbplats har SPSM även samlat kunskapsmaterial om betydelsefulla faktorer för likvärdig utbildning för elever med synnedsättning, exempelvis tillgänglig lärmiljö, anpassade läromedel och it i lärandet, samt publicerat allmänna råd till skolhuvudmän och rektorer om elever med punktskrift som läsmedium.

Specialpedagogik för lärande

Skolverket har i uppdrag att ansvara för genomförandet av fortbildning i specialpedagogik för lärare i grundskolan, motsvarande utbildning vid särskilda ungdomshem och sameskolan (U2018/03106/S). Specialpedagogik för lärande är en kompetensutvecklingsinsats som ingår i programmet elevhälsa och barns omsorg inom ramen för de nationella skolutvecklingsprogrammen. Sedan 2018 ansvarar Skolverket och SPSM tillsammans för satsningen. Syftet med insatsen är att stärka den specialpedagogiska kompetensen generellt inom de berörda skolformerna. Fortbildningen baseras på kollegialt lärande med professionellt stöd av handledare som är verksamma inom det specialpedagogiska området.

I budgetpropositionen för 2020 föreslog regeringen att medel skulle avsättas dels för att förlänga satsningen, dels för att fr.o.m. hösten 2021 utvidga satsningen till att även omfatta förskola, förskoleklass, gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning. Uppdraget, som bygger på en överenskommelse mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna, ska genomföras t.o.m. vårterminen 2023 (U2019/04371/S). Riksdagen beslutade i enlighet med propositionens förslag (prop. 2019/20:1 utg.omr. 16, bet. 2019/20:UbU1, rskr. 2019/20:120).

Utredningen om elevers möjligheter att nå kunskapskraven

Som nämnts ovan redovisade Utredningen om elevers möjligheter att nå kunskapskraven sitt slutbetänkande den 26 februari 2021 (SOU 2021:11). Utredaren har bl.a. haft i uppdrag att kartlägga och analysera skolornas stöd- och elevhälsoarbete och lämna förslag i syfte att skapa bättre förutsättningar för elever att nå de kunskapskrav som minst ska nås. Utredningen har bl.a. sett över stödlagstiftningen men bedömer att det befintliga regelverket har en fungerande utformning. Ytterligare specificerade krav i lagstiftningen skulle enligt utredningen riskera att leda till en detaljstyrning som innebär en begränsning av skolornas möjligheter att utforma sitt arbete. För att stödinsatser ska kunna utformas så att de ger effekt för elevers kunskapsutveckling behöver skolorna bättre verktyg. Utredningen har därför föreslagit följande insatser:

- Skolverket ska ges i uppdrag att ansvara för att ta fram kunskaps-sammanställningar inom områdena elevhälsa och stöd som kan bidra till att förbättra huvudmäns, rektorers och lärares möjligheter att välja effektiva insatser.
- Skolverket och SPSM ska ges i uppdrag att ta fram ett stöd för den utredning som ska genomföras för att ta ställning till en elevs behov av särskilt stöd.
- Ett krav på tillgång till speciallärare eller specialpedagog inom elevhälsan ska införas för att höja kvaliteten på kartläggningar av stödbehov och utformning av insatser samt för att lärare ska ges ett bättre stöd i arbetet med att utforma inkluderande lärmiljöer.

Utredningen föreslår vidare en förtydligad reglering av elevhälsans uppdrag, däribland att nuvarande regelverk ska kompletteras på så sätt att elevhälsan vid behov ska samverka med hälso- och sjukvården och socialtjänsten samt att skolans arbete för elevernas lärande, utveckling och hälsa kan innebära samverkan med andra samhällsfunktioner. Som angetts ovan (avsnittet om särskola, resursskola och särskild undervisningsgrupp) har utredaren bl.a. även lämnat förslag om bestämmelserna för resursskolor och särskilda undervisningsgrupper.

Betänkandet bereds inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet).

Läroarbetsutbildningen

I budgetpropositionen för 2020 angav regeringen att kunskaper om NPF ska vara en obligatorisk del av läroarbetsutbildningen (prop. 2019/20:1 utg.omr. 16 s. 171). För att bättre kunna möta behoven hos barn och elever med neuropsykiatriska svårigheter föreslog regeringen i promemorian Ökad kompetens om neuropsykiatriska svårigheter och sex och samlevnad i läroarbetsutbildningarna (U2020/00176/UH) förändrade krav i förskolläro-, grundläro-, ämneläro- och yrkesläroarexamen.

Den 1 januari 2021 infördes nya examensmål i läroarbetsutbildningarna. Det nya examensmålet innebär att studenten ska visa förmåga att identifiera, och i samverkan med andra, tillgodose elevers behov av specialpedagogiska insatser – inbegripet specialpedagogiska insatser för elever med neuropsykiatriska svårigheter. Beslutet är en del i arbetet med att reformera läroarbetsutbildningen i enlighet med den sakpolitiska överenskommelsen mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna.

Utskottets ställningstagande

När det gäller yrkanden om elever med särskilda behov vill utskottet hänvisa till att skollagen anger att alla barn och elever ska få den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

När det gäller yrkanden med förslag som syftar till att förbättra skolans arbete med att stödja och bemöta elever med särskilda behov och om hur skolan ska samverka med myndigheter och vårdnadshavare delar utskottet uppfattningen att dessa frågor är viktiga. Utskottet är även positivt till det arbete som pågår och de insatser som har genomförts och som syftar till att förbättra kunskapen om elever med särskilda behov. Här kan exempelvis nämnas att SPSM har utarbetat ett flertal stödmaterial för pedagogisk personal som arbetar med elever med NPF, med språk- eller utvecklingsstörning, med syn- och hörselnedsättningar eller läs- och skrivsvårigheter. Myndigheten ansvarar även tillsammans med Skolverket för att stärka den specialpedagogiska kompetensen inom skolan. För att säkerställa kompetensen om elever med neuropsykiatriska svårigheter infördes i januari 2021 även nya

examensmål i lärarutbildningarna. Vidare har Skolinspektionen i uppdrag att följa upp och utvärdera garantin för tidiga stödinsatser, ett uppdrag som ska redovisas i december 2022. Utskottet anser att redovisningen av uppdraget bör inväntas.

Som framkommer ovan har Utredningen om elevers möjligheter att nå kunskapskraven nyligen slutredovisat sitt uppdrag. När det gäller elever med särskilda behov har utredningen bl.a. lämnat förslag som syftar till att förbättra huvudmäns, rektorers och lärares möjligheter att välja effektiva insatser och förslag om en förtydligad samverkan mellan skolan och elevhälsan och med hälso- och sjukvården, socialtjänsten och andra samhällsfunktioner. Som framgår ovan har utredningen bl.a. även lämnat förslag om möjligheten för elever att få stöd i särskilda undervisningsgrupper och om reglering av kommunala resursskolor. Utredningens förslag bereds nu inom Regeringskansliet och utskottet anser att regeringens arbete med dessa frågor inte bör föregripas.

Mot denna bakgrund ser utskottet ser inga skäl att ta några initiativ med anledning av motionerna. Därmed avstyrks motionerna 2020/21:1882 (S), 2020/21:2032 (SD) yrkande 50 och 2020/21:3626 (KD) yrkandena 19, 24, 25, 29 och 31.

Elever med skolfrånvaro

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår yrkanden om bl.a. åtgärder för s.k. hemmasittare.
Jämför reservation 14 (KD) och 15 (L).

Motionerna

I motion 2020/21:792 av Ola Johansson (C) yrkande 1 behandlas frågan om olika metoder för att motivera s.k. hemmasittare att återgå till undervisningen i skolan. Motionären framför att det inte finns en metod som passar alla, utan varje elev måste coachas individuellt.

I kommittémotion 2020/21:3626 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 18 föreslås att det ska tas fram ett stöd till skolorna om hur man på bästa sätt kan stödja s.k. hemmasittare och unga som varken arbetar eller studerar (UVAS).

I partimotion 2020/21:3233 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 7 framför motionärerna att det finns ett behov av åtgärder för att fånga upp elever med långvarig problematisk frånvaro, s.k. hemmasittare.

Gällande rätt

I 7 kap. skollagen finns det bestämmelser om skolplikt och rätt till utbildning. En elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan ska

delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli (7 kap. 17 § första stycket). Om en elev utan giltigt skäl uteblir från den obligatoriska verksamheten ska rektorn se till att elevens vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven har varit frånvarande. Om det finns särskilda skäl behöver elevens vårdnadshavare inte informeras samma dag (7 kap. 17 § fjärde stycket).

Om en elev har upprepad eller längre frånvaro från den verksamhet som avses i 7 kap. 17 § ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövligt. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 7 § är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas. När en utredning om en elevs frånvaro har inletts ska rektorn se till att frånvaron snarast anmäls till huvudmannen (7 kap. 19 a §). Enligt 7 kap. 20–22 §§ skollagen är det den som har vårdnaden om ett skolpliktigt barn som ska se till att barnet fullgör sin skolplikt. Hemkommunen ska se till att skolpliktiga barn som inte går i dess förskoleklass, grundskola eller grundsärskola på något annat sätt får föreskriven utbildning. Kommunen, huvudmannen för specialskolan och huvudmannen för sameskolan har även ansvar för att se till att eleverna i deras grundskola och grundsärskola fullgör sin skolgång. När en skolpliktig elev börjar eller slutar vid en skolenhet med en annan huvudman än hemkommunen eller när det hos en sådan huvudman har inletts en utredning om elevens frånvaro ska huvudmannen snarast lämna uppgift om detta till hemkommunen.

Enligt 7 kap. 23 § skollagen får hemkommunen förelägga en elevs vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter om en skolpliktig elev inte fullgör sin skolgång och detta beror på att elevens vårdnadshavare inte har gjort vad han eller hon är skyldig att göra för att så ska ske. För en elev i specialskolan eller sameskolan eller förskoleklassen vid en skolenhet med specialskola eller sameskola är det i stället huvudmannen för respektive skolform som får förelägga elevens vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter. Ett föreläggande får förenas med vite.

Även för elever i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan finns bestämmelser om krav på att delta i utbildningen om det inte finns giltiga skäl att utebli. Om en elev i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan utan giltigt skäl uteblir från den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, ska rektorn se till att elevens vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven har varit frånvarande. Om det finns särskilda skäl behöver elevens vårdnadshavare inte informeras samma dag. Vid upprepad eller längre frånvaro ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövligt. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 7 § är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas (15 kap. 16 § och 18 kap. 16 § skollagen).

Bakgrund och pågående arbete

Skolverkets arbete med att kartlägga elevfrånvarons omfattning

Den senaste nationella kartläggningen av ogiltig frånvaro genomfördes av Skolinspektionen 2016 (Omfattande ogiltig frånvaro i Sveriges grundskolor).

I betänkandet Saknad! Uppmärksamma elevers frånvaro och agera (SOU 2016:94) lämnades förslag som bl.a. syftar till att skolorna ska uppmärksamma och agera på elevers frånvaro på ett tidigare stadium än vad som sker i dag och att eleverna ska få den hjälp de behöver för att deras rätt till utbildning ska tillgodoses. I betänkandet gjorde utredningen även bedömningen att regeringen borde ge Skolverket i uppdrag att samla in och redovisa nationell statistik om frånvaro. Av Skolverkets remissvar (dnr 2017:274) framgår bl.a. att myndigheten inte anser att nationell statistik skulle vara ett verkningfullt instrument för att minska frånvaron. Skolverket framförde bl.a. att det inte finns något tydligt syfte med nationell frånvarostatistik eftersom det är den enskilda elevens situation som måste hanteras för att vända frånvaro till närvaro. Däremot är det viktigt att skolor och huvudmän följer upp frånvaro på lokal nivå i sitt löpande kvalitetsarbete. Av detta skäl, och för att inte öka skolornas administrativa börda med ytterligare obligatoriska årliga statistikinsamlingar, förordade Skolverket i stället särskilda kartläggningar av elevers frånvaro och av huvudmäns och skolors förebyggande arbete och frånvarouppföljning med viss regelbundenhet.

Mot denna bakgrund initierade Skolverket ett arbete för att kartlägga elevfrånvaro och skolors arbete kopplat till frånvaro (Uppdrag om kartläggning av frånvaro, dnr 5.1.3-2019:1103). Myndigheten ska genom en kartläggning ta fram en deskriptiv nationell bild av elevfrånvarons omfattning och belysa skolors arbete med att förebygga elevfrånvaro med särskilt fokus på elevhälsans arbete. Mot bakgrund av huvudmannens ansvar enligt skollagen kommer studien även att innefatta huvudmannens övergripande ansvarstagande i styrkedjan kopplat till skolors arbete med frånvaro. I arbetet ingår också att fylla andra eventuella kunskapsluckor kring frånvaro som identifieras i arbetet. De skolformer som kommer att ingå i studien är grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan samt gymnasieskolan och gymnasiesärskolan.

Enligt uppgift från Skolverket har myndighetens tidsplan för uppdraget reviderats med anledning av coronaviruset, och en rapport är planerad att publiceras den 15 juni 2021. De referensperioder som kommer att kartläggas i studien är för de obligatoriska skolformerna samt gymnasiesärskolan höstterminen 2019 och för gymnasiet läsåret 2018/19. Referensperioderna har valts för att de föregår det nuvarande läget med påverkan av coronaviruset och därmed anses indikera ett normalläge (Skolverket, avdelningen för analys, den 18 februari 2021).

Tillkännagivande om att införa ett nationellt frånvaroregister

Frågan om elevers frånvaro behandlades hösten 2020 i utbildningsutskottets betänkande 2020/21:UbU3 Riksrevisionens rapport om undantag från skolplikten – regler, tillämpning och tillsyn. I betänkandet föreslog utskottet bl.a. ett tillkännagivande till regeringen med anledning av motionsyrkanden om att regeringen ska se över möjligheten att införa ett nationellt frånvaroregister för att garantera alla elevers rätt till skolgång och för att förbättra kunskapen om frånvarons omfattning. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (skr. 2019/20:162, bet. 2020/21:UbU3, rskr. 2020/21:14).

I regleringsbrevet för 2021 fick Skolverket i uppdrag av regeringen att utreda möjligheten att införa ett nationellt frånvaroregister och ta fram en genomförandeplan (U2020/06613). Skolverket ska även redovisa vilka konsekvenser ett införande skulle kunna få och utreda möjligheten att kartlägga olika orsaker till frånvaro, t.ex. hedersrelaterat våld och förtryck. Uppdraget ska redovisas till regeringen (Utbildningsdepartementet) senast den 17 december 2021.

Regeringen angav i skrivelse 2020/21:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2020 att tillkännagivandet inte är slutbehandlat (skr. 2020/21:75 s. 233).

Skolverkets övriga insatser

Skolverket fick i regleringsbrevet för 2016 i uppdrag av regeringen att genomföra verksamhetsnära insatser för huvudmän och gymnasieskolor för att förebygga avhopp från gymnasieskolan. Uppdraget är ett led i de åtgärder som regeringen föreslog i Vågar framåt – strategi för unga som varken arbetar eller studerar (U2015/05478/UF). Uppdraget pågick mellan 2016 och 2018 och slutredovisades i februari 2019 (dnr 7.2.1-2016:32). Skolverkets slutredovisning av uppdraget visar att majoriteten av de deltagande skolorna var nöjda med insatsen och uppgav att den gett verktyg och ökad kunskap för att minska antalet avhopp. Den åtgärd som ansågs vara mest effektiv för att minska avhopp från gymnasieskolan var att bygga relationer med eleverna, relationer som fungerar även om eleven är frånvarande. Därutöver uppgav många rektorer att det är viktigt med tydliga rutiner för frånvaro och att insatserna sätts in snabbt. Flera rektorer framförde att de behöver mer resurser för att kunna utveckla det förebyggande arbetet; både mer personal generellt och personal med specialkompetenser efterfrågas.

I mars 2017 gav regeringen Skolverket och Socialstyrelsen i uppdrag att tillsammans genomföra ett treårigt utvecklingsarbete som ska syfta till att förbättra samverkan mellan elevhälsan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten så att barn och unga får tidiga och samordnade insatser (U2017/01236/GV, U2020/00363/S). Uppdraget har utökats till att även rikta särskilda insatser mot dels riskgrupper bland barn och unga i socialt utsatta områden, dels barn och unga som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck. Uppdraget, som delvis bygger på en överenskommelse mellan

regeringen, Centerpartiet och Liberalerna, har förlängts och ska redovisas till Regeringskansliet senast den 16 juni 2023.

Skolverket har på sin webbplats sammanställt information om vad som gäller kring frånvaro i skolan. Informationen omfattar bl.a. regelverket om skolplikt och om skolans och hemkommunens ansvar för att utreda elevers frånvaro i olika skolformer, men även om elevens eget och vårdnadshavarens ansvar för att se till att barnet fullgör sin skolplikt och deltar i utbildningen. Inom ramen för Skolverkets arbete med skolutveckling har myndigheten på webbplatsen även publicerat stödmaterial för skolornas arbete med att främja närvaro och förebygga frånvaro. God lärmiljö, tidiga insatser, samarbete och individanpassning är några delar i det arbetet. Materialet omfattar bl.a. även stöd för hur skolan kan skapa en god lärmiljö och organisation för att främja närvaro och åtgärder för att förebygga, utreda och åtgärda frånvaro (Skolverkets webbplats, Frånvaro i skolan och Främja närvaro och förebygga frånvaro, hämtade den 1 februari 2021).

Utskottets ställningstagande

När det gäller yrkanden om elever med skolfrånvaro kan utskottet konstatera att huvudmannen har ett tydligt ansvar för att se till att barn och elever deltar i undervisningen och fullgör sin skolplikt. Enligt skollagen är skolan och huvudmannen ansvariga för att uppmärksamma och utreda frånvaro och att vidta åtgärder. Av skollagen framgår även att rektorn ska informera vårdnadshavaren om en elev har varit frånvarande liksom att vårdnadshavaren har ansvar för att se till att eleven fullgör sin skolplikt. Vidare är rektorn skyldig att se till att elevers upprepade eller längre frånvaro skyndsamt utreds och anmäls till huvudmannen. Därutöver ska hemkommunen informeras när en utredning om frånvaro inleds och samordna arbetet kring elever med upprepade eller längre frånvaro.

Utskottet instämmer i att frågan om elever med problematisk och långvarig frånvaro, s.k. hemmasittare, är av stor vikt. Utskottet vill därför lyfta fram det arbete som just nu pågår inom Skolverket med att dels utreda möjligheten att införa ett nationellt frånvaroregister, dels kartlägga elevfrånvarons omfattning och skolors arbete kopplat till frånvaro. Utskottet ser positivt på det arbete som pågår och avser att följa frågan framöver. Däremot bör Skolverkets redovisning inväntas innan ytterligare åtgärder vidtas. Utskottet vill i sammanhanget även lyfta fram att Skolverket har sammanställt och publicerat information och stödmaterial som kan användas i skolornas arbete med att främja närvaro och förebygga frånvaro.

Utskottet anser att gällande regelverk är väl avvägt och för närvarande tillräckligt. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna 2020/21:792 (C) yrkande 1, 2020/21:3233 (L) yrkande 7 och 2020/21:3626 (KD) yrkande 18.

Undervisning för nyanlända

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår yrkanden bl.a. om undervisningen i svenska för nyanlända och om papperslösa barns rätt att gå i skolan.

Jämför reservation 16 (C) och 17 (V).

Motionerna

I motion 2020/21:2770 av Arin Karapet (M) yrkande 1 föreslår motionären att det ska införas obligatorisk undervisning i svenska eller svenska som andra språk för alla elever som har invandrat efter ordinarie skolstart. I yrkande 3 föreslås att det ska införas ett nytt särskilt stöd i grund- och gymnasieskolan i form av extra undervisningstid i svenska eller svenska som andraspråk för alla elever som riskerar att missa kunskapsmålen.

I kommittémotion 2020/21:2529 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 3 lämnar motionärerna ett förslag om att nyanlända elever ska få möjlighet att läsa in kärnämnen i skolan på sitt modersmål och att nationella prov på andra språk ska utredas. Nyanlända barns utbildning behöver stärkas genom intensivare och mer systematiskt utarbetad språkutbildning, menar motionärerna. I yrkande 6 föreslås en utredning av införandet av språkfritis i områden med stor andel utrikes födda barn eller barn till utrikesfödda, för att stärka barnens språkutveckling. I yrkande 8 föreslås en utredning som ska undersöka hur ämnet svenska kan reformeras för att möta den språkligt heterogena elevgrupp som finns i svensk skola.

I kommittémotion 2020/21:306 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkande 10 föreslår motionärerna att regeringen ska utvärdera i vilken mån reformen från 2013 som ger papperslösa barn rätt att gå i skolan lett till att rätten till utbildning värnas och återkomma med förslag för att stärka rätten om så behövs.

Gällande rätt

Skolgång för nyanlända elever

Med nyanländ avses den som har varit bosatt utomlands och som nu är bosatt i landet och som har påbörjat sin utbildning här efter höstterminens start det kalenderår då han eller hon fyller sju år. Enligt 3 kap. 12 a § skollagen ska en elev inte längre anses vara nyanländ efter fyra års skolgång här i landet. Enligt 3 kap. 12 f § får rektorn besluta att en nyanländ elev som saknar tillräckliga kunskaper i det svenska språket för att kunna följa och tillgodogöra sig den ordinarie undervisningen delvis får undervisas i förberedelseklass. Undervisningen i förberedelseklass ska avbrytas så snart eleven bedöms ha tillräckliga kunskaper för att kunna delta i den ordinarie undervisningen i ämnet och ska inte pågå längre än två år.

Vidare framgår av 3 kap. 12 i § att en nyanländ elev som har tagits emot inom skolväsendet i högstadiet i grundskolan, grundsärskolan eller specialskolan och vars kunskaper har bedömts ska få studiehandledning på modersmålet om det inte är uppenbart obehövligt. Studiehandledningen ska syfta till att ge eleven förutsättningar att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås och får ges på elevens starkaste skolspråk, om det är ett annat än modersmålet.

Bestämmelser om skolplikt m.m.

I 7 kap. skollagen finns det bestämmelser om skolplikt och rätt till utbildning. Barn som är bosatta i Sverige har skolplikt. Med bosatt i Sverige avses enligt 7 kap. 2 § och 29 kap. 2 § första stycket skollagen den som ska vara folkbokförd här enligt folkbokföringslagen (1991:481). Skolplikten motsvaras av en rätt till kostnadsfri grundläggande utbildning i allmän skola (2 kap. 18 § regeringsformen och 7 kap. 2 § första stycket och 3 § skollagen). De utbildningar som avses med allmän skola är grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan. Hemkommunen har ansvar för att skolpliktiga barn får föreskriven utbildning och fullgör sin skolgång. Detta gäller oavsett var eleven går i skolan. Ansvaret innebär att hemkommunen måste hålla sig informerad om skolgång och frånvaro (7 kap. 21 och 22 §§ skollagen).

Utöver skolpliktiga elever har även vissa andra kategorier av elever rätt till utbildning. Det gäller elever som inte är folkbokförda i Sverige men som vid tillämpningen av skollagen ska anses bosatta här (29 kap. 2 § andra stycket skollagen). Detta gäller den som är asylsökande i enlighet med vissa bestämmelser i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl., barn som inte omfattas av nämnda lag, som saknar uppehållstillstånd och som inte vistas på en förläggning, om de bor hos en vårdnadshavare som har uppehållstillstånd (29 kap. 2 § andra stycket 1 skollagen jämförd med 1 a § lagen om mottagande av asylsökande m.fl.) och den som vistas här med stöd av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 § utlänningslagen (2005:716). Som bosatt i landet anses också den som har rätt till utbildning enligt skollagen till följd av EU-rätten m.m., den som är familjemedlem till en person som tillhör en främmande makts beskickning eller lönade konsulat m.m. och den som vistas här utan stöd av myndighetsbeslut eller författning. Den kommun där en asylsökande elev stadigvarande vistas är att anse som hemkommun (29 kap. 6 § skollagen). Det innebär att det är den kommunen som har skyldighet att erbjuda utbildning enligt skollagen.

Eleven ska erbjudas utbildning i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan så snart det är lämpligt med hänsyn till elevens personliga förhållanden, dock senast en månad efter ankomsten (4 kap. 1 a § skolförordningen och 12 kap. 14 § gymnasieförordningen). Vad som avses med "ankomsten" är inte närmare reglerat, men i Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2016:2) om utbildning för

nyanlända elever anges att det utifrån barnets bästa är lämpligt att räkna från när barnet eller ungdomen har ankommit till landet.

Bakgrund och pågående arbete

Allmänna råd om utbildning för nyanlända elever

Skolverkets allmänna råd om utbildning för nyanlända elever ger vägledning om hur hemkommuner, huvudmän, rektorer, lärare och övrig skolpersonal kan eller bör arbeta med mottagandet av och den fortsatta utbildningen för nyanlända elever för att leva upp till författningarnas krav. Skolverket har med anledning av bestämmelserna även tagit fram material som stöd till skolors kartläggning av nyanlända elevers kunskaper. Materialet är avsett att användas för elever i de obligatoriska skolformerna men kan även användas i gymnasieskolans språkinträdning.

Utredningen om modersmål och studiehandledning på modersmål

I maj 2018 tillsatte regeringen en särskild utredare för att dels kartlägga tillgången till, organisationen av samt deltagandet i modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål i grundskolan och motsvarande skolformer och analysera vilka faktorer som eventuellt påverkar detta, dels analysera och bedöma om och hur studier i ämnet modersmål respektive studiehandledning på modersmål förbättrar elevernas studieresultat, bl.a. elevernas behörighet till gymnasieskolans nationella program. Utredaren skulle även vid behov lämna förslag på åtgärder och författningsförslag (U 2018:04, dir. 2018:38 och 2018:103). Utredaren överlämnade i april 2019 betänkandet För flerspråkighet, kunskapsutveckling och inkludering – modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål till regeringen (SOU 2019:18). I betänkandet föreslås bl.a. en förstärkt rätt till studiehandledning på modersmålet för nyanlända elever som tas emot i grundskolan samt att Skolverket ska få i uppdrag att samordna och driva utvecklingen av studiehandledning på modersmålet. Utredningen har remitterats (U2019/01794/S) och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Förlängd skolplikt för nyanlända

Den 4 mars 2020 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag (dir. 2020:21) att föreslå hur elever som riskerar att inte bli behöriga till gymnasieskolans nationella program ska ges bättre förutsättningar. Utredaren ska även föreslå hur nyanlända elever i högstadiet och i gymnasieskolans introduktionsprogram ska få mer tid för undervisning. Utredaren ska bl.a.

- ta ställning till vilka skolformer och årskurser som bör omfattas av en läxhjälpagaranti
- ta ställning till om målgruppen för stödinsatserna prioriterad timplan och anpassad timplan bör utvidgas

- föreslå hur en skyldighet att delta i lovskola ska utformas och ta ställning till vilka elever den ska gälla
- analysera och föreslå hur skolplikten kan förlängas för nyanlända elever som inte är behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan
- analysera och föreslå hur nyanlända elever i högstadiet och i gymnasieskolans introduktionsprogram som omfattas av förslaget om förlängd skolplikt ska ges kortare sommarlov och därmed mer tid till undervisning
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 12 april 2021.

Riktade insatser för nyanlända och flerspråkiga barns och elevers utbildning

Skolverket fick 2019 i uppdrag att genomföra systematiska insatser för att stärka huvudmännens förmåga att erbjuda barn och elever som är nyanlända eller har annat modersmål än svenska en utbildning av hög och likvärdig kvalitet (U2019/01553/S [delvis] och U2019/03787/S). Målet är att förbättra förutsättningarna för högre måluppfyllelse i förskolan, förskoleklassen och fritidshemmet och för goda kunskapsresultat för elever i grund- och gymnasieskolan samt inom kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna. Skolverket ska följa upp satsningen och senast den 15 april varje år lämna en redovisning till regeringen (Utbildningsdepartementet) om hur genomförandet fortlöper.

I samband med uppdraget angav regeringen följande. Skolverket har sedan 2015 haft i uppdrag att stärka utbildningens kvalitet för nyanlända barn och elever och för elever med annat modersmål än svenska. Arbetet har genomförts dels genom generella stödinsatser, dels genom riktade insatser med konkret utvecklingsstöd på plats hos utvalda huvudmän. I Skolverkets redovisning av uppdraget bedömer myndigheten att arbetet bl.a. leder till att kunskaper om nyanlända och flerspråkiga barns och elevers förutsättningar och behov har förbättrats. Vidare har förutsättningarna för goda kunskapsresultat ökat i samtliga verksamheter. Skolverket har även rapporterat att behovet av insatser fortfarande är stort hos huvudmännen, att många huvudmän behöver utveckla kvaliteten på undervisningen så att alla ämneslärare kan hantera flerspråkiga elevers behov av stöd i deras parallella språk- och kunskapsutveckling och att många huvudmän har behov av stöd för att utveckla sin kompetens i att bedöma nyanlända elevers kunskapsutveckling.

Uppdrag om en bred översyn av svenskämnena

I november 2020 fick Skolverket i uppdrag att göra en bred översyn av ämnena svenska och svenska som andraspråk i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och kommunal vuxenutbildning, s.k. komvux (U2020/05524). Syftet är att alla elever ska få

bättre förutsättningar att utveckla sina kunskaper i och om svenska språket samt få bättre förutsättningar att nå utbildningens mål. Myndigheten ska analysera skärningen mellan svenskämnena och målgrupperna för utbildningen samt hur elevers övergångar mellan ämnen och skolformer ska gå till.

Skolverket ska i sin översyn säkerställa att utbildningen i svenska språket också riktar sig till de elever som är nybörjare i svenska inom respektive skolform. Skolverket ska föreslå de förändringar som behövs och bedöma hur elevernas måluppfyllelse, huvudmännens organisatoriska förutsättningar, lärarförseringen och lärarnas kompetenskrav påverkas av förslagen. Översynen ska bl.a. också omfatta en analys av om, och i så fall hur, innehållet i lärarytbildningarna och bestämmelserna om behörighet till utbildningarna behöver förändras. Skolverket ska även föreslå de genomförande- och fortbildningsinsatser som bedöms vara motiverade, samt en plan för införande.

Uppdraget ska redovisas till regeringen (Utbildningsdepartementet) senast den 15 december 2021.

Utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd

Rätten till utbildning för barn som vistas i landet utan stöd av myndighetsbeslut eller författning, som framgår av 29 kap. 2 § andra stycket skollagen och som återges ovan, infördes 2013 (prop. 2012/13:58, bet. 2012/13:UbU12, rskr. 2012/13:208). Beslutet innebär att alla barn som vistas i landet utan stöd av myndighetsbeslut eller författning ska räknas som bosatta här i skollagens mening. I propositionen framförs att benämningen ”barn som vistas i landet utan stöd av myndighetsbeslut eller författning” omfattar barn som aldrig har gett sig till känna för myndigheterna och barn som har haft rätt enligt författning att vistas här men för vilka denna rätt har upphört, t.ex. barn som enligt författning har rätt att vistas här under den tid deras ansökan om uppehållstillstånd prövas och barn som tidigare har haft tillstånd att vistas här men vars tillstånd har upphört. Bestämmelsen innebär att dessa barn, som sammanfattningsvis benämns barn som vistas här utan tillstånd, i huvudsak samma rätt till utbildning i förskoleklassen, grundskolan gymnasieskolan och motsvarande skolformer som barn som är bosatta i landet (prop. 2012/13:58 s. 12–15).

Utskottets ställningstagande

Eftersom nyanlända elever är en heterogen grupp med olika kunskaper och erfarenheter är det enligt utskottet viktigt att anpassa undervisningen efter deras behov och förutsättningar. När det gäller elevers möjlighet att läsa in kärnämnen på sitt modersmål vill utskottet hänvisa till att det i betänkandet För flerspråkighet, kunskapsutveckling och inkludering – modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål (SOU 2019:18) lämnades förslag om en förstärkt rätt till studiehandledning på modersmål. Utredningens förslag bereds inom Regeringskansliet. Vidare har regeringen tillsatt en utredning som bl.a. ska föreslå hur nyanlända elever i högstadiet och

gymnasieskolan ska få mer tid för undervisning. Utskottet vill även uppmärksamma att Skolverket i november 2020 fick i uppdrag att se över ämnena svenska och svenska som andraspråk i grund- och gymnasieskolan och motsvarande skolformer. Syftet med översynen är att alla elever – också de som är nybörjare i svenska – ska få bättre förutsättningar att utveckla sina kunskaper i och om svenska språket och nå utbildningens mål.

När det sedan gäller ett motionsyrkande om s.k. papperslösa barn rätt att gå i skolan vill utskottet hänvisa till följande. Enligt skollagen är det den kommun där den asylsökande eleven stadigvarande vistas som är skyldig att erbjuda utbildning. Utskottet anser att gällande regelverk är tydligt och väl avvägt och avstyrker därmed motion 2020/21:306 (V) yrkande 10.

Utskottet kan sedan konstatera att ett flertal av de yrkanden som behandlas här och som gäller språkundervisning för nyanlända elever och elever med utländsk bakgrund berörs av pågående och nyligen avslutade utredningar. Utskottet vill därför avvakta det fortsatta arbetet. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2020/21:2529 (C) yrkandena 3, 6 och 8 samt 2020/21:2770 (M) yrkandena 1 och 3.

Elevhälsan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår yrkanden bl.a. om elevers hälsa, om ett förstärkt elevhälsoarbete och om skolpsykologers förebyggande arbete.

Jämför reservation 18 (KD, L), 19 (V) och 20 (M, KD).

Motionerna

Elevers hälsa

I motion 2020/21:1178 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) föreslås att möjligheten att föra över skolhälsovården till ett regionalt ansvar ska utredas. Syftet är enligt motionären att skapa en sammanhållen vård.

I kommittémotion 2020/21:1612 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 23 framför motionärerna att all personal som arbetar i miljöer med barn behöver ha kompetens om behov hos barn som far illa.

I partimotion 2020/21:396 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 1 lämnar motionärerna ett förslag om en utredning om hur skolan kan bli bättre på att möta och upptäcka barn som far illa. Skolans personal hinner inte alltid med att se alla barns individuella behov och är dåligt utbildad i att upptäcka tidiga tecken på barn som far illa, framhåller motionärerna.

I kommittémotion 2020/21:169 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 13 framförs att alternativa och mer anpassade strukturer bör utredas för att kunna arbeta med hälsa generellt i skolan. Enligt motionärerna har skolan en central roll i att tidigt upptäcka elever som befinner sig i svårigheter.

I kommittémotion 2020/21:3226 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 4 lämnas förslag om stärkt elevhälsa samt samarbete med regionen och socialtjänsten. Motionärerna anser att alla skolhuvudmän ska ha avtal med regionen för att stärka elevhälsoarbetet och att socialtjänsten ska kopplas till skolornas elevvårdsteam.

I kommittémotion 2020/21:3274 av Juno Blom m.fl. (L) yrkande 3 lyfts skolhälsovårdens roll, bl.a. att upptäcka utsatthet hos barn och att förebygga och upptäcka unga som utsätts för våld i hemmet. I yrkande 6 framförs att skolan och elevhälsan har en nyckelroll i arbetet mot hedersrelaterat förtryck och att det behövs mer insatser för att alla barn och unga ska få veta var de kan få hjälp och skydd. I yrkande 11 anför motionärerna att det är av största betydelse att det görs målmedvetna och systematiska insatser för att öka stödet i skolan till placerade barn.

I kommittémotion 2020/21:2696 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 8 föreslås en satsning på skolhälsovården. Genom att stärka elevhälsan och lärarnas kunskap om genusfrågor och normkritik går det att bryta traditionella könsnormer och mobbning, menar motionärerna.

I kommittémotion 2020/21:3050 av Mats Berglund m.fl. (MP) yrkande 7 framhåller motionärerna att elevhälsans främjande och förebyggande arbete bör stärkas. En bra elevhälsa ska vara tillgänglig för eleverna och kunna vara en motor i arbetet för trygghet och studiero på skolan.

I motion 2020/21:3065 av Rebecka Le Moine och Annika Hirvonen Falk (båda MP) yrkande 2 lämnas ett förslag om att undersöka möjligheterna att dela ut gratis mensskydd i skolan.

Skolpsykologers förebyggande arbete

I kommittémotion 2020/21:3135 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 6 föreslår motionärerna att regeringen tar fram en plan som syftar till att skapa förutsättningar för skolpsykologer att kunna arbeta mer förebyggande och långsiktigt hälsofrämjande på ett metodiskt och strukturerat sätt. Ett liknande förslag lämnas i kommittémotion 2020/21:3139 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 25. Motionärerna föreslår även att planen ska skapa förutsättningar för skolpsykologer att arbeta mer förebyggande och långsiktigt med placerade barn och unga.

Gällande rätt

I 2 kap. 25–28 §§ skollagen finns bestämmelser om elevhälsa för elever i samtliga skolformer. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande, och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Det ska finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator samt personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses. Varje elev i grundskolan, grundsärskolan och specialskolan ska erbjudas minst tre hälsobesök som

omfattar allmänna hälsokontroller, och varje elev i sameskolan – som består av sex årskurser – ska erbjudas minst två hälsobesök. Hälsobesöken ska vara jämnt fördelade under skoltiden. Mellan hälsobesöken ska eleven erbjudas undersökning av syn och hörsel och andra begränsade hälsokontroller. Vidare ska alla elever i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan erbjudas minst ett hälsobesök som innefattar en allmän hälsokontroll. Elever får dessutom vid behov anlita elevhälsan för enklare sjukvårdsinsatser.

I 29 kap. 13 § skollagen anges att skolhuvudmännen och de som är anställda där på socialnämndens initiativ i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa ska samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs. Bestämmelser om skyldighet att anmäla till socialnämnden att ett barn kan behöva nämndens skydd finns i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 276) anges att arbete med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper. Det är också angeläget att elevhälsan samverkar med övrig hälso- och sjukvård och med socialtjänsten. I det individuellt inriktade arbetet har elevhälsan ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling. I förarbetena anges också att elevhälsan har ett särskilt ansvar för att bevaka att skolan bidrar till att skapa goda och trygga uppväxtvillkor.

Bakgrund och pågående arbete

Urval av Skolverkets arbete

Skolverket fick 2016 i uppdrag av regeringen att fördela statsbidrag för personalförstärkningar inom elevhälsan och specialpedagogik (förordningen [2016:400] om statsbidrag för personalförstärkning inom elevhälsan och när det gäller specialpedagogiska insatser och för fortbildning när det gäller sådana insatser). Bidraget ska gå till att anställa eller ge uppdrag åt skolläkare, skolsköterskor, skolkuratorer, skolpsykologer, speciallärare och lärare med specialpedagogisk kompetens. Sedan 2017 kan bidraget även sökas för att behålla det utökade antal tjänster en huvudman tidigare fått bidrag för, förutsatt att den uppnådda ökade personaltätheten bibehålls.

Vidare fick Skolverket 2016 i uppdrag att genomföra insatser för att förbättra det förebyggande och främjande arbetet inom elevhälsan för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål (U2016/02937/S och U2016/02926/BS [delvis]). Uppdraget slutredovisades i januari 2019 (dnr 2016:1616). Av slutredovisningen framgår bl.a. att lärandet i hälsofrämjande skolutveckling behöver utvecklas samt att elevhälsouppdraget behöver organiseras utifrån en skolgemensam kultur där betydelsen av ett hälsofrämjande arbete behöver genomsyra all verksamhet på skolan. Det hälsofrämjande arbetet behöver också bedrivas systematiskt och långsiktigt för att bli hållbart över tid.

I mars 2017 gav regeringen Skolverket och Socialstyrelsen i uppdrag att genomföra ett treårigt utvecklingsarbete för att förbättra samverkan mellan elevhälsan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten så att barn och unga får tidiga och samordnade insatser (U2017/01236/GV och U2020/00363/S). Uppdraget har utökats till att även rikta särskilda insatser mot dels riskgrupper bland barn och unga i socialt utsatta områden, dels barn och unga som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck. Uppdraget, som delvis bygger på en överenskommelse mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna, har förlängts och ska redovisas till Regeringskansliet senast den 16 juni 2023.

Utredningen om elevers möjligheter att nå kunskapskraven

Som framkommer ovan redovisade Utredningen om elevers möjligheter att nå kunskapskraven sitt slutbetänkande den 26 februari 2021 (SOU 2021:11). När det särskilt gäller elevers hälsa har utredningen haft i uppdrag att kartlägga och analysera skolornas stöd- och elevhälsoarbete, analysera hur elevhälsoarbetet kan utvecklas och föreslå insatser som kan bidra till att skapa ett mer aktivt och välfungerande elevhälsoarbete och stärka elevhälsans kompensatoriska roll.

Enligt utredningen finns behov av att förtydliga elevhälsans uppdrag och vissa åtgärder för att stärka elevhälsoprofessionerna, öka kompetensen och erbjuda bättre verktyg för att bedriva ett aktivt stöd- och elevhälsoarbete. När det gäller stärkta elevhälsoprofessioner föreslår utredningen bl.a. att det ska införas ett krav på tillgång till speciallärare eller specialpedagog inom elevhälsan för att höja kvaliteten på kartläggningar av stödbehov och utformning av insatser samt för att lärare ska få ett bättre stöd i arbetet med att utforma inkluderande lärmiljöer. När det gäller ökad kompetens för ett aktivt stöd- och elevhälsoarbete bör Skolverket enligt utredningen se över relevanta befintliga kompetensutvecklingsinsatser och stödmaterial för att i dessa utveckla hur det förebyggande och hälsofrämjande arbetet kan stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. När det sedan gäller bättre verktyg för ett aktivt elevhälsoarbete föreslås bl.a. att Skolverket i samarbete med Skolforskningsinstitutet, SPSM, Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten ska få i uppdrag att ta fram kunskapssammanställningar inom områdena elevhälsa och stöd som kan bidra till att förbättra huvudmäns, rektorers och lärares möjligheter att välja effektiva insatser. Därutöver lämnas i utredningen förslag om en numerär reglering av tillgång till elevhälsan samt om en obligatorisk redovisning av tillgång till elevhälsan.

Utredningens förslag bereds inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet).

Särskilt om arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck

Skolverket har i uppdrag att stärka det systematiska arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck inom skolväsendet genom kunskapshöjande insatser och stöd för olika personalgrupper inom skolan och förskolan (U2020/06608

[delvis]). Arbetet ska ta sin utgångspunkt i Skolverkets förslag till ändringar i läroplaner när det gäller kunskapsområdet sex och samlevnad (U2019/02204) och särskilt beakta elevhälsans hälsofrämjande och förebyggande uppdrag samt omfatta ökad upptäckt av utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive barnåktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning. Skolverket har tilldelats 11 miljoner kronor för uppdraget och ska vid genomförandet inhämta kunskaper och erfarenheter från Socialstyrelsen, Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen Östergötland och andra relevanta aktörer. Bakgrunden till uppdraget är att regeringen anser att arbetet med att bekämpa mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck måste ske brett i samhället och att regeringen därför inför 2021 har beslutat om uppdrag till ett flertal myndigheter för att stärka det systematiska arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck, bl.a. inom skolväsendet (regeringens pressmeddelande den 22 december 2020). Som även redogjorts för ovan har regeringen beslutat om förstärkta skrivningar i läroplanerna inom det kunskapsområde som i dag kallas sex och samlevnad. Förändringarna innehåller även nya skrivningar om hedersrelaterat våld och förtryck.

Särskilt om samverkan kring placerade barn och unga

De tre skolmyndigheterna – SPSM, Skolverket och Skolinspektionen – samverkar kring frågan om obruten skolgång för placerade barn och unga. Inom ramen för samverkan har två olika samverkansmodeller utvecklats som ger stöd för samverkan mellan skola och socialtjänst för att placerade barn och unga ska få kontinuitet i skolgången och en bättre skolförankring.

Samverkan mellan socialtjänst och skola (SAMS) omfattar barn och unga som placeras i samhällsvård. För att samverkan vid skolbyte för placerade barn ska fungera krävs kännedom om roller och ansvar hos både skola och socialtjänst. Stödet är avsett att utgöra ett konkret stöd för samverkan mellan socialtjänst och skola och innehåller konkret vägledning till rektorer, kommuner och socialtjänst inför och under placeringen. Samverkan för placerade barn i ungdomshem (Sisam) är en modell som omfattar barn och unga som placeras i Statens institutionsstyrelses (Sis) ungdomshem och gäller samverkan mellan skola, socialtjänst och Sis. Modellen erbjuder verktyg och arbetssätt för samordning av insatser för placerade barn och ungas skolgång och riktar sig till kommunernas socialtjänst och skola, liksom Sis ungdomshem och dess skolverksamhet (SPSM webbplats, Samverkan för obruten skolgång för placerade barn och unga, hämtad den 2 februari 2021).

SPSM har tagit fram studiepaketet Samverkan kring placerade barn och ungas skolgång, vilket är ett resultat av samarbete mellan Skolverket, Socialstyrelsen och SPSM. Stödpaketet har tagits fram för att förbättra samarbetet och samordningen mellan skola och socialtjänst när det gäller skolgången för placerade barn och unga. Syftet är även att bland rektorer, elevhälsans personal och handläggare inom socialtjänsten öka kunskapen om ansvar och roller, öka förståelsen för vad socialtjänst och skola behöver göra

så att barn och unga som har placerats i samhällsvård ska få en fungerande skolgång och öka förståelsen för skolans betydelse för dessa elever.

Skolverket har publicerat information och stödmaterial om tidiga och samordnade insatser för barn och unga (TSI). Tidiga samordnade insatser betyder att personal från skola, hälso- och sjukvård och socialtjänst arbetar tillsammans för att skapa en helhet kring insatser för barn och unga som är i behov av stöd från flera aktörer. Det ställer krav på att alla aktörer utvecklar kunskap och kompetens om långsiktig samverkan och samordning. Skolverket och Socialstyrelsen arbetar gemensamt för utvecklingen av TSI. Skolverket har på sin webbplats även tillgängliggjort ett antal föreläsningar som berör TSI (Skolverkets webbplats, Tidiga och samordnade insatser för barn och unga, hämtad den 5 februari 2021).

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet understryka elevhälsans roll och betydelse för elevers välbefinnande och möjlighet att utvecklas mot utbildningens mål. Elevhälsan ska enligt skollagen vara förebyggande och hälsofrämjande och omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Vidare vill utskottet framföra att det i förarbetena till skollagen anges att arbetet inom elevhälsan förutsätter samverkan med skolans övriga personalgrupper, med övrig hälso- och sjukvård och med socialtjänsten.

Utskottet kan konstatera att flera insatser har gjorts och fortfarande pågår för att förstärka elevhälsan. Utskottet vill här bl.a. lyfta fram det statsbidrag för personalförstärkning inom elevhälsan som infördes 2016. Här kan även särskilt nämnas de förslag som lämnades av Utredningen om elevers möjligheter att nå kunskapskraven, däribland att förtydliga elevhälsans uppdrag och att förstärka professionerna inom elevhälsan. Vidare lämnades bl.a. förslag om ökad kompetens för att stödja det förebyggande och hälsofrämjande arbetet. Utskottet anser att beredningen av utredningens förslag bör inväntas.

Vidare vill utskottet särskilt lyfta fram det uppdrag som Skolverket och Socialstyrelsen arbetar med fram till juni 2023 och som syftar till att förbättra samverkan mellan elevhälsan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten så att barn och unga får tidiga och samordnade insatser. Uppdraget omfattar även insatser för barn och unga som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck. I detta sammanhang vill utskottet även påminna om att Skolverket i sitt regleringsbrev för 2021 fått i uppdrag att stärka det systematiska arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck inom skolväsendet genom kunskaps- höjande insatser och stöd för olika personalgrupper inom skolan.

När det sedan gäller yrkanden som på olika sätt berör skolans och elevhälsans roll i att upptäcka och bemöta barn och elever som far illa vill utskottet framhålla att detta arbete är av stor vikt. Som framkommer ovan bedriver skolmyndigheterna ett samverkansarbete kring obruten skolgång för

placerade barn och unga. Därutöver har Skolverket utarbetat information och studiematerial som bl.a. riktar sig till rektorer och elevhälsans personal.

Med hänvisning till pågående arbete och gällande rätt avstyrker utskottet motioner dels om elevers hälsa, dels om skolpsykologers förebyggande arbete. Därmed avstyrks motionerna 2020/21:169 (V) yrkande 13, 2020/21:396 (V) yrkande 1, 2020/21:1178 (M), 2020/21:1612 (SD) yrkande 23, 2020/21:2696 (MP) yrkande 8, 2020/21:3050 (MP) yrkande 7, 2020/21:3065 (MP) yrkande 2, 2020/21:3135 (M) yrkande 6, 2020/21:3139 (M) yrkande 25, 2020/21:3226 (L) yrkande 4, 2020/21:3274 (L) yrkandena 3 och 6 samt 2020/21:3275 (L) yrkande 11.

Idrott och hälsa

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår yrkanden om bl.a. daglig fysisk aktivitet, skolans utemiljö och skolgårdar som stimulerar till fysisk aktivitet.

Jämför reservation 21 (M, KD) och 22 (KD).

Motionerna

Fysisk aktivitet

I kommittémotion 2020/21:3338 av Lotta Finstorp m.fl. (M) yrkande 6 föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att stärka barns möjligheter att nå rekommendationerna om daglig fysisk aktivitet genom ökad samverkan i skolan mellan fritidshem, idrottsföreningar och friluftslivsorganisationer.

I motion 2020/21:2580 av Ulrika Jörgensen (M) föreslås åtgärder för mer rörelseglädje i skolan och dess utemiljö.

I motion 2020/21:3515 av Alexandra Anstrell m.fl. (M) yrkande 1 lämnas förslag om att elever på riksidsrottsgymnasier eller deras vårdnadshavare bör få bekosta den individuella utrustning eller liknande som behövs för att utöva elitidrotten.

I motion 2020/21:2734 av Annika Hirvonen Falk m.fl. (MP) föreslås ett tillkännagivande om alla barns möjlighet att lära om naturen utomhus, i naturen. Motionärerna menar att skolan genom sitt kompensatoriska uppdrag har en viktig uppgift att se till att alla barn kommer ut i och möter naturen.

Skolgårdar som stimulerar till fysisk aktivitet

I kommittémotion 2020/21:3626 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 34 framför motionärerna att alla barn ska ha rätt till en skolgård som stimulerar till fysisk aktivitet. All motion behöver inte ske inom idrottsämnet, menar motionärerna.

Gällande rätt

Av 10 kap. 4 § skollagen framgår vilka ämnen som ska finnas i grundskolan, däribland idrott och hälsa. För varje ämne ska det enligt 10 kap. 8 § finnas en kursplan. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om kursplaner (10 kap. 8 §). Utöver undervisningen i de särskilda ämnena finns elevens val och skolans val (10 kap. 4 §). Undervisningen i elevens val ska syfta till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen. Skolans val får omfatta ett lokalt tillval om Skolverket har godkänt en plan för undervisningen. En del av eller hela utrymmet för skolans val (600 timmar) ska kunna användas till ett sådant lokalt tillval. Det kan handla om ett speciellt område som inte täcks av kursplanerna.

Av 10 kap. 5 § skollagen framgår att den totala undervisningstiden för varje elev i grundskolan ska vara minst 6 890 timmar. Av timplanen för grundskolan framgår att undervisningstiden i idrott och hälsa totalt uppgår till 600 timmar (bil. 1 till skolförordningen [2011:185]). Av 9 kap. 4 § skolförordningen framgår att huvudmannen efter förslag från rektorn beslutar om fördelning mellan årskurserna av undervisningstiden i grundskolan.

I läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11, reviderad 2019) anges att skolan ska sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen. Vidare framgår det att hälso- och livsstilsfrågor ska uppmärksammas. Eleverna ska ges förutsättningar att utveckla en allsidig rörelseförmåga genom att få delta i fysiska aktiviteter och genom att vistas i olika naturmiljöer. Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att uppleva rörelseglädje och att därigenom utveckla ett intresse för att vara fysiskt aktiva. Vidare ska undervisningen bidra till en förståelse för hur fysisk aktivitet och utevistelse kan påverka hälsa och välbefinnande.

I grundskolans kursplan för ämnet idrott och hälsa anges att eleverna genom undervisningen i ämnet sammanfattningsvis ska ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- röra sig allsidigt i olika fysiska sammanhang
- planera, praktiskt genomföra och värdera idrott och andra fysiska aktiviteter utifrån olika synsätt på hälsa, rörelse och livsstil
- genomföra och anpassa utevistelser och friluftsliv efter olika förhållanden och miljöer
- förebygga risker vid fysisk aktivitet samt hantera nödsituationer på land och i vatten.

I kursplanen anges därutöver ämnets centrala innehåll i olika årskurser samt kunskapskrav.

Bakgrund och pågående arbete

Reviderade kurs- och ämnesplaner i idrott och hälsa

I augusti 2020 beslutade regeringen om reviderade kursplaner för grundskolan med mer fokus på kunskap och bildning. När det gäller ämnet idrott och hälsa införs i beskrivningen av ämnets centrala innehåll för samtliga årskurser i grundskolan under rubriken Hälsa och levnadsvanor en skrivning om att undersöka möjligheter till daglig rörelse i närmiljön.

De reviderade kursplanerna skulle börja gälla den 1 juli 2021, men eftersom skolan befinner sig i ett ansträngt läge med anledning av pandemin har regeringen bedömt att huvudmän, rektorer och lärare under våren 2021 inte bör belastas med det omfattande och tidskrävande implementeringsarbete som skulle krävas. Regeringen beslutade därför i februari 2021 att flytta fram tillämpningen av de reviderade kursplanerna i grundskolan och motsvarande skolformer till höstterminen 2022. Beslutet bygger på en överenskommelse mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna (pressmeddelande från Utbildningsdepartementet, De nya kursplanerna börjar gälla först inför höstterminen 2022, den 4 februari 2021).

Samling för daglig rörelse

I maj 2017 lanserade regeringen initiativet Samling för daglig rörelse – insatser för att fler barn och unga ska röra på sig varje dag. Inom ramen för initiativet har bl.a. undervisningstiden i ämnet idrott och hälsa utökats med 100 timmar i grundskolan sedan 2019 (förordning om ändring i skolförordningen 2011:185 [2018:1512]). Bland de övriga inslagen i initiativet kan bl.a. nämnas ett ”rörelsenätverk” som består av Riksidrottsförbundet, Gymnastik- och idrottshögskolan, Svenskt Friluftsliv samt Lärarförbundet och Lärarnas Riksförbund/Svenska Idrottläraryöreningen för att skapa en kontinuerlig dialog om bl.a. kompetensutveckling och fler behöriga lärare i idrott och hälsa. Vidare gör Riksidrottsförbundet inom ramen för den nya rörelsesatsningen en kraftsamling för mer idrott, rörelse och utveckling av rörelseförståelse inom ramen för skoldagen. Satsningen görs i anslutning till skoldagen och leds på regional nivå av distriktsidrottsförbunden i samverkan med kommuner och andra huvudmän.

Skolinspektionen

Skolinspektionen redovisade 2018 en kvalitetsgranskning av undervisningen i ämnet idrott och hälsa i grundskolans årskurs 7–9 (U2017/01691/GV, dnr 2017:3948). Granskningen omfattar i vilken utsträckning undervisningen i idrott och hälsa dels planeras och bedrivs utifrån kursplanen, dels genomförs med allmändidaktiska kvaliteter. Granskningen visar bl.a. att en femtedel av eleverna inte regelbundet deltar i undervisningen och att undervisningens innehåll huvudsakligen fokuserar på fysisk aktivitet såsom bollspel och bollekar samt aktiviteter som syftar till att förbättra elevernas kondition och

styrka. Undervisning inom kunskapsområdet hälsa och livsstil ges ett begränsat utrymme och integreras sällan i undervisningens praktiska delar. Granskningen visar också att kunskapsområdet friluftsliv och utevistelse på i stort sett samtliga besökta skolor får ett mycket begränsat utrymme.

Särskilt om riks-idrotts-gymnasier

Enligt 5 kap. 27 § gymnasieförordningen får en utbildning där ämnet special-idrott ingår godkännas som en nationell idrottsutbildning om den har en tydlig elitidrottskaraktär och ett etablerat samarbete med ett specialidrottsförbund som är relevant för utbildningen.

Enligt 1 kap. 8 § skollagen ska alla, oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning i skolväsendet. Av 15 kap. 17 § skollagen framgår att utbildningen i gymnasieskolan ska vara avgiftsfri. Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till böcker och andra lärvverktyg som behövs för en tidsenlig utbildning. Huvudmannen får dock besluta att eleverna ska hålla sig med enstaka egna hjälpmedel.

I betänkande 2018/19:UbU17 föreslog utbildningsutskottet med stöd av sin initiativrätt enligt 9 kap. 16 § riksdagsordningen ett tillkännagivande till regeringen om att den bör utreda möjligheterna att införa särskilda regleringar av idrotts-gymnasier som möter olika idrotters behov och förutsättningar och som möjliggör kombinationen elitidrott och gymnasiestudier. Utskottet framförde bl.a. följande i sitt ställningstagande:

Utskottet anser att det ska finnas goda möjligheter att kombinera en gymnasieutbildning med elitsatsning i idrott. Detta är viktigt både för att främja framväxten av nya idrottsstjärnor och för att de samtidigt ska kunna få en gymnasieutbildning som de kan bygga vidare på senare i livet när elitkarriären tagit slut. Mot bakgrund av detta anser utskottet att regeringen ska ges till känna att den bör utreda möjligheterna att införa särskilda regleringar för idrotts-gymnasier som möter olika idrotters behov och förutsättningar och som möjliggör kombinationen elitidrott och gymnasiestudier. Såväl effekter som konsekvenser av en sådan förändring bör också utredas.

Regeringen angav i skrivelse 2020/21:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2020 att arbete pågår inom Regeringskansliet med att se över regleringen av de nationellt godkända idrottsutbildningarna och riks-idrotts-gymnasierna. Tillkännagivandet är inte slutbehandlat (skr. 2020/21:75 s. 228).

Särskilt om skolgårdar

I 8 kap. 9 § andra stycket samt 10-11 §§ plan- och bygglagen(2010:900) ställs krav på att det ska finnas tillgång till tillräckligt stor fria lämplig för lek och utevistelse vid skolor och förskolor. I lagen definieras däremot varken storlek eller lämplighet. Boverket har därför tagit fram allmänna råd med syftet att förtydliga regelverket. Råden lyfter även fram vilka kvaliteter som ska känneteckna barns och ungas utemiljö vid skola, förskola och fritidshem samt var friytan ska vara placerad i relation till verksamheten (Boverket, Allmänna

råd [2015:1] om friyta för lek och utevistelse vid fritidshem, förskolor, skolor eller liknande verksamhet).

Boverket har tillsammans med Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) tagit fram en vägledning för planering, utformning och förvaltning av barns och ungas utemiljö med särskilt fokus på skolgårdar och förskolegårdar. Målet med vägledningen är att förtydliga friytans betydelse för barns och ungas lek, lärande och hälsa, men också att ge vägledning om hur goda utemiljöer vid skolor och förskolor kan åstadkommas och utvecklas genom fysisk planering, utformning och förvaltning. Syftet är att förbättra förutsättningarna för att alla barn och unga har tillgång till en god, välfungerande utemiljö och möjlighet att leka och utvecklas utomhus i hälsosamma och inspirerande sammanhang. I vägledningen beskrivs bl.a. varför arbete med barns och ungas utemiljö bör prioriteras och vad som kännetecknar en sådan utemiljö. Därtill beskrivs gällande regelverk och styrdokument samt principer för hur välfungerande miljöer kan planeras, skapas och utvecklas (Boverket, 2015, Gör plats för barn och unga!).

Utskottets ställningstagande

När det gäller yrkanden som handlar om barns möjligheter till daglig fysisk aktivitet och om rörelseglädje i skolans utemiljö och i naturen delar utskottet uppfattningen att dessa frågor är aktuella och viktiga såväl för elevernas hälsa och välmående som för deras kunskapsutveckling. Det finns dock kunskap om att friluftsliv och utevistelse har ett begränsat utrymme på många skolor och utskottet vill därför påminna om att det framgår av läroplanen för grundskolan att skolan ska sträva efter att erbjuda eleverna daglig fysisk aktivitet, att eleverna ska ges förutsättningar att utveckla en allsidig rörelseförmåga och delta i fysiska aktiviteter och vistelse i olika naturmiljöer. De reviderade kursplaner för grundskolan som träder i kraft höstterminen 2022 innehåller också för ämnet idrott och hälsa förtydligade skrivningar om möjligheter till daglig rörelse i närmiljön.

När det gäller ett förslag om kostnader för utrustning på riksidrotts-gymnasier framgår det av skollagen att utbildningen i gymnasieskolan ska vara avgiftsfri och att eleverna ska ha tillgång till de böcker och andra lärvärtyg som behövs. Som nämnts ovan bereder regeringen för närvarande ett tidigare tillkännagivande från utbildningsutskottet om att utreda möjligheterna att införa särskilda regleringar för idrottsgymnasierna. Beredningen av tillkännagivandet bör inväntas. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna 2020/21:2580 (M), 2020/21:2734 (MP) yrkande 1, 2020/21:3338 (M) yrkande 6 och 2020/21:3515 (M) yrkande 1.

När det sedan gäller yrkandet med förslag om elevers rätt till en skolgård som stimulerar till fysisk aktivitet vill utskottet påminna dels om att det i plan- och bygglagen fastställs krav på att det vid skolor och förskolor ska finnas ytor för utevistelse, dels om att Boverket har tagit fram allmänna råd som förtydligar regelverket och som lyfter fram vad som ska känneteckna dessa

utemiljöer. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motion 2020/21:3626 (KD) yrkande 34.

Skolmåltider

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår yrkanden om nationella riktlinjer och närproducerad mat i förskolor och skolor.
Jämför reservation 23 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:1933 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 18 föreslår motionärerna att det ska tas fram nationella riktlinjer för individanpassad skolmat. Enligt motionärerna bör riktlinjerna bl.a. omfatta kravet att dagligen tillhandahålla en kötträtt, en vegetarisk rätt samt specialkost till de elever som har medicinska skäl.

Enligt förslag i kommittémotion 2020/21:1934 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 9 bör det kött som serveras i förskolan vara producerat på ett sätt som minst motsvarar svensk djurlagstiftning.

I motion 2020/21:2897 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1 föreslås en översyn av kosten i skolan samt av möjligheterna att från statens sida stödja skolor som erbjuder sina elever en extra god och hälsosam kost.

Gällande rätt

Av skollagen framgår att eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan har rätt till kostnadsfria och näringsriktiga skolmåltider (se bl.a. 10 kap. 10 §). Näringsriktiga skolmåltider ingår i Skolinspektionens tillsyn, och det är huvudmannen som har ansvar för att kontrollera att skolmaten uppfyller skollagens krav på näringsriktiga skolmåltider. Enligt förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 374) bör de svenska näringsrekommendationerna vara en utgångspunkt vid bedömningen av vad som är en näringsriktig måltid.

Bakgrund och pågående arbete

Livsmedelsstrategin

I regeringens handlingsplan för livsmedelsstrategin, En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet (del 1), beskrivs insatser för att uppnå strategins målsättningar i form av åtgärder och uppdrag för en konkurrenskraftig livsmedelskedja mot 2030. Regeringens inriktningsmål för ekologisk konsumtion och produktion är att 60 procent av den offentliga livsmedelskonsumtionen ska utgöras av certifierade ekologiska produkter

2030. När det gäller den offentliga upphandlingen av livsmedel och måltidstjänster framförs att den bör styra bättre mot samhällets ambitioner och motsvara den höga nivå på djurskydds- och miljöhänsyn som den svenska lagstiftningen kräver.

Bra måltider i skolan

Under 2018 uppdaterade Livsmedelsverket sina råd Bra måltider i skolan – råd för förskoleklass, grundskola, gymnasieskola och fritidshem. Råden är avsedda att vara ett stöd i arbetet med bra skolmåltider och vänder sig både till dem som planerar, lagar och serverar skolmåltider och till skolledning och pedagogisk personal. Råden syftar till bra och näringsriktiga skolmåltider med mycket matglädje. Som stöd i arbetet med att sätta upp mål för och följa upp kvaliteten i stort har Livsmedelsverket tagit fram Måltidsmodellen. Modellen består av följande områden.

- God och trivsamt: Att måltiden upplevs som god och trivsamt är viktigt för att maten ska hamna i magen.
- Näringsriktig och säker: En bra måltid är även näringsriktig och säker att äta.
- Hållbar: Med hållbar menas måltider som bidrar till en hållbar utveckling. Tonvikten ligger på miljö men även på social hållbarhet, dvs. bra livsvillkor för människor.
- Integrerad: Med integrerad menas att måltiden tas till vara som en resurs i verksamheten, exempelvis i den pedagogiska verksamheten eller i omvårdnaden.

När det gäller hållbara måltider avses även att genom medvetna val av livsmedel och arbetssätt undvika att skolans måltider belastar miljön i onödan. Förutom att välja rätt livsmedel är samordning av transporter, källsortering och minskad energianvändning exempel på åtgärder som minskar belastningen på miljön. För att skolorna ska ha möjlighet att på ett enkelt sätt mäta matens näringsriktighet har SKR tillsammans med bl.a. Livsmedelsverket och Karolinska institutet tagit fram det webbaserade verktyget Skolmat Sverige. Verktyget hjälper skolor och kommuner att se om de följer det lagstadgade kravet om näringsriktighet och ger ett helhetsperspektiv för att utveckla måltidskvaliteten.

Kartläggning av offentliga måltider 2018

Hösten 2018 gjorde Livsmedelsverket en kartläggning av de offentliga måltiderna i kommunalt driven verksamhet, framför allt i förskolor, skolor och äldreomsorg. Resultaten från kartläggningen visar på en positiv utveckling och att mat och måltider har hamnat högt upp på kommunernas agendor. Omkring åtta av tio kommuner har en politiskt beslutad måltidspolicy som beskriver hur måltiderna i förskolor och grundskolor ska utformas och tas till vara. De flesta policyer omfattar alla kvalitetsområden i Livsmedelsverkets måltidsmodell –

säkra, näringsriktiga, hållbara, trivsamma, integrerade och goda måltider. Dock saknas området om integrerade och hållbara måltider i var femte policy, dvs. ambitioner om att måltiderna ska bidra till verksamheten i sin helhet samt bidra till en miljömässigt hållbar samhällsutveckling. Kartläggningen visar vidare att drygt en av tre kommuner i undersökningen i stort sett bara köper in nötkött och fågelkött av svenskt ursprung. När det gäller kommunernas inköp av ekologiska livsmedel uppgick de i genomsnitt till 36 procent av det totala inköpsvärdet av livsmedel (Livsmedelsverket, Fakta om offentliga måltider 2018).

På Skolverkets webbplats finns uppgifter om kostnader för bl.a. skolmåltider. Exempelvis var huvudmännens totala kostnader för skolmåltider i grundskolan 2019 i genomsnitt 6 600 kronor per elev och år, vilket motsvarar ca 37 kronor per elev och dag (beräknat på 178 skoldagar per läsår).

Specialkost

Enligt Socialstyrelsens termbank är specialkost ”kost som är anpassad till ett visst sjukdomstillstånd”. Personer med allergi, celiaki (glutenintolerans), annan medicinsk överkänslighet eller annan sjukdom har rätt till mat som de säkert kan äta utan att riskera att bli sjuka. Förutom för ett medicinskt behov kan skolmåltiden även, i enlighet med 1 kap. 1 § diskrimineringslagen (2008:567) om att motverka diskriminering och på annat sätt verka för lika rättigheter och möjligheter, behöva anpassas till en persons funktionsnedsättning, religion eller trosuppfattning. Särskilda önskemål kopplade till politiska åskådningar och etiska eller filosofiska värderingar omfattas däremot inte av diskrimineringslagen (Livsmedelsverkets webbplats, Specialkost och anpassade måltider i vård, skola och omsorg, hämtad den 9 februari 2021).

Utskottets ställningstagande

Liksom tidigare vill utskottet framhålla det ansvar som skolhuvudmannen har enligt skollagen för att tillhandahålla näringsriktiga skolmåltider. Utskottet vill även peka på det stödmaterial om skolmat från Livsmedelsverket som finns tillgängligt för rektorer samt för personal som arbetar med skolmat. Därutöver finns det i regeringens handlingsplan för livsmedelsstrategin skrivningar om att upphandlingen av livsmedel bör motsvara den högsta nivån på djurskydds- och miljöhänsyn. När det särskilt gäller rätten till specialkost vill utskottet påminna om att skolmåltiden – förutom ett medicinskt behov – i enlighet med diskrimineringslagen kan behöva anpassas till en persons funktionsnedsättning, religion eller trosuppfattning. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2020/21:1933 (SD) yrkande 18, 2020/21:1934 (SD) yrkande 9 och 2020/21:2897 (SD) yrkande 1.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som beretts i förenklad ordning.

Jämför särskilt yttrande 1 (M), 2 (SD), 3 (C), 4 (V), 5 (KD) och 6 (L).

Utskottets ställningstagande

I betänkandet behandlas motionsyrkanden som rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden, under riksmötet 2018/19 (bet. 2018/19:UbU8 Grundläggande om utbildningen, bet. 2018/19:UbU9 Lärare och elever, bet. 2018/19:UbU11 Gymnasieskolan och bet. 2018/19:UbU13 Högskolan) och under riksmötet 2019/20 (bet. 2019/20:UbU8 Förskolan, bet. 2019/20:UbU11 Grundläggande om utbildning, bet. 2019/20:UbU12 Lärare och elever och bet. 2019/20:UbU13 Gymnasieskolan). Riksdagen har avslagit motionsyrkandena i enlighet med utskottets förslag. Utskottet ser ingen anledning att nu göra någon annan bedömning och avstyrker därför de motionsyrkanden som finns upptagna i bilaga 2.

Reservationer

1. Läraryrket, punkt 1 (M)

av Kristina Axén Olin (M), Lars Püss (M) och Marie-Louise Hänel Sandström (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3320 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 13 och avslår motionerna

2020/21:3053 av Annika Hirvonen Falk (MP),

2020/21:3224 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkandena 1, 5 och 6,

2020/21:3233 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 4 och

2020/21:3280 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkandena 3 och 11.

Ställningstagande

Under de senaste åren har flera viktiga satsningar gjorts för att stärka förskolans roll i utbildningskedjan. Detta är viktiga satsningar, men det krävs ytterligare förstärkningar för att säkra kvaliteten, likvärdigheten och tillgången till behöriga förskollärare. Vi vill exempelvis att förskollärare ska inkluderas i Karriärstegsreformen för lärare. Karriärstegsreformen syftar till att göra läraryrket mer attraktivt genom att höja lönen för yrkesskickliga lärare och bättre ta till vara deras professionella kompetens. Reformen bör därför utvecklas till att också innefatta förskollärare.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

2. Läraryrket, punkt 1 (L)

av Roger Haddad (L) och Maria Nilsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:3224 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkandena 1, 5 och 6,

2020/21:3233 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 4 och
2020/21:3280 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkandena 3 och 11 samt
avslår motionerna
2020/21:3053 av Annika Hirvonen Falk (MP) och
2020/21:3320 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 13.

Ställningstagande

Vi är långt ifrån nöjda med läraryrkets status och kommer därför att fortsätta arbeta för fler och mer omfattande satsningar på den svenska lärarkåren. Vi vill reformera nuvarande skollag och läroplan i syfte att stärka lärarnas mandat i klassrummet. Som lärare ska man känna ett självklart stöd i sitt arbete för att upprätthålla trygghet och studiero. Det är därför oroväckande att en hög andel lärare uppger att de har undvikit att gripa in i en ordningssituation av rädsla för att bli anmälda av elever eller föräldrar. Ingen ska behöva känna sig rädd eller otrygg i sin skola – varken elever, lärare eller annan skolpersonal. Att skapa trygghet och studiero kräver självfallet ett aktivt arbete i landets skolor, men vi vill även genomdriva reformer som ger skolledare och lärare de förutsättningar som behövs och det mandat som krävs för att på ett framgångsrikt sätt främja trygghet och studiero i skolan. Vi ser behov av ett ordningslyft för att skapa en jämlik och trygg grundskola. Det handlar bl.a. om att stärka lärarnas mandat att agera mot ordningssituationer och att införa mobilförbud i skolan. Vidare känner sig allt fler lärare utsatta av elever eller föräldrar. I dag anmäls lärare direkt till Skolinspektionen via myndighetens webbplats, men vi föreslår i stället att klagomål ska gå till huvudmannen först, som då får möjlighet att reda ut tvister och konflikter lokalt. Vidare bör alla skolor införa förväntansdokument som specificerar vilka regler som gäller och som föräldrar och elever ska underteckna. Därtill vill vi införa konsekvens-trappor som tydligt redovisar vilka konsekvenser regelövertramp medför för eleverna.

Det är också allvarligt att dagens lärarbrist särskilt drabbar skolor med ett mer utsatt elevunderlag, s.k. pedagogisk segregation. Vi menar att skolan bör vara som starkast där elevernas förutsättningar är som svagast och föreslår därför bl.a. satsningar på bättre arbetsvillkor för lärare i utsatta områden.

För att stärka lärarnas mandat vill vi även förtydliga lagstiftningen och läroplanen om vad i skolans verksamhet eleverna bör ha inflytande över. Det måste framgå att lärarna ansvarar för undervisningen och därför har full rätt att besluta om undervisningsmetoder och läxor.

Slutligen, för att öka undervisningens kvalitet bör det fortsätta reformarbetet med utformningen av lärarlegitimationen bygga på principen att lärare ska undervisa och kunna sätta betyg endast i de ämnen de har legitimation i.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

3. Fortbildning, punkt 2 (V)

av Daniel Riazat (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:181 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 1 och

2020/21:1308 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 1 och

avslår motionerna

2020/21:854 av Lena Rådström Baastad (S) yrkande 4,

2020/21:3052 av Annika Hirvonen Falk och Janine Alm Ericson (båda MP) yrkande 3 och

2020/21:3626 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkandena 37, 47, 48, 50 och 51.

Ställningstagande

Elevers rätt till utbildning förutsätter att skolan är tillgänglig för alla och att det finns välutbildade lärare och andra resurser som behövs för att ge utbildningen en god kvalitet. På alla skolor behövs kompetenta lärare som kan möta varje elevs behov i dessas undervisning och som kan delta aktivt i den pedagogiska utvecklingen. En grundläggande förutsättning för detta är att endast behöriga lärare ska kunna få en tillsvidareanställning och att obehöriga lärare kan få möjlighet till vidareutbildning för att få lärarexamen. Även de lärare som är behöriga måste ges möjlighet till fortbildning och kompetensutveckling.

Det råder stor brist på lärare och pedagoger i svensk förskola, skola och fritidshem. Bristen på behörig personal gör att det i praktiken är möjligt att som obehörig arbeta flera år i sträck på samma skola eller förskola. I dag saknas dock tillräckliga incitament för många huvudmän att stötta sina vikarier och obehörig personal att läsa sig till behörighet. Jag vill därför att personalförsörjningen inom välfärdens olika bristyrken ska underlättas, såsom lärare och förskollärare, genom ett införande av den s.k. Dalamodellen nationellt. Modellen innebär en ny utbildningsform där studenterna får anställning med lön samtidigt som de studerar. Vidare anser jag att det måste finnas möjlighet till påbyggnad och fördjupning i de estetiska uttryckssätten för pedagoger i förskolan. Det är mycket svårt att få tillräckliga kunskaper i alla dessa delar under förskolläraryrket. Regeringen bör därför utreda hur fortbildning i de estetiska uttryckssätten kan införas för förskolans pedagoger.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

4. Fortbildning, punkt 2 (KD)

av Christian Carlsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3626 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkandena 37, 47, 48, 50 och 51 samt

avslår motionerna

2020/21:181 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 1,

2020/21:854 av Lena Rådström Baastad (S) yrkande 4,

2020/21:1308 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 1 och

2020/21:3052 av Annika Hirvonen Falk och Janine Alm Ericson (båda MP) yrkande 3.

Ställningstagande

Lärares fortbildning har stor betydelse för att vidareutveckla pedagogik och undervisning. Kunskaperna om exempelvis metodik, didaktik och pedagogik utvecklas fortlöpande, och lärare måste kontinuerligt få del av forskning och utveckling. Det behöver även finnas möjlighet att forska inom sitt område. Jag har därför lämnat förslag om rätt till fortbildning för legitimerade lärare.

Jag anser också att det bör inrättas enheter för utbildning och praktisk forskning inom utbildningsområdet som liknar de finska övningsskolorna, där lärare kan få praktisk pedagogisk utbildning under ledning av aktiva skolforskare. Vid övningsskolorna kan även forskning om olika metoder genomföras och beprövas. För att ta fram riktlinjer för detta anser jag att riksdagen bör initiera en utredning.

Många lärosäten har sett över och kompletterat sina utbildningar efter att det har uppmärksammats att det finns lärare som inte har tillräckliga kunskaper i läs- och skrivinläring. Man har också anordnat särskilda fortbildningskurser i läsinläring för lärare i de lägre årskurserna. Det är dock fortfarande inte någon självklarhet att allmän didaktik eller ämnesdidaktik – vetenskapen om allt som påverkar undervisningen och dess innehåll och hur undervisningen ska läggas upp i ett specifikt ämne – finns med i kursplanerna på lärarutbildningen. Jag menar att de lärare som saknar utbildning i läsinläring därför behöver få en kompletterande utbildning i detta.

När det gäller det professionsprogram som ska ge en nationell struktur för att utveckla, erkänna och använda kompetens i förskolan, skolan och vuxenutbildningen anser jag att det är viktigt att detta nu kommer på plats, så att lärare kan förlita sig på god utbildning och fortbildning genom hela arbetslivet.

Jag anser att det också bör införas en skyldighet för skolledare att inventera pedagogers behörighet både för att ta till vara spetskompetens och särskild kompetens och för att täcka in eventuella förbättringsområden.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

5. Fortbildning på akademisk nivå, punkt 3 (KD, L)

av Roger Haddad (L), Christian Carlsson (KD) och Maria Nilsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3224 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 7.

Ställningstagande

En viktig byggsten i arbetet för ett mer attraktivt läraryrke är fortbildning. Under alltför lång tid har adekvat akademisk fortbildning för lärarna prioriterats bort. Det hämmar både skolans utveckling och lärarnas professionella mandat och möjlighet till förkovran. Med lärarnas högst kunskapsorienterade yrkesuppgift borde det självklart följa goda möjligheter till vidareutbildning, fördjupning och spetsutbildning inom akademien. Vi vill därför på sikt införa ett krav på huvudmän att erbjuda alla legitimerade lärare inom grundskolan och gymnasiet fördjupning. Det ska exempelvis vara möjligt att läsa kurser i de ämnen läraren undervisar i, eller i ämnesmetodik. Möjligheterna till vidareutbildning måste präglas av flexibilitet och anpassning efter individuella önskemål.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

6. Rektorer och skolledare, punkt 4 (M)

av Kristina Axén Olin (M), Lars Püss (M) och Marie-Louise Hänel Sandström (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3325 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkandena 2–6, 9 och 10 samt
avslår motion

2020/21:3626 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkandena 55–58.

Ställningstagande

En av skolans större brister är dålig ledning och otydliga mål. Vi menar att vi sannolikt aldrig kommer att komma till rätta med bristerna i skolan utan en fungerande ledning. Vi har lämnat följande förslag om en stärkt rektorsroll.

Den befintliga befattningsutbildningen för rektorer, det s.k. rektorsprogrammet, bör justeras. Vi menar att utbildningen i större utsträckning bör inriktas mot det nationella uppdraget och den statliga och den lokala styrkedjan. Rektorererna behöver också lära sig att ställa krav på den lokala huvudmannens stöd, ledning och styrning för att vi ska uppnå en skola med god nationell måluppfyllelse och goda elevresultat. Vidare har vi lämnat förslag om att det i skollagen ska införas en skyldighet för varje skolhuvudman att se till att rektorn går en fördjupningsutbildning efter avslutat rektorsprogram. Utbildningen bör främst behandla det systematiska kvalitetsarbetets roll i styrkedjan för skolan. Vi föreslår även att det ska inrättas en utbildning för skolchefer och andra chefer över rektorer. Utbildningen bör vara både teoretisk och praktisk med fokus på verksamhetsanalyser och stöd, styrning och ledning.

Kraven är och ska förbli höga när det gäller tillstånd att driva rektorsutbildningar. I dag finns det enbart rektorsutbildningar i statlig regi, men vi ser ett behov av att fler ges möjligheten att driva dessa utbildningar. Vi uppmanar därför regeringen att skyndsamt kartlägga de hinder som begränsar fristående aktörer när det gäller att starta och bedriva rektorsutbildningar.

Vidare menar vi att det måste uppfattas som attraktivt att vara eller bli skolledare, annars kommer vi aldrig att kunna skapa den kontinuitet i ledarrollen som en skola behöver. Huvudmännen har ansvar för att stärka skolledarnas förutsättningar att utöva sitt ledarskap, dvs. att kunna leda såväl daglig drift som utveckling av verksamheten. Vi anser även att fler yrkeskategorier än enbart lärare ska kunna komma i fråga för att bli rektor. Uppdraget handlar till stor del om pedagogik, men även om ekonomi, redovisning, juridik och ledarskap, vilket tar en allt större del av en rektors arbetsuppgifter. Fler än lärare bör därför kunna lämna sig att leda en verksamhet av en skolas karaktär.

Precis som när det gäller de flesta andra yrken behöver rektorer kompetensutveckling. Men vi menar att det inte kommer att räcka med en fördjupningsutbildning för rektorer för att vi ska kunna lyfta skolan. Vi vill därför att kompetensutvecklingen stärks generellt och att det införs ett rektorslyft i likhet med det som har genomförts för lärare.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

7. Rektorer och skolledare, punkt 4 (KD)

av Christian Carlsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3626 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkandena 55–58 och
avslår motion
2020/21:3325 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkandena 2–6, 9 och 10.

Ställningstagande

Ett gott ledarskap är en central framgångsfaktor för en skola. Det är därför viktigt att stärka det pedagogiska ledarskapet på landets skolor och att göra rektorsrollen mer attraktiv. Jag anser att rektorsutbildningen bör vara öppen för den som vill bli rektor, men även för exempelvis förstelärare eller ledare som har erfarenhet av olika verksamheter utanför skolans värld. En akademisk utbildning i pedagogiskt ledarskap bör därmed motsvara både den nuvarande statliga befattningsutbildningen och rektorslyftet, och antagningskraven bör vara minst en filosofie kandidat och två års arbetslivserfarenhet.

En fördjupad utbildning i pedagogiskt ledarskap kan också vara lämplig för ledare med erfarenhet av olika verksamheter utanför skolans värld. Sådana kan bidra till att utveckla skolan i positiv riktning, även om erfarenheten visat att ledare från andra sektorer ofta inte blir lika långvariga inom skolans värld. Orsaken till detta bör analyseras. Vidare bör rektorer återkommande erbjudas både fortbildning och handledning för att utveckla sitt pedagogiska ledarskap. Jag anser även att den tillsatta utredningen om skolans huvudmannaskap ska utreda vad som krävs för att komma bort från det dubbelkommando som rektorer ska hantera och skapa tydligare styrning av skolan. Många rektorer upplever sig vara klämda mellan skollagen och statlig styrning och inspektion å ena sidan, och kommunen och dess perspektiv å andra sidan. Skolledningen bör i stället ha stor frihet från politisk detaljstyrning.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

8. Särskola, resursskola och särskild undervisningsgrupp, punkt 5 (M)

av Kristina Axén Olin (M), Lars Püss (M) och Marie-Louise Hänel Sandström (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3319 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 15 och avslår motionerna

2020/21:3233 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 6 och

2020/21:3280 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 9.

Ställningstagande

Den svenska särskolan och resursskolornas behöver utvecklas. Vi anser även att både särskolans och resursskolornas uppdrag och upplägg bör ses över med målsättningen att stärka dessa skolors möjligheter att skapa förutsättningar för de elever som kan och vill gå vidare mot den reguljära arbetsmarknaden eller fortsatt utbildning. Samtidigt bör även lärarbristen med koppling till särskolan och resursskolan utredas då det råder brist på speciallärare med inriktning mot utvecklingsstörning. Både särskolan och resursskolan behöver fler skickliga lärare för att på bästa sätt kunna hjälpa alla elever att nå sin fulla potential.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

9. Särskola, resursskola och särskild undervisningsgrupp, punkt 5 (KD, L)

av Roger Haddad (L), Christian Carlsson (KD) och Maria Nilsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:3233 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 6 och

2020/21:3280 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 9 och

avslår motion

2020/21:3319 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 15.

Ställningstagande

Vi anser att det är viktigt att det finns särskilda undervisningsgrupper i grundskolan så att alla elever som behöver mer hjälp och lärarstöd kan få det. En del elever bör kunna få all sin undervisning i en sådan grupp i stället för i en hel klass, och andra ska kunna få undervisning i den lilla gruppen under en begränsad tid, i vissa ämnen eller under vissa moment. Hur mycket stöd och undervisning en elev behöver i en särskild undervisningsgrupp varierar. Det viktiga är att elevernas individuella behov ligger till grund för bedömningen.

Det behövs också specialskolor och resursskolor för elever med de allra största svårigheterna, t.ex. omfattande funktionsnedsättning. Den trend som svept över svenskt skolväsende, där dessa skolenheter har avvecklats, har varit olycklig. Såväl särskolan som specialskolan ska vara kvar som egna skolformer. Det behövs även fler speciallärare.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

10. Inkluderingsstanken i skolan, punkt 6 (SD, KD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD), Christian Carlsson (KD) och Michael Rubbestad (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:1832 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 74 och

2020/21:2032 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 49.

Ställningstagande

Vi anser att man behöver se över inkluderingsstanken som innebär att alla elever ska lära sig samma sak på samma tid och i samma klassrum. Det har funnits en rädsla för att barn med olikheter och svårigheter ska exkluderas, och därför har specialklasser och speciallärare sållats bort. Klassläraren har i stället tvingats hantera alla barn oavsett förutsättningar, vilket inte varit rättvist för någon. Detta drabbar inte minst barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Inkludering har lett till exkludering för många elever som blivit utan extra stöd och hjälp i storklass, vilket i sin tur resulterat i att de inte klarar skolan.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

11. Utredning om mottagande i särskola, punkt 7 (KD)

av Christian Carlsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3626 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 27.

Ställningstagande

Grundsärskolan är en särskild skolform för elever med utvecklingsstörning eller annan intellektuell funktionsnedsättning. Skolinspektionens granskning av ett antal kommuners särskoleutredningar under 2010–2012 visade på brister i upp till hälften av fallen. Detta är allvarligt eftersom en bristfällig utredning kan leda till felaktig placering och svåra konsekvenser för de berörda eleverna. Jag anser därför att en utredning bör se över hur man kan säkerställa att kommunernas utredningar är jämförbara och kvalitetssäkrade.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

12. Elever med särskilda behov, punkt 8 (SD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD) och Michael Rubbestad (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:2032 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 50 och
avslår motionerna
2020/21:1882 av Joakim Järrebring och Kenneth G Forslund (båda S) och
2020/21:3626 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkandena 19, 24, 25, 29 och
31.

Ställningstagande

Deltagandet i ämnet idrott och hälsa i skolan är i genomsnitt lägre bland barn och unga med funktionsnedsättning än bland andra barn. När man har en funktionsnedsättning blir den fysiska aktiviteten mycket viktigare eftersom

man många gånger belastar kroppen ojämnt eller kan ha ett annat rörelsemönster. Vi anser därför att dessa elever måste få möjlighet till bättre delaktighet i ämnet idrott och hälsa i skolan.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

13. Elever med särskilda behov, punkt 8 (KD)

av Christian Carlsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3626 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkandena 19, 24, 25, 29 och 31 samt

avslår motionerna

2020/21:1882 av Joakim Järrebring och Kenneth G Forslund (båda S) och

2020/21:2032 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 50.

Ställningstagande

I en skola där ingen hålls tillbaka och ingen lämnas efter behovs både kunskap, kompetens och flexibilitet. Skolan har länge präglats av en strävan efter inkludering, men resultatet har blivit att en del elever far illa. Elever med NPF och inom autismspektrumet kan tvärtom vara betjänta av mindre grupper med tydlig struktur. För att förbättra möjligheterna att anordna undervisning utifrån elevernas förutsättningar och behov krävs det bl.a. en ökad tillgång till lärare med specialpedagogisk kompetens och specialpedagoger. Jag föreslår att lämpliga skolmyndigheter ska få i uppdrag att ta fram en struktur för samverkan mellan föräldrar till barn med funktionsnedsättning och förskola, skola, fritis, hälso- och sjukvård, socialtjänst och LSS-omsorg. Jag anser också att man bör utreda möjligheten att för de föräldrar som så önskar utse ett eget ombud som kan företräda dem i överläggningarna med skolan och kommunen. Det är också viktigt att säkerställa att elever med särskild begåvning, ibland kallat särbegåvning, får de förutsättningar och den stimulans som de behöver för att bibehålla motivationen. Regeringen bör även initiera framtagandet av ett nationellt handlingsprogram som tydliggör hur elever med särbegåvning, NPF och andra funktionsvariationer ska stödjas och bemötas. Även möjligheten för de föräldrar som så önskar att utse ett eget ombud som kan företräda dem i överläggningarna med skolan och kommunen bör utredas. Vidare bör lämplig myndighet få i uppdrag att agera för att stödja familjer i deras kontakt med skolan, antingen på eget initiativ eller på uppdrag av föräldrarna eller av barnhabilitering och syncentral.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

14. Elever med skolfrånvaro, punkt 9 (KD)

av Christian Carlsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3626 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 18 och avslår motionerna

2020/21:792 av Ola Johansson (C) yrkande 1 och

2020/21:3233 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 7.

Ställningstagande

När det gäller elever med lång och problematisk frånvaro från skolan, s.k. hemmasittare, anser jag att lämpliga myndigheter bör få i uppdrag att ta fram stöd till skolorna om hur man på bästa sätt kan lägga upp ett stöd till dessa elever. Samhället har ansvar för att även dessa barn och ungdomar får möjlighet att utvecklas efter sin potential. I en del fall kan distansundervisning vara en lösning, i andra fall att en lärare kommer hem till eleven. Vissa elever kan efter en övergångstid slussas tillbaka till skolan, i vissa fall med anpassning av lokaler och pedagogik.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

15. Elever med skolfrånvaro, punkt 9 (L)

av Roger Haddad (L) och Maria Nilsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3233 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 7 och avslår motionerna

2020/21:792 av Ola Johansson (C) yrkande 1 och

2020/21:3626 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 18.

Ställningstagande

Det finns behov av åtgärder för att fånga upp elever med långvarig problematisk frånvaro, s.k. hemmasittare. Det är en stor grupp av elever som slås ut från skolan i dag. Vi menar att det är särskilt viktigt att den här gruppen elever får den hjälp de har rätt till. Det kan exempelvis vara i form av pedagogiskt stöd, speciallärare och hjälpmedel till de elever som har dyslexi.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

16. Undervisning för nyanlända, punkt 10 (C)

av Niels Paarup-Petersen (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:2529 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 3, 6 och 8 samt avslår motionerna

2020/21:306 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkande 10 och

2020/21:2770 av Arin Karapet (M) yrkandena 1 och 3.

Ställningstagande

Vi behöver stärka nyanlända barns utbildning genom intensivare och mer systematiskt utarbetad språkutbildning. Exempelvis bör nyanlända elever få möjlighet att läsa in kärnämnen i skolan på sitt modersmål för att säkerställa att de inte hamnar efter kunskapsmässigt. Även nationella prov på andra språk bör utredas. För att stärka barnens språkutveckling bör även en utredning tillsättas som ska se över införandet av språkfritis i områden med stor andel utrikes födda barn eller barn till utrikesfödda.

Den framtida undervisningen i svenska behöver möta elever som har svenska som modersmål, elever som har svenska som ett av flera modersmål och elever som lär sig svenska som ett nybörjarspråk. Dessutom måste svenskundervisningen, i hela skolsystemet, möta nyanlända elever med eller utan tidigare skolbakgrund oavsett när de börjar i svensk skola. Det stora antal nyanlända som kom till Sverige 2015–2016 har aktualiserat svensk skolas utmaningar med att möta denna heterogena grupp. De spretiga och mindre åtgärder som hittills vidtagits under lång tid har inte fått tillräcklig effekt. Problemen med dagens svenskundervisning är flera, bl.a. bristande likvärdighet, godtyckligt urval och organisatoriska svårigheter. Det har även framförts kritik mot brister i lärarutbildning och lärares fortbildning och det faktum att nyanlända elever inte omfattas av ämnet svenska som andraspråk. Det innebär att enbart förändrade regleringar eller nya stödmaterial inte kommer att kunna

leda till nödvändiga och hållbara förbättringar. Jag anser därför att en utredning behöver undersöka hur ämnet svenska kan reformeras för att möta den språkligt heterogena elevgrupp som många svensklärare undervisar.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

17. Undervisning för nyanlända, punkt 10 (V)

av Daniel Riazat (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:306 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkande 10 och avslår motionerna

2020/21:2529 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 3, 6 och 8 samt 2020/21:2770 av Arin Karapet (M) yrkandena 1 och 3.

Ställningstagande

I juli 2013 genomfördes en lagändring som innebär att alla papperslösa barn mellan 6 och 18 år har laglig rätt till skolgång. Däremot omfattas de inte av skolplikten. En person som är papperslös och börjar gymnasiet innan hen fyllt 18 år har rätt att fullfölja utbildningen. Ett papperslöst barn har även rätt till anpassad utbildning i särskolan och skolskjuts på samma sätt som andra barn.

Det är svårt att veta hur många papperslösa barn som använder sin rätt till skolgång. Utbildning är en central del i det långsiktiga arbetet med att bryta den fattigdom och utsatthet som papperslösa lever i. Det är därför viktigt att säkerställa att lagändringen från 2013 får önskad effekt. Jag anser att reformen från 2013 nu behöver utvärderas i syfte att säkerställa rätten till utbildning och för att ta reda på i vilken mån reformen lett till att rätten till utbildning värnas. Regeringen bör även återkomma med förslag för att stärka rätten om så behövs.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

18. Elevers hälsa, punkt 11 (KD, L)

av Roger Haddad (L), Christian Carlsson (KD) och Maria Nilsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:3226 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 4,

2020/21:3274 av Juno Blom m.fl. (L) yrkandena 3 och 6 samt

2020/21:3275 av Juno Blom m.fl. (L) yrkande 11 och
avslår motionerna

2020/21:169 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 13,

2020/21:396 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 1,

2020/21:1178 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2020/21:1612 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 23,

2020/21:2696 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 8,

2020/21:3050 av Mats Berglund m.fl. (MP) yrkande 7 och

2020/21:3065 av Rebecka Le Moine och Annika Hirvonen Falk (båda MP)
yrkande 2.

Ställningstagande

Det behövs fler insatser för att alla barn och unga ska få veta var de kan få hjälp och skydd mot hedersrelaterat förtryck. Här har skolan och elevhälsan en nyckelroll – särskilda informationssatsningar ska ges genom skolan och ska nå ut till elever i alla stadier, från grundskolans lägsta årskurser till gymnasiet. Ett viktigt sätt att förebygga och upptäcka unga som utsätts för våld i hemmet, inte minst hedersrelaterat våld och förtryck, är genom kontakt med elevhälsan. Vi anser att skolhälsovården rutinmässigt bör ställa frågor om våld vid de hälsobesök som varje elev ska erbjudas minst tre gånger under skoltiden. Tydliga riktlinjer om detta bör utredas. Det bör också vara obligatoriskt att barn erbjuds samtal med skolans kurator, förutom den hälsoundersökning som ges av en skolsköterska. Men i dag kan en elev under 15 år inte vända sig till sin skolkurator för en längre samtalsserie utan att vårdnadshavare ger sitt samtycke. Lagstiftningen måste möjliggöra sådana samtal utan samtycke från vårdnadshavare.

När det gäller mobbning och trakasserier i skolan anser vi att det är viktigt att det finns kunskap om problemens omfattning och att skolor får stöd från det omgivande samhället. Alla skolhuvudmän bör därför ha avtal med regionen för att stärka elevhälsoarbetet och för att undvika att elever hamnar mellan stolarna. Socialtjänsten ska kopplas till skolans elevvårdsteam: Sekretessregler får inte bli ett hinder för elevernas välbefinnande.

Vi menar vidare att målmedvetna och systematiska insatser för att öka stödet till barn i samhällsvård är av största betydelse. Bland annat fordras stärkt tillsyn av hur skollagens bestämmelser om stöd till elever som riskerar att inte uppnå kunskapskraven tillämpas i praktiken. Troligen behövs också olika former av ökad styrning från nationell nivå för att komma till rätta med problemet. När samhället tar över ”föräldraskapet” är det viktigt att det inte går sämre för barnen i skolan, för då sviker vi dessa barn återigen.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

19. Elevers hälsa, punkt 11 (V)

av Daniel Riazat (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:169 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 13 och

2020/21:396 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 1 och

avslår motionerna

2020/21:1178 av Ann-Sofie Lifvnhage (M),

2020/21:1612 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 23,

2020/21:2696 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 8,

2020/21:3050 av Mats Berglund m.fl. (MP) yrkande 7,

2020/21:3065 av Rebecka Le Moine och Annika Hirvonen Falk (båda MP) yrkande 2,

2020/21:3226 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 4,

2020/21:3274 av Juno Blom m.fl. (L) yrkandena 3 och 6 samt

2020/21:3275 av Juno Blom m.fl. (L) yrkande 11.

Ställningstagande

Barn med föräldrar som har ett missbruk, mår psykiskt dåligt eller utsätter barnen för våld utgör cirka en fjärdedel av alla barn. Att komma från ett hem där det finns problem är en riskfaktor för att inte gå ut skolan med fullständiga betyg. Undersökningar visar att skolan står dåligt rustad för att fånga upp och möta barn som kommer från hem med problem. Ett av de största problemen är att lärare i dag möter väldigt många barn och inte alltid hinner se alla barns individuella behov. Skolpersonalen är också dåligt utbildad i att upptäcka tidiga tecken på barn som far illa. Mot denna bakgrund anser jag att regeringen bör utreda hur skolan kan bli bättre på att möta och upptäcka barn som far illa.

Skolan har också en central roll i att tidigt upptäcka om en elev befinner sig i svårigheter. Det handlar inte bara om att upptäcka droger utan kan även handla om att ha rutiner för att tidigt fånga upp beteendeförändringar, skolfrånvaro eller kognitiva svårigheter. Samstämmiga forskningsresultat visar att det är en skyddsfaktor att klara skolan. Det finns därmed starka incitament för att arbeta med generella åtgärder för att alla elever ska klara kunskapskraven, men också att arbeta med insatser riktat till enskilda elever. Elevehälsan fyller en viktig funktion som resurs och skyddsnät samt som brygga till bl.a. socialtjänsten. Elevehälsans status bör därför stärkas, och i syfte

att arbeta med hälsa mer generellt i skolan bör alternativa och mer anpassade strukturer utredas.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

20. Skolpsykologers förebyggande arbete, punkt 12 (M, KD)

av Kristina Axén Olin (M), Lars Püss (M), Marie-Louise Hänel Sandström (M) och Christian Carlsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:3135 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 6 och

2020/21:3139 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 25.

Ställningstagande

Vi föreslår att regeringen ska ta fram en plan som syftar till att skapa förutsättningar för skolpsykologer att kunna arbeta mer förebyggande och långsiktigt hälsofrämjande på ett metodiskt och strukturerat sätt. Vi menar att elevhälsan är ett område som behöver utvecklas och förstärkas med fler professioner. Fysioterapeuter och skolpsykologer skulle enligt vår mening kunna bidra till att förbättra elevhälsans kvalitet och förebyggande roll. I nuläget tvingas många skolpsykologer i praktiken oftast arbeta merparten av arbetstiden kortsiktigt med utredningar. Detta arbete är naturligtvis viktigt och nödvändigt, men skolpsykologer behöver också kunna arbeta mycket mer förebyggande. Likaså föreslår vi att ökade insatser i syfte att öka tryggheten hos placerade barn och unga prioriteras på ett metodiskt och långsiktigt sätt.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

21. Fysisk aktivitet, punkt 13 (M, KD)

av Kristina Axén Olin (M), Lars Püss (M), Marie-Louise Hänel Sandström (M) och Christian Carlsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3338 av Lotta Finstorp m.fl. (M) yrkande 6 och

avslår motionerna

2020/21:2580 av Ulrika Jörgensen (M),

2020/21:2734 av Annika Hirvonen Falk m.fl. (MP) yrkande 1 och

2020/21:3515 av Alexandra Anstrell m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Forskning pekar på att fysisk aktivitet leder till att elever presterar bättre i alla ämnen. Att barn är fysiskt aktiva är avgörande för den framtida folkhälsan: Aktiva barn blir mer aktiva vuxna. Skolan är den arena som når ut till alla barn och ungdomar och det är av vikt att skolidrotten kompletteras med fysisk aktivitet så att alla barn oavsett förutsättningar eller hemmiljö når upp till Världshälsoorganisationens rekommendationer om rörelse. Genom en ökad samverkan i skolan mellan fritidshemmen, idrottsföreningarna och friluftsföreningarna ges det bättre förutsättningar att nå rekommendationerna om fysisk aktivitet.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

22. Skolgårdar som stimulerar till fysisk aktivitet, punkt 14 (KD)

av Christian Carlsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3626 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 34.

Ställningstagande

Barn i Sverige rör på sig för lite. Det behöver därför skapas förutsättningar för ökad fysisk aktivitet inom skolan för att lägga grunden för goda hälsovanor.

All motion behöver inte ske inom idrottsämnet. Det finns många goda exempel på hur skolor arbetat aktivt för att barnen ska få fysisk aktivitet varje dag, genom rastaktiviteter, promenader och rörelsepauser i undervisningen. Alla barn ska ha rätt till en skolgård som stimulerar till fysisk aktivitet.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

23. Skolmåltider, punkt 15 (SD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvisst (SD) och Michael Rubbestad (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2020/21:1933 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 18 och
2020/21:1934 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 9 och
avslår motion
2020/21:2897 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Sverige är ett av tre länder i världen som erbjuder gratis fullödlig skolmat för alla. Kommunerna får inga extra pengar till specialkost, och ju mer pengar som läggs på individanpassade måltider, desto mindre blir det till övrig mat. Vi tycker att det här är ohållbart. Om vårt land ska kunna fortsätta tillhöra det fåtal länder som erbjuder gratis skolmat krävs nationella riktlinjer. Dessa riktlinjer ska omfatta kravet att dagligen tillhandahålla en köträtt, en vegetarisk rätt samt specialkost till de elever som kan styrka medicinska skäl med läkarintyg. All mat ska i möjligaste mån vara "härproducerad", allt kött ska vara producerat i enlighet med svensk djurlagstiftning och all mat ska serveras enligt tallriksmodellen. Specialkost på grund av religiösa eller kulturella skäl ska inte erbjudas, utan dessa elever kan äta det vegetariska alternativet. Vi anser att det är hög tid att nationella riktlinjer tas fram, och vi föreslår att de formuleras i enlighet med vårt förslag.

På förskolan är måltiderna en central del för barnen. Måltiderna innebär och möjliggör pedagogiska inslag, de innebär samling och social samvaro. Kosten i sig själv behöver vara näringsrik, av god kvalitet, välsmakande och vällagad. Vi anser också att det kött som serveras i förskolan ska vara producerat på ett sätt som minst motsvarar svensk djurlagstiftning.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

Särskilda yttranden

1. Motioner som bereds förenklat, punkt 16 (M)

Kristina Axén Olin (M), Lars Püss (M) och Marie-Louise Hänel Sandström (M) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2 eftersom motsvarande förslag har behandlats av utskottet i betänkandena 2018/19:UbU8, 2018/19:UbU9, 2018/19:UbU11, 2018/19:UbU13, 2019/20:UbU8, 2019/20:UbU11, 2019/20:UbU12 och 2019/20:UbU13. Vi vidhåller vårt partis ståndpunkter i motsvarande frågor men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

2. Motioner som bereds förenklat, punkt 16 (SD)

Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD) och Michael Rubbestad (SD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2 eftersom motsvarande förslag har behandlats av utskottet i betänkandena 2018/19:UbU8, 2018/19:UbU9, 2018/19:UbU11, 2018/19:UbU13, 2019/20:UbU8, 2019/20:UbU11, 2019/20:UbU12 och 2019/20:UbU13. Vi vidhåller vårt partis ståndpunkter i motsvarande frågor men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

3. Motioner som bereds förenklat, punkt 16 (C)

Niels Paarup-Petersen (C) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2 eftersom motsvarande förslag har behandlats av utskottet i betänkandena 2018/19:UbU8, 2018/19:UbU9, 2018/19:UbU11, 2018/19:UbU13, 2019/20:UbU8, 2019/20:UbU11, 2019/20:UbU12 och 2019/20:UbU13. Jag vidhåller mitt partis ståndpunkter i motsvarande frågor men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

4. Motioner som bereds förenklat, punkt 16 (V)

Daniel Riazat (V) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2 eftersom motsvarande förslag har behandlats av utskottet i betänkandena 2018/19:UbU8, 2018/19:UbU9, 2018/19:UbU11, 2018/19:UbU13, 2019/20:UbU8, 2019/20:UbU11, 2019/20:UbU12 och 2019/20:UbU13. Jag vidhåller mitt partis ståndpunkter i motsvarande frågor men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

5. Motioner som bereds förenklad, punkt 16 (KD)

Christian Carlsson (KD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2 eftersom motsvarande förslag har behandlats av utskottet i betänkandena 2018/19:UbU8, 2018/19:UbU9, 2018/19:UbU11, 2018/19:UbU13, 2019/20:UbU8, 2019/20:UbU11, 2019/20:UbU12 och 2019/20:UbU13. Jag vidhåller mitt partis ståndpunkter i motsvarande frågor men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

6. Motioner som bereds förenklad, punkt 16 (L)

Roger Haddad (L) och Maria Nilsson (L) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2 eftersom motsvarande förslag har behandlats av utskottet i betänkandena 2018/19:UbU8, 2018/19:UbU9, 2018/19:UbU11, 2018/19:UbU13, 2019/20:UbU8, 2019/20:UbU11, 2019/20:UbU12 och 2019/20:UbU13. Vi vidhåller vårt partis ståndpunkter i motsvarande frågor men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2020/21

2020/21:169 av Karin Rågsjö m.fl. (V):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alternativa och mer anpassade strukturer för att kunna arbeta med hälsa generellt i skolan bör utredas och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:181 av Daniel Riazat m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheten att ställa högre krav på huvudmännen att möjliggöra fortbildning av obehörig personal inom förskolan till förskollärare, obehörig personal inom skolan till lärare och obehörig personal inom fritidshemmen till lärare för fritidshem och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på åtgärder som på allvar förbättrar personalens arbetsmiljö i skolan och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:260 av Magnus Persson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökat nationellt stöd för elever och ungdomar med diagnosen dyslexi och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:292 av Magnus Ek (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten för fler skolor att integrera daglig pulshöjande aktivitet i skolan och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:306 av Christina Höj Larsen m.fl. (V):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska utvärdera i vilken mån reformen från 2013 lett till att rätten till utbildning värnas och återkomma med förslag för att stärka rätten om så behövs och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:380 av Jörgen Grubb (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ändringar i skollagen och liknande gällande bosatta i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:396 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda hur skolan kan bli bättre på att möta och upptäcka barn som far illa, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att elevers individuella inflytande och elevers rätt till inflytande genom sammanslutning bör särskiljas i skollagen och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att elevers rätt att själva avgöra vilka organisationsformer som ska användas för att få inflytande bör tydliggöras i skollagen och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjligheten att organisera sig i elevkårer bör tydliggöras i skollagen och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att elevernas rätt till reellt inflytande över sin utbildning och arbetsmiljö bör förtydligas i skollagen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:451 av Amineh Kakabaveh (-):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det i svenskundervisningen för nyanlända elever och unga vuxna i kommunala vuxenskolan och vid folkhögskolor, också bör ingå obligatorisk undervisning i hur den svenska demokratin fungerar och vilka rättigheter som tillkommer alla i landet, särskilt när det gäller kvinnors och barns rättigheter, samt vilka lagar som gäller i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förskollärare, lärare, elevassistenter, hemspråklärare och socialarbetare bör genomgå en utbildning om hedersförtryckets historiska ursprung och hur det drabbar kvinnor och barn, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:586 av Sofia Nilsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att komplettera skolidrotten med pulsträning och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:656 av Ebba Hermansson m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kontinuerlig utbildning för skolpersonal i att förstå, identifiera och agera säkert gällande hedersförtryck och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:663 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att intensifiera insatserna inom utbildningsväsendet i naturvetenskapliga ämnen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:792 av Ola Johansson (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om metoder för att hemmasittare ska återgå till undervisningen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kartläggning av omfattningen av ogiltig frånvaro i skolan och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:817 av Magnus Manhammar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att erbjuda vegansk kost i alla kommuner och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:854 av Lena Rådström Baastad (S):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för lärares och skolledares professionella utveckling och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:858 av Anna Wallentheim (S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att förtydliga ungas rätt till föreningsfrihet i skollagen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att ge Skolverket i uppdrag att ta fram allmänna råd som förtydligar att elever har rätt till politisk organisering och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:888 av Hillevi Larsson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om elever med behov av särskilt stöd och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1178 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att föra över skolhälsovården till ett regionalt ansvar för att skapa en sammanhållen vård och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1250 av Saila Quicklund (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utreda förslaget om förstärkt elevhälsa och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1308 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda hur fortbildning i de estetiska uttryckssätten kan införas för förskolans pedagoger och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1352 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om god kompetens i fråga om adhd och dyslexi och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1570 av Monica Haider (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa psykiska hälsokontroller i skolan och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1586 av Johan Andersson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över den långsiktiga finansieringen av fler lärarassistenter samt gruppens yrkesroll och villkor och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1612 av Linda Lindberg m.fl. (SD):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kompetens om behov hos barn som far illa, hos all personal som arbetar med barn, och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1668 av Ida Karkiainen m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att skriva in rätten till undervisning i och på punktskrift i skollagen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1832 av Julia Kronlid m.fl. (SD):

72. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rektorsutbildningen ska innefatta kunskaper om elever med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.
74. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över inkluderingsstanken i skolan och tillkännager detta för regeringen.
75. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om god matkvalitet och tillkännager detta för regeringen.
77. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mat som serveras i förskolan i möjligaste mån ska vara "härproducerad" och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1882 av Joakim Järrebring och Kenneth G Forslund (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en NPF-säkrad skola och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1904 av Markus Wiechel (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av möjligheten att rekrytera rektorer till statliga, regionala eller kommunala skolor internt inom respektive skola och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka andelen rektorer med lärarbakgrund och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1931 av Patrick Reslow m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rektorers och lärares ökade befogenheter för att upprätthålla ordning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en överenskommelse om uppförande och regler mellan elev, vårdnadshavare och skola och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om enhetlig fortbildning om arbetsmiljön och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1933 av Patrick Reslow m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en kunskapsatsning i svenska språket och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införande av obligatorisk förberedelseskola för nyanlända elever och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skolan ska möjliggöra fysisk aktivitet för elever i anslutning till skolan varje dag och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökad särskilt stöd för särbegåvade elever och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökad särskilt stöd för elever med särskilda behov och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att på frivillig basis införa skoluniform i skolan och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nationell riktlinje för individanpassad skolmat och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1934 av Patrick Reslow m.fl. (SD):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om god matkvalitet och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mat som serveras i förskolan i möjligaste mån ska vara "härproducerad" och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kött som serveras i förskolan ska vara producerat på ett sätt minst motsvarande svensk djurlagstiftning och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1935 av Patrick Reslow m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gymnasieskolan behöver stärkt ledarskap och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om särbegåvade elever i svensk gymnasieskola och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1936 av Patrick Reslow m.fl. (SD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utbildning i hedersproblematik ska vara obligatorisk fortbildning för skolpersonal i utsatta områden och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra fördelning av arbetsuppgifter genom satsning på fler vuxna i skolan och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nationell språkkravsmodell för pedagogisk skolpersonal och tillkännager detta för regeringen.

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utvecklingsmöjligheter för lärare och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om slopat karensavdrag för lärare och fritidspedagoger och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1961 av Ulrika Jörgensen (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inkludera en rutinfråga under hälsosamtalen om sexuella övergrepp och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2032 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD):

46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla lärare ska ha grundläggande kunskaper i hur de ska arbeta med elever med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rektorsutbildningen ska innefatta kunskaper om elever med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över inkluderingsstanken i skolan och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att elever med funktionsnedsättning måste få större delaktighet i idrott och hälsa i skolan och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2033 av Clara Aranda m.fl. (SD):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att införa kontinuerliga bedömningar av psykisk samt psykosocial hälsa inom grund- och gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten till att standardisera terapeutisk behandlingskompetens inom grund- och gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att stärka stödet till riktade kunskapsinsatser i grund- och gymnasieskola som fokuserar på psykisk hälsa/ohälsa och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2121 av Cassandra Sundin m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna till att återinföra de reglerade friluftsdagarna i svensk skola och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Skolverket i uppdrag att återkomma med en rapport och förslag för

implementering av reglerade friluftsdagar och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2131 av Daniel Andersson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att införa ”lex Sarah” inom skolan och om att tillsätta en utredning för att komma till rätta med missförhållanden som kränkande behandling, trakasserier och diskriminering och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2132 av Daniel Andersson m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att öka hbtq-plus-kompetensen i skolan och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga huruvida all personal inom förskolor, skolor och fritidshem ska ha hbtq-plus-kompetens och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga huruvida hbtq-plus-kunskap ska ingå som obligatorium i relevanta utbildningar och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2371 av Åsa Westlund (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över skolsituationen för elever med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av utbildning för att de som arbetar i skolan ska kunna ge rätt stöd till elever med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beakta behovet av samverkan mellan skola, sjukvård och socialtjänst för att ge bättre stöd till elever med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2375 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en särskild satsning på lärare för att ge kunskap gällande FN:s barnkonvention samt metoder att jobba med för att säkerställa barns rätt till inflytande och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2454 av Marta Obminska (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stöd till elever med funktionsnedsättning som befaras inte nå undervisningens mål och sin fulla potential och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2465 av Marta Obminska (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att frånvaro i grundskolan ska följas upp när den grundar sig i eventuellt hedersförtryck och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2529 av Alireza Akhondi m.fl. (C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nyanlända elever ska beredas möjlighet att läsa in kärnämnen i skolan på sitt modersmål och att nationella prov på andra språk bör utredas och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda införandet av språkfritids i områden med stor andel utrikesfödda barn eller barn till utrikesfödda, för att stärka barnens språkutveckling, och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att språkintruktionsprogrammet främst ska rikta sig till elever som nyligen kommit till Sverige, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att tillsätta en utredning som ska undersöka hur ämnet svenska kan reformeras för att möta den språkligt heterogena elevgrupp som finns i svensk skola och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2557 av Camilla Waltersson Grönvall och Ulrika Heindorff (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utöka ämnet idrott och hälsa i grundskolan och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2580 av Ulrika Jörgensen (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för mer rörelseglädje i skolan och dess utemiljö och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2696 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att satsa på skolhälsovården och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2719 av Ida Drougge (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska lärares administrativa arbete och tillkännager detta för regeringen.

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om statligt ansvar för kompetensutveckling för personal inom förskola, skola, gymnasium och vuxenutbildning och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en delegation för ordning och reda i skolan och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2734 av Annika Hirvonen Falk m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om alla barns möjlighet att lära om naturen utomhus, i naturen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om daglig rörelse i skolan och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2770 av Arin Karapet (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införandet av obligatorisk undervisning i svenska/svenska som andraspråk för alla elever som har invandrat efter ordinarie skolstart, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att införa ett nytt särskilt stöd i grund- och gymnasieskolan i form av extra undervisningstid i svenska/svenska som andraspråk för alla elever som riskerar att missa kunskapsmålen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:2773 av Acko Ankarberg Johansson m.fl. (KD):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utvärdering av ett skolbaserat suicidpreventionsprogram och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2897 av Markus Wiechel (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av kosten i skolan och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att stödja skolor som erbjuder elever en god och hälsosam kost och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2952 av Peter Helander m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa elevhälsa som ämne i rektorsprogrammet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att elevhälsan bör värderas upp genom att se över möjligheten att bygga

ut den med fler kompetenser samt främja detta genom att förtydliga rektorernas ansvar för elevhälsan i lagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa livskunskap inom ramen för ämnet idrott och hälsa och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa idrott och hälsa med pulshöjande aktivitet på skolschemat varje dag i syfte att uppnå rekommendationen om minst en timmes fysisk aktivitet om dagen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3050 av Mats Berglund m.fl. (MP):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka elevhälsans främjande och förebyggande arbete och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett professionsprogram för lärare och rektorer och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3051 av Camilla Hansén m.fl. (MP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fortsatta och ökade satsningar på språk, utbildning och kultur och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3052 av Annika Hirvonen Falk och Janine Alm Ericson (båda MP):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om undervisning i sexualitet och samtycke för yrkesverksamma lärare och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3053 av Annika Hirvonen Falk (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om elevers studiemiljö och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3054 av Annika Hirvonen Falk (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om elevers rätt till fristående organisering inom ramen för skolan och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3065 av Rebecka Le Moine och Annika Hirvonen Falk (båda MP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka möjligheterna att dela ut gratis mensskydd i skolan och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3089 av Ann-Sofie Lifvenhage och Lotta Finstorp (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i skollagen ta hänsyn till barn och unga med grava synskador så att de får rätt till blindskrift, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:3126 av Tobias Andersson (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av terminsvisa möten med skolkurator och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av en skolkurator på samtliga skolenheter och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka skolpersonalens kunskap och förståelse för psykisk ohälsa och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3135 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa förutsättningar för skolpsykologer att arbeta förebyggande och långsiktigt hälsofrämjande och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3139 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M):

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa förutsättningar för skolpsykologer att arbeta förebyggande och långsiktigt hälsofrämjande och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en översyn av skollagen i syfte att se över förutsättningar för elevers tillgång till skolsköterska, skolkurator och skolpsykolog och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3176 av Per Lodenius m.fl. (C):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa möjligheter för föreningslivet att komma till skolor och fritidshem för att låta barn testa nya aktiviteter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:3224 av Roger Haddad m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om reformer för ett mer attraktivt läraryrke och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka lärarnas mandat och tydliggöra begränsningar vad gäller elevinflytande i skolans styrdokument och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en vidareutveckling av lärarlegitimationsreformen och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade möjligheter till akademisk fortbildning för lärare och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3226 av Roger Haddad m.fl. (L):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stärkt elevhälsa samt samarbete med region och socialtjänst och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3233 av Johan Pehrson m.fl. (L):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbättrad arbetsmiljö för lärare och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om insatser för trygghet och studiero i skolan och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tidigt stöd och särskilda undervisningsgrupper i grundskolan och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om insatser för att fånga upp hemmasittande elever och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3234 av Johan Pehrson m.fl. (L):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om språkets roll för att nyanlända barn och barn till nyanlända ska klara skolan och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skolans roll för alla elever, även de som nyligen kommit hit, och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3274 av Juno Blom m.fl. (L):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skolhälsovårdens roll och tillkännager detta för regeringen.

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om elevhälsans roll i arbetet mot hedersrelaterat förtryck och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3275 av Juno Blom m.fl. (L):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stöd i skolan till placerade barn och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3280 av Roger Haddad m.fl. (L):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att stävja den pedagogiska segregationen och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om särskilda satsningar på speciallärare och fler särskilda undervisningsgrupper för elever med behov och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla arbetet med spetsutbildningar i grundskolan och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att säkra elevernas rätt till trygghet och studiero i skolan samt stärka lärarnas mandat i klassrummet och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3285 av Martin Ådahl m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att stärka nyanlända barns utbildning genom intensivare och mer systematiskt utarbetad språkutbildning och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3286 av Fredrik Christensson m.fl. (C):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka möjligheterna till kompetensutveckling för pedagoger i förskolan och att göra det enklare för barnskötare att vidareutbilda sig till förskollärare och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att förskoleklass inkluderas i särskolans uppdrag och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att modellen med undervisande assistenter bör utvecklas och spridas till fler kommuner och att expertis ska ta fram förslag på arbetsmaterial som kan användas i undervisningssituationer och tillkännager detta för regeringen.

31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjligheterna att införa en rekryteringsutbildning för rektorer och en befattningsutbildning för skolchefer bör ses över, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att språkintruktionsprogrammet främst ska rikta sig till de elever som nyligen kommit till Sverige, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:3319 av Kristina Axén Olin m.fl. (M):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla grund- och gymnasieskolor bör ges i uppdrag att genomföra en kortare samhällsorientering för nyanlända elever och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utbildning för särbegåvade elever och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att permanenta och utveckla möjligheterna för högpresterande och särbegåvade elever att läsa vidare på en högre utbildningsnivå och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utveckling av resursskolan och särskolan och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3320 av Kristina Axén Olin m.fl. (M):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inkludera förskolan i Karriärstegsreformen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3322 av Kristina Axén Olin m.fl. (M):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att säkerställa en effektivare och mer rättssäker hantering av anmälningar och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur alla skolors förebyggande arbete mot den psykiska ohälsan kan stärkas och utgå från beprövade och vetenskapliga metoder och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3323 av Kristina Axén Olin m.fl. (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om karriärtjänster och karriärtjänster i utanförskapsområden och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla lärare ska omfattas av en individuell kompetensutvecklingsplan och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett professionsprogram för lärares fortbildning och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett tillfälligt undantag från lärarlegitimation för pensionerade lärare och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bättre villkor för VFU-handledare och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur nyutexaminerade lärare kan få en bättre introduktion till läraryrket och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3325 av Kristina Axén Olin m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en rekryteringsutbildning för blivande rektorer och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om justerad inriktning för befattningsutbildningen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om obligatorisk fördjupningsutbildning efter rektorsprogrammet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utbildning för skolchefer och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öppna upp för fristående rektorsutbildningar och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka rektorsrollen och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vem som ska kunna bli rektor och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett rektorslyft och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att det professionsprogram för rektorer som tas fram tydligt premierar arbete i skolor i utsatta områden och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3326 av Kristina Axén Olin m.fl. (M):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att permanenta försöksverksamheten med spetsutbildning så att

högpresterande och särbegåvade gymnasieelever kan läsa vidare på högskolan och tillkännager detta för regeringen.

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur rektorns befogenheter rörande avstängning av elever från gymnasieskolan kan stärkas och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa obligatorisk samhällsorientering för nyanlända elever genom att alla gymnasieskolor ges i uppdrag att genomföra en kortare samhällsorientering anpassad till elevens ålder och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3338 av Lotta Finstorp m.fl. (M):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka barns möjligheter till att nå rekommendationerna gällande daglig fysisk aktivitet genom ökad samverkan i skolan mellan fritidshem, idrottsföreningar och friluftslivsorganisationer och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3389 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om suicidpreventiva program i landets skolor och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3432 av Bengt Eliasson m.fl. (L):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rektorsutbildningen ska innehålla krav på kunskaper om elever med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begreppet särskola ska ersättas av ett mer inkluderande namn och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3433 av Saila Quicklund (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fysisk aktivitet och idrott på fritidshemmen bör öka och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3515 av Alexandra Anstrell m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att eleverna eller deras vårdnadshavare bör få bekosta den individuella utrustning eller liknande som behövs för att utöva elitidrotten och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3626 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en sammanställning av kunskapsläget för att få en samordning och bättre kvalitet och likvärdighet i diagnostiseringen av dyslexi och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Skolverket i uppdrag att i samarbete med Specialpedagogiska skolmyndigheten ta fram stöd till skolorna om hur man på bästa sätt kan lägga upp ett stöd för unga s.k. hemmasittare och UVAS och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) i uppdrag att ta fram ett nationellt handlingsprogram som tydliggör hur elever med NPF ska stödjas och bemötas, hur skolan ska arbeta med ”hemmasittare” och UVAS, samt hur stöd och samverkan med föräldrar ska gå till och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en långsiktig strategi för kontinuerlig utvärdering, förstärkning och utveckling av grundsärskolan och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att föra in synskadade elevers rätt till undervisning i punktskrift i skollagen och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten för de föräldrar som så önskar att företrädas av ett särskilt ombud i överläggningarna med skolan och kommunen och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) i uppdrag att ta fram ett nationellt handlingsprogram som tydliggör hur elever med särbegåvning, NPF och andra funktionsvariationer ska stödjas och bemötas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att inkludera syskon till barn med hörselnedsättning eller dövhet i teckenspråksundervisningen och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att initiera en utredning av hur man kan säkerställa att kommunernas särskoleutredningar är jämförbara och kvalitetssäkrade och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förskoleklass bör bli en del av särskolans uppdrag och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Skolverket tillsammans med Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram en struktur för samverkan mellan föräldrar till barn med

- funktionsnedsättning och förskola, skola, fritis, hälso- och sjukvård, socialtjänst och LSS-omsorg och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) i uppdrag att agera för att stödja familjen till synskadade barn i kontakten med skolan, på eget initiativ eller på uppdrag av föräldrarna eller barnhabilitering och syncentral och tillkännager detta för regeringen.
 34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om alla barns rätt till en skolgård som stimulerar till fysisk aktivitet och tillkännager detta för regeringen.
 37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur enheter för utbildning och praktiska forskning motsvarande övningsskolorna i Finland kan inrättas i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
 42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av fler karriärlärartjänster och tillkännager detta för regeringen.
 44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om värdet av fler vuxna i skolan och tillkännager detta för regeringen.
 47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om legitimerade lärares rätt till fortbildning av hög kvalitet och att fortlöpande få del av forskning och utveckling inom metodik, pedagogik och didaktik samt ges möjlighet att forska inom sitt område, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skolledares skyldighet att inventera pedagogers behörighet både för att ta till vara spetskompetens och särskild kompetens och för att täcka in eventuella förbättringsområden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de lärare i de lägre årskurserna som saknar utbildning i läsinläring behöver få en kompletterande utbildning i detta och tillkännager detta för regeringen.
 51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att professionsprogrammet utgår från vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rektorsutbildningen bör öppnas för fler än redan verksamma rektorer och tillkännager detta för regeringen.
 55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att behörighetskraven för utbildning i pedagogiskt ledarskap ska vara minst filosofie kandidat och två års arbetslivserfarenhet och tillkännager detta för regeringen.
 56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge lämplig instans i uppdrag att analysera varför erfarna ledare från andra sektorer än skolan ofta inte blir lika långvariga inom skolan, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rektors rätt till handledning och fortsatt utbildning för att utveckla sitt pedagogiska ledarskap och tillkännager detta för regeringen.
58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i den utredning av skolans huvudmannaskap som regeringen och samarbetspartierna kommit överens om även utreda vad som krävs för att komma bort från det dubbelkommando som rektorer har att hantera och skapa tydligare styrning av skolan, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
68. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om självmordsprevention i skolan och tillkännager detta för regeringen.
80. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på lagstiftning som tydliggör att elever respektive föräldrar har ett ansvar för att medverka till en god skolmiljö, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:3637 av Pernilla Stålhammar m.fl. (MP):

29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om undervisning i psykisk hälsa och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3683 av Alexandra Anstrell m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett tillägg i skollagen om att skolmåltiden ska vara god, trivsamt, näringsriktig, hållbar, säker och integrerad i verksamheten och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 16

Motion	Motionärer	Yrkanden
16. Motioner som bereds förenklat		
2020/21:181	Daniel Riazat m.fl. (V)	2
2020/21:260	Magnus Persson (SD)	
2020/21:292	Magnus Ek (C)	
2020/21:380	Jörgen Grubb (SD)	
2020/21:396	Jonas Sjöstedt m.fl. (V)	5–8
2020/21:451	Amineh Kakabaveh (-)	2 och 5
2020/21:586	Sofia Nilsson (C)	
2020/21:656	Ebba Hermansson m.fl. (SD)	4
2020/21:663	Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD)	4
2020/21:792	Ola Johansson (C)	2
2020/21:817	Magnus Manhammar (S)	
2020/21:858	Anna Wallentheim (S)	2 och 3
2020/21:888	Hillevi Larsson (S)	
2020/21:1250	Saila Quicklund (M)	
2020/21:1352	Lotta Olsson (M)	
2020/21:1570	Monica Haider (S)	
2020/21:1586	Johan Andersson m.fl. (S)	
2020/21:1668	Ida Karkiainen m.fl. (S)	
2020/21:1832	Julia Kronlid m.fl. (SD)	72, 75 och 77
2020/21:1904	Markus Wiechel (SD)	1 och 2
2020/21:1931	Patrick Reslow m.fl. (SD)	2–4
2020/21:1933	Patrick Reslow m.fl. (SD)	4, 6, 10, 13, 14 och 17
2020/21:1934	Patrick Reslow m.fl. (SD)	7 och 8
2020/21:1935	Patrick Reslow m.fl. (SD)	2 och 11
2020/21:1936	Patrick Reslow m.fl. (SD)	6 och 10–13
2020/21:1961	Ulrika Jørgensen (M)	
2020/21:2032	Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD)	46 och 47
2020/21:2033	Clara Aranda m.fl. (SD)	17–19
2020/21:2121	Cassandra Sundin m.fl. (SD)	3 och 4

2020/21:2131	Daniel Andersson m.fl. (S)	
2020/21:2132	Daniel Andersson m.fl. (S)	1–3
2020/21:2371	Åsa Westlund (S)	1–3
2020/21:2375	Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S)	4
2020/21:2454	Marta Obminska (M)	
2020/21:2465	Marta Obminska (M)	
2020/21:2529	Alireza Akhondi m.fl. (C)	7
2020/21:2557	Camilla Waltersson Grönvall och Ulrika Heindorff (båda M)	
2020/21:2719	Ida Drougge (M)	4–6
2020/21:2734	Annika Hirvonen Falk m.fl. (MP)	4
2020/21:2773	Acko Ankarberg Johansson m.fl. (KD)	10
2020/21:2897	Markus Wiechel (SD)	2
2020/21:2952	Peter Helander m.fl. (C)	1–4
2020/21:3050	Mats Berglund m.fl. (MP)	15
2020/21:3051	Camilla Hansén m.fl. (MP)	2
2020/21:3054	Annika Hirvonen Falk (MP)	
2020/21:3089	Ann-Sofie Lifvenhage och Lotta Finstorp (båda M)	
2020/21:3126	Tobias Andersson (SD)	1–3
2020/21:3139	Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M)	26
2020/21:3176	Per Lodenius m.fl. (C)	11
2020/21:3233	Johan Pehrson m.fl. (L)	3
2020/21:3234	Johan Pehrson m.fl. (L)	23 och 26
2020/21:3280	Roger Haddad m.fl. (L)	10
2020/21:3285	Martin Ådahl m.fl. (C)	1
2020/21:3286	Fredrik Christensson m.fl. (C)	12, 15, 30, 31 och 40
2020/21:3319	Kristina Axén Olin m.fl. (M)	9, 13 och 14
2020/21:3322	Kristina Axén Olin m.fl. (M)	8 och 13
2020/21:3323	Kristina Axén Olin m.fl. (M)	3–5, 10, 15 och 16
2020/21:3325	Kristina Axén Olin m.fl. (M)	1 och 11
2020/21:3326	Kristina Axén Olin m.fl. (M)	5, 12 och 13
2020/21:3389	Markus Wiechel m.fl. (SD)	10
2020/21:3432	Bengt Eliasson m.fl. (L)	10 och 11
2020/21:3433	Saila Quicklund (M)	

2020/21:3626	Gudrun Brunegård m.fl. (KD)	17, 21, 22, 26, 28, 42, 44, 54, 68 och 80
2020/21:3637	Pernilla Stålhammar m.fl. (MP)	29
2020/21:3683	Alexandra Anstrell m.fl. (M)	